

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Biskop Bugges Haand.

Breve og Taler

udgivne

af

D. Thrap.

Kristiania.

I Kommission hos P. F. Steensballe.

A. W. Brøgers Bogtrykkeri.

1886.

Under Udarbejdelsen af Biskop Bugges Levnetsbeskrivelse, hvormed jeg i flere Aar har været sysselsat i mine Fritimer, maatte det være mig af stor Vigtighed at faa Anledning til at undersøge hans Brevveksling med Christian Fredrik. Det lykkedes mig ogsaa ved Hr. Rigsarkivar Birkeland at faa udvirket naadigst Tilladelse af Hans Majestæt Kong Christian IX til at tage Afskrift af Bugges Breve til Christian Fredrik i Aarene 1813—16 samt af en Tale paa Prindsens Fødselsdag 1813.

Efter Afbenyttelsen fandt jeg, at disse Aktstykker havde en saa betydelig historisk Interesse, at jeg besluttede mig til at udgive dem. Jeg troede imidlertid, at det ogsaa kunde have Interesse at lade nogle flere af den mærkelige Mands Breve følge med, da de tjener til at kaste Lys over den Tid, hvori han levede og over hans egen Personlighed. Her vil saaledes findes Sager vedkommende Bugges personlige Forhold, Politiken og hans Embede. Jeg har her af det Materiale, der stod til min Raadighed, gjort et Udvalg, hvori der efter mit Skjøn kunde gives et paalideligt Billede af Biskopen, hvad enten han optræder som sin Konges fortrolige Raadgiver, Kirkens Mand med et friere Syn, end man var vant til at finde, eller som sine Presters og gamle Menighedslemmers faderlige Ven.

Til den i det kongelige danske Gehejmearkiv opbevarede Tale den 18 Septbr. 1813 har jeg føjet en anden, nemlig Bugges navnkundige Prædiken ved Hans Majestæt Kong Karl Johans Kroning. Den kan siges at have været ubekendt til nu, medens de kritiske Bemærkninger af svenske og norske Tilhørere er ligesaa bekjendte som de Følger, den havde for Taleren. En Afskrift af den har jeg længe havt i Eje, og den meddeles her sammenholdt med en anden, jeg fik laant af Hr. Konsul Chr. Thaulow i Trondhjem.

Afskrifterne af Bugges Breve til Christian Fredrik og hans Tale 18 Septbr. 1813 er tagne med den største Nøjagtighed, og disse saavel som de Breve, der har foreligget i Original, er trykte med Bugges egen Ortografi. Det vil imidlertid ses, at denne ikke er konsekvent. Han skriver „Familie“ og „Famille“, „Constitutjon“ og „Constitution“, „Natjon“ og „Nation“, „Direktjon“ og „Direction“, „Collect“, men

„Kollegier“, „Trondhjem“ og „Throndhjem“, — „Alt“ og „alt“, „Hierte“ og „Hjerte“, „Veir“ og „Væir“. Kroningstalen er trykt efter Afskriften, der paa flere Steder afviger fra Bugges Ortografi.

Foruden de her aftrykte Breve fra Biskop Bugge til Christian Fredrik, findes der endnu 53 fra 1806—13 vedrørende Videnskabernes Selskab. Ogsaa disse vil blive afskrevne for Rigsarkivet, men om deres Trykning kunde her ikke blive Tale, da de formentlig kun har en mere speciel Interesse som Bidrag til det trondhjemske Videnskabselskabs Historie. Der vil vel i sin Tid findes dem, der tager sig af denne.

Kristiania i Marts 1886.

D. Thrap.

Indhold.

Breve fra Biskop Bugge.

			Side
1.	Til Biskop Tybring	dat. 2 Novbr. 1790	1
2.	- Samme	- 10 April 1791	1
3.	- Samme	- 12 Decbr. 1794	3
4.	- Samme	- 12 Febr. 1795	4
5.	- Samme	- 27 — 1795	5
6.	- Samme	- 26 Marts 1795	8
7.	- Samme	- 4 April 1795	9
8.	- Samme	- 17 Juli 1795	10
9.	- Christian Fredrik	- 19 Marts 1813	12
10.	- Samme	- 25 Maj 1813	14
11.	- Samme	- 22 Juni 1813	15
12.	- Samme	- 6 Juli 1813	30
13.	- Samme	- 14 — 1813	35
14.	- Samme	- 28 Septbr. 1813	39
15.	- Samme	- 20 Novbr. 1813	43
16.	- Samme	- uden Dato 1813	46
17.	- Samme	- 18 Febr. 1814	48
18.	- Samme	- 16 Juni 1814	52
19.	- Samme	- 8 Juli 1814	56
20.	- Samme	- 28 Januar 1816	61
21.	- Biskop Bech	- 14 Febr. 1814	65
22.	- Samme	- 4 Oktbr. 1814	66
23.	- Samme	- 18 Marts 1815	67
24.	- Sogneprest H. P. S. Krag	- 11 Septbr. 1821	69
25.	- Agent Wollert Krohn	- 10 Marts 1822	70
26.	- Sogneprest H. S. Arentz	- 26 — 1828	73
27.	- — H. P. S. Krag	- 30 Oktbr. 1830	74
28.	- Kirkedepartementet	- 27 Maj 1836	75
29.	- Provst Niels Hertzberg	- 27 Juli 1836	76
30.	- Sogneprest N. V. Stockfleth	- 17 Oktbr. 1837	77

	Side
31. Til Provst H. S. Arentz . . . . . dat. 14 Maj	1838 77
32. - Anne Christine Olsdr. vestre Vatne . - 17 Juli	1839 78
33. - Tobias Olsen Dyvig og Anne Christine Olsdr. vestre Vatne . . . . . - 17 Januar 1840	80
34. - Anne Christine Olsdr. vestre Vatne . - 16 Septbr. 1843	83
35. - Henrik Wergeland. . . . . - 12 Febr. 1841	85
36. - Provst Søren Bugge . . . . . - 8 Septbr. 1849	86

To Taler af Biskop Bugge.

I. Tale paa Prinds Christian Fredriks Fødselsdag 18 Septbr. 1813 i Videnskabernes Selskab	91
II. Prædiken ved Kong Karl Johans Kroning 7 Septbr. 1818 . .	107

Breve fra Biskop Bugge.

1. Til Biskop Tybring.¹⁾

Høyædle

Høyværdige Hr. Biskop!

Da jeg formedelst min Faders Forflyttelse til Øyestad Kald, er forfremmet til Sognepræst for Wandsøe Præstegæld i Christiansands Stift, giver jeg mig herved den Frihed ydmygst at anbefale mig til Deres Høyærværdigheds Bevaagenhed. Ligesom jeg ogsaa ydmygst udbeder mig, at det maatte være mig tilladt at blive hernede indtil For-aaret, da jeg har 2 smaae Børn og en Kone, der for fire Dage siden har gjort Barsel, med hvilke det var umueligt om Vinteren at paatage sig saadan Reyse.

I det visseste Haab om Deres Høyærværdigheds gunstige Tilladelse, henlever jeg

Deres Høyærværdigheds
ydmygste Tjener

P. O. Bugge.

Schullelev pr. Roeskilde d. 2 Nvbr. 1790.

---

2. Til Biskop Tybring.²⁾

Høyædle og Høyærværdige
Hr. Biskop!

Da min Fader med sidste Post har tilskrevet mig, at Deres høyædle Høyærværdighed havde besluttet at visitere

---

¹⁾ Original i Kristiansands Bispearkiv (Rigsark.).

²⁾ Do.

i Wandsøe 4 Søndag efter Paaske; og jeg vel neppe til den Tid kan haabe at være i Norge; saa tager jeg mig den Frihed herved ydmygst at fremsende mit Kaldsbrev med Begiering, at min Collatz ved Visitatsen i Wandsøe maatte blive min Fader leveret, paa det at min Indsættelse, naar jeg kommer, ikke skulle blive opsat. Hvis mit vita fordres, skal jeg efter min Ankomst til Norge have den Ære at sende Deres Høyærværdighed det.

Jeg har den Ære at henleve

Deres Høyærværdigheds
ydmygste Tiener
P. O. Bugge.

Schullelev pr. Roeskilde d. 10 April 1791.

3. Til Biskop Tybring.¹⁾

Højædle højærværdige Hr. Biskop!

Aarsagen hvorfor Deres Høyærværdighed i ærede Skrivelse af 8 Dcbr. finder det urimeligt at jeg og de øvrige Arvinger efter min sal. Fader ønskede Hr. Lund constitueret, da dog den residerende Capellan blev constitueret efter Provst Arentz's Død, bortfalder gandske ved den Forsikring, at hverken jeg eller nogen af os andre tilforn har vidst, hvem der den Tid blev constitueret, følgelig heller ikke kunde slutte analogisk fra hiint Tilfælde.

At besvære os i det Kongl. Cancellie har aldrig været vor Tanke, da Tingen ingenlunde er af den Vigtighed.

At angribe Deres Høyærværdigheds Redelighed, som de selv behager at kalde det, har heller ikke været mit Forsæt, ikke heller troer jeg, at mit Brev giver Anledning til denne Tanke. Vel beraaber jeg mig paa Deres Høyærværdigheds eget Løfte, efter Hr. Juells Brev til mig, men et Løfte kan ogsaa glemmes, om det end ikke urede-

¹⁾ Original i Kr.sands Bispearkiv (Rigsark.).

ligen brydes. Heller ikke finder jeg det efter Deres Høyærværdigheds Ord naturligt at en resid. Kap. skal tage Ordres af en personel. Men saadant kunde Tilfældet være, at det som ellers var paradox, kunde blive høyst rimeligt. Ey heller mistanker jeg Hr. Arentz for nogen Neddrighed, dette kan jeg endog erindre i mit Brev til Deres Høyærværdighed udtrykkelig at have erklæret, og det af Hjertet. Thi Smiger kjendte jeg aldrig. Efter da saaledes at have retfærdiggjort mig for de Poster, Deres Høyærværdigheds Brev ytrer saa tydelig Mistanke om, maae jeg da tilsidst erklære: at hverken jeg eller nogen Arving har mindste Grund til at være misfornøyet med Deres Høyærværdigheds Constitution paa de Vilkaar, som De selv behager at melde, nemlig, at Hr. Arentz ikke falder Stervboet til Bekostning, og at derhos Hr. Lund baade forretter Sognepræstens Partes og derhos hæver Indkomsterne. Hvo der besørger Ordres udfærdigede, kan være os gandske ligegyldig. Men neppe tror jeg, at Hr. Lund i denne Time veed, at Deres Høyærværdigheds Constitution var ledsaget af denne Clausul. Jeg haaber derfor, Deres Høyærværdighed bifalder, at jeg med Dags-Posten underretter Hr. Lund derom. Havde han vidst deraf, var det og bleven meldt os, og da havde ingen Besværing havt Sted.

Med al skyldig Høyagtelse henlever jeg altid

Deres Høyærværdigheds
ydmygste Tiener
P. O. Bugge.

Farsund d. 12. Decbr. 1794.

4. Til Biskop Tybring.¹⁾

Høyædle, Høyærværdige
Gunstige Hr. Biskop!

Jeg vover denne Gang ydmygst at tilskrive Deres Høyærværdighed i en Begivenhed, og at udbede mig Deres formaaende Hjælp til at opnaae et Embede, som De maaskee ikke formodede, nemlig Stiftsprovstiet i Christiansand.

Mueligt er det at Deres Høyærværdighed anseer dette Ønske for dristigt af en saa ung Mand. Og jeg tilstaaer det gierne. Ikkuns de faae Competentere til dette Embede, da det sidste Gang var vacant, giver mig Haab, at Tilfældet maaskee kunde nu være ligedan, og at altsaa min Ansøgning mueligens kunde komme i Betragtning. Var det af Vindesygge, jeg søgte, da maatte jeg blues over mig selv; thi jeg har i den Deel opnaaet meere, end jeg har fortjent. Men uden Tvivl er den Post jeg søger, betydelig mindre end den, jeg nu har. Den eeneste og sande Aarsag, hvorfor jeg attraaer Christiansands Kald, er min maadelige Helbred og naturlige Ubeqvemhed til svære Reyser, som ofte her forefalde. Men Deres Høyærværdighed ville gunstigst tillade mig denne Fortrolighed, indstændig at bede Dem underrette mig, om det paa nogen Maade er Deres Høyærværdighed imod, at jeg ansøger dette Kald. Jeg forsikrer hellig, at Yttrelsen heraf ikke alleene skal afholde mig fra al Ansøgning derom, men endog forbinde mig til at erkjende den for et Tegn paa Deres Høyærværdigheds Gunst. Jeg kjender ingenlunde Omstændighederne. Deres Høyærværdighed kan altsaa med meget større Vished dømme, om jeg kunde formodes at passe til dette Embede, end jeg selv.

Meget ønsker jeg ogsaa, at dette maatte blive en Hemmelighed, skiult for enhver anden. Skulle Deres Høyærværdighed bifalde mine Ønsker, turde jeg maaskee haabe den

---

¹⁾ Original i Kr.sands Bispearkiv (Rigsark.).

Godhed, at faae en Attest, hvormed jeg kunde geleide min Ansøgning.

Jeg er med største Høyagtelse

Deres Høyærværdigheds
ydmygste Tjener
P. O. Bugge.

Wandsøe d. 12 Febr. 1795.

P. S. Jeg understaaer mig endelig at bruge den Frihed, som Betragtningen af min Frastand fra deres Høyærværdighed ikke gav mig Mod til at yttre ovenfor. Tillad mig at spørge, hvad Indkomsten ved Stiftsprovstiet omtrent kan beløbe sig til, samt hvor stor Enke-Pensionen er? Deres Høyærværdigheds Ædelmodighed undskylder min Dristighed, da Tingen er af Vigtighed for mig, og jeg ikke har en eneste Bekjendt i Christianssand, hvorfra jeg kunde hente Oplysning i denne Post.

---

5. Til Biskop Tybring.¹⁾

Høyædle Høyærværdige
Gunstige Hr. Biskop!

Den bevaagne Skrivelse af 23 dennes, jeg med Dags-Posten havde den Lykke at erholde fra Deres Høyærværdighed, giver mig Dristighed til at besvare nogle Poster i samme, med ydmygst Begjæring, at samme maatte gunstigst optages.

Samme Postdag, jeg tilskrev D. H. angaaende min Plan at søge Stiftsprovstiet, skrev jeg tillige til min Commissionair i Kiøbenhavn derom at indgive Ansøgning fra mig, hvis jeg ikke om 14 Dage gav ham anden Ordre. Saalænge skulle han opsætte at indgive Suppliquen, da jeg først ville oppebie Deres Høyærværdigheds Svar. Samme Tid skrev jeg til mine Velyndere i Kiøbenhavn og anbe-

---

¹⁾ Original i Kr.sands Bispearkiv (Rigsark.).

falede mig, hvis nogen Ansøgning fra mig skulle blive indleveret. Nu da Deres Høyærværdighed beskriver Kaldet bedre end jeg ventede, lader jeg Ansøgningen indgives, endskiønt sikkerlig intet Haab er for mig, da Hr. Struve¹⁾ efter Rimelighed ikke nu paany kan blive tilsidesat. Rytget, som taler om min Ansøgning, er altsaa egentlig kuns sandt fra i Dag, da jeg har vist bestemt mig.

Det eeneste, der skulle giøre mig frygtsom for dette Embede, var Provst-Affairer, hvilke jeg dog haaber at kunde (sic) rede mig udaf, især da man i en Bye altid kan consulere kyndige Mænd. Skade var det vistnok for mig, at jeg ikke før fik Nys om Provstens Død, da jeg maaskee ellers havde været saa lykkelig at være bleven bragt i Forslag af Deres Høyærværdighed. At jeg udbad mig en nye Attest, var i Sandhed ikke for at faae en bedre, da jeg aldrig kunde forlange den; men i den Tanke, at hiin maaskee i Cancelliet kunde ansees for gammel, saasom jeg ikke tilforn har giort Brug af den, og at den Mistanke, siden den Tid at have forseet mig, kunde lægge min Befordring Hindringer iveien.

Endelig kommer jeg til den Post, som længe har giort mig inderlig ont, og som jeg nu vil søge om ikke at undskylde, saa dog at faa Tilgivelse for. Deres Høyærværdighed yttrer, at jeg ikke har søgt at blive kiendt af Dem, og jeg finder mig skyldig herudi. Anledningen er sikkerlig min Udeblivelse fra Kirke-Vielsen, hvortover jeg tilstaaer at D. H. havde Aarsag at blive fortrydelig. Jeg havde tilskrevet en vis Mand der at undskylde mig paa det bedste hos D. H.; men at han ikke gjorde det, veed jeg ogsaa. Jeg maae nu bede om Tilladelse til at udøse mit heele Hierte i denne Sag for D. H. som min foresatte Biskop og som en Mand, hvis ædle Retskaffenhed jeg ærer.

Aarsagen, hvorfor jeg ikke kom til Walle, var hverken

---

1) Johan Martin Str. personel Kapellan i Kr.sand 1755 og resid. Kap.sammesteds fra 1760 til sin Død 1803.

Foragt for mine Foresattes Ordres eller Stolthed, men en den Tid til min egen Plage mig forfølgende Frygt for Mennesker. Den heele Affaire med Forsamlingerne her paa Landet er ikke skiult for D. H. Sluttelig har De som alle andre ikkuns hørt $\frac{1}{10}$ Sandhed blandet med 9 Deele Usandhed. Jeg er mig bevidst deri at have handlet efter min beste Overbeviisning, uden enten at have faaet eller tragtet efter en Skillings Fordeel derved. Derom giver min Samvittighed mig saadant Vidnesbyrd, at jeg for denne Sag frimodig tør underkaste mig den Alvidendes Dom. Planen til Forsamlingerne var lagt og disse begyndte før jeg kom her. At jeg som Præst paa Stedet blandede mig deri for at forebygge herskende Uorden, var det, som jeg endnu troer var ret, men hvorfor jeg tillige blev et Offer for enhver kaad Mund og hvert muntert Selskabs Latter. Jeg var kjed deraf, ja kjed af mit Liv, da intet uden den ubehagelige Spørgen om Forsamlinger lydede for mig, hvor jeg kom. Dette bragte mig omsider til en den Tid hos mig herskende Frygt for Mennesker. Dette og intet andet, det vidner jeg for Guds Ansigt, gjorde, at jeg ikke torde nærme mig et saa talrigt Selskab, som formodedes i Walle, af Frygt for der at blive foruroliget med en Materie, hvoraf jeg var saa gandske mæt. Jeg tilstaaer at heri var Svaghed, men Ondskab veed jeg mig frie for. Hvor inderlig kiært skulde det være mig, at forvisses om, at Deres Høyærværdighed havde tilgivet mig dette; da jeg sandelig ikke med min Villie vil fortørne noget Menneske, mindst min foresatte Øvrighed.

Jeg har da nu taget Mod til at skrive det, som jeg over i et halvt Aar har tænkt paa at yttre for Deres Høyærværdighed, og som jeg ydmygst haaber maatte optages fra en gunstig Side. — I øvrigt erkiender jeg med den inderligste Tak Deres Høyærværdigheds Bevaagenhed og, i hvor vel efter mine Tanker intet Haab er tilovers for mig om at faae Christiansands Kald, vil jeg dog altid skionne

den Godhed, at deres Høyærværdighed intet har imod mit Ønske.

Med sand Ærbødighed henlever jeg
 Deres Høyærværdigheds
 ydmygste Tjener
 P. O. Bugge.

Wandsøe d. 27 Febr. 1795.

---

6. Til Biskop Tybring.¹⁾

Høyædle, Høyærværdige
 Gunstige Hr. Biskop!

Med denne Post erholdt jeg Hilsen fra Geheimeraad Brandt, at jeg kunde være temmelig vis paa at erholde Sognekaldet i Christiansand; men at han desuagtet gierne ønskede at see et skriftligt Vidnesbyrd fra Deres Høyærværdighed, at De intet havde imod at jeg blev befordret til dette Embede; da den Forbindelse, der er imellem Stiftsprovsten og hans foresatte Biskop gjorde det ønskeligt, at Biskoppen maatte faae en Mand næst ved sig, som han havde intet imod. Imidlertid skulle Kaldet henstaae, indtil mit Svar herpaa indløb.

Jeg maae da paa nye henvende mig til Deres Høyædle Høyærværdighed med ydmygst Begiæring, at denne Tilstaaelse maatte forundes mig, hvorpaa jeg ingenlunde tvivler, da jeg ikke uden D. H. Vidende og Samtykke indgav Ansøgning. — Torde jeg udbede mig den Godhed, at jeg maatte erholde Svar med første Post, skeede mig en vigtig Tjeneste.

Jeg henlever altid

Deres Høyærværdigheds
 ydmygste Tiener
 P. O. Bugge.

Wandsøe d. 26 Marts 1795.

---

¹⁾ Original i Kr.sands Bispearkiv (Rigsark.).

7. Til Biskop Tybring.¹⁾

Høyædle, Høyærværdige
Gunstige Hr. Biskop!

Med sidste Post tog jeg mig den Frihed at tilmelde Deres Høyærværdighed, at jeg efter Hr. Ghraad Brandts Tanker kunde gjøre mig grundet Haab om Christiansands Kald, men at han ønskede at see en Recommendation fra Biskoppen, at denne intet havde imod at jeg blev forfremmet til dette Embede, da den Forbindelse der er imellem Biskoppen og Stiftsprovsten gjorde det ønskeligt, at Biskopen (sic) fik en Mand efter sit Ønske m. v. Jeg udbad mig derfor Deres Høyædle Høyærværdigheds gunstige Anbefalelse; men da intet Svar indløb, maae jeg slutte, at Posten formedelst det vanskelige Føre er kommen for seent, eller og befrygte at mit Brev til Deres Høyærværdighed kunde være forkommet, da jeg afsendte det med et aparte gaaende Bud til Lyngdal, som maaskee har glemt at levere det til Postaabneren. Da her nu er periculum in mora, og der vilde medgaae for megen Tid, inden D. H. Attest først kunde komme hid og derpaa af mig nedsendes, saa vover jeg ydmygst, tvungen dertil af Omstændighederne, at udbede mig den Gunstbeviisning, at Deres Høyærværdighed ikke alleene ville forunde mig sin Recommendation til Stiftsprovstiet, men og bevise mig den Tieneste i Steden for at sende den hid, ved en Couvert at adressere den til min Commissionair i Kiøbenhavn, Kjøbmand C. F. Hammerich, boende paa Vandkunsten No. 267. Jeg indseer, at jeg ved denne Begiæring overskrider Beskedenhedens Grændser, men mit Haab er, at Deres Høyærværdighed ædelmodigen tilgive mig, da mit Ønskes Opfyldelse næsten alleene kommer an paa, at denne Recommendation strax bliver nedsendt. Jeg har desaaarsage tilskrevet Hammerich med denne Post og tilmeldt ham Indholden af dette Brev.

Deres Høyærværdighed er nu den Mand, af hvilken

¹⁾ Original i Kr.sands Bispearkiv (Rigsark.).

min Lykke gandske dependerer. Med saa meget større Haab vover jeg at udbede mig den Erklæring af Dem, at De intet finder hos mig, der skulde gjøre, at D. H. ikke ønskede mig til Xsand.

Med den sandeste Ærbødighed henlever jeg

Deres høiyædle Høiyærværdigheds
ydmygste Tiener

P. O. Bugge.

Wandsøe d. 4 Apr. 1795.

---

8. Til Biskop Tybring.¹⁾

Høiyædle Høiyærværdige Hr. Biskop.

Hvad mit fejlslagne Haab om Christiansands Kald angaaer, maae jeg herved have den Ære til ydmygst Giensvar at berette:

Jeg vidner for Gud, at ingen anden Aarsag, end blot min Ubeqvemhed til besværlige Reyser bevægede mig til at søge Kaldet. Dermed var nu tillige forbundet Flytningens Beqvemmelighed m. v. Jeg skrev til Deres Høiyærværdighed for at erfare Deres Tanker, da Tilløkkelserne i Christiansand ikke vare saa store, at jeg skulle have søgt det, naar jeg derved kunde paadrage mig nogen Ugunst. Jeg forstod D. H. ærede Svar saaledes, at De i Hjertet ikke havde det aller ringeste imod min Vocation dertil, hvis min Ansøgning skulde lykkes. Jeg havde udbedet mig den Godhed, at hvis nogen foregaaende Mistanke eller andre Omstændigheder i mindste Maade skulde gjøre, at D. H. heller ønskede en anden Mand dertil, De da uden Forbeholdenhed ville lade mig det vide, hvilket jeg i Sandhed havde antaget som et Beviis paa sand Bevaagenhed. Men Deres Høiyærværdighed yttrede intet saadant; erklærede endog, at De til dette Kald alleene havde foreslaaet Hr. Struve og et Par andre Præster i Stiftet, som maaskee ikke engang

---

¹⁾ Original i Kr.sands Bispearkiv (Rigsark.).

ville søge det. Dette gjorde, at jeg umulig troede, at D. H. havde proponeret nogen, som De ønskede fremfor nogen anden; og heraf er da den hele Misforstaaelse kommen!

I øvrigt kan Guds Forsyn til min sande Lykke have afvendt mit Ønske den Gang, og ved denne Tanke er jeg gandske rolig, har heller ikke paa mangan Dag tænkt paa denne Sag, førend Deres Høyærværdigheds ærede Skrivelse ankom. At Deres Høyærværdighed i det Heele betragtet skulle have lagt Stød for mig i Cancelliet for gandske at hindre mit Vel, derom har jeg aldrig havt ringeste Mistanke. Men da jeg umuelig kunde troe, at D. H. havde Øye paa nogen i Særdeleshed ved denne Vacance, saa maatte jo nødvendig Tingen forekomme mig ubegribelig, inden Deres Høyærværdigheds ærede sidste Skrivelse oplyste den.

Saa meget mindre kunde min Tilslidesættelse støde mig, som Hr. Støren er en Mand, jeg længe før denne Tid har hørt af alle berømme som en sjelden Mand baade fra hans Embeds og Hjertes Side. Dette ved jeg vist, at de som have forebragt Deres Høyærværdighed det øvrige, ogsaa maa tilstaae at jeg har yttret, hvis de ellers vil blive Sandheden troe.

Jeg begriber immer tydeligere, at min Skiæbne i Christiansand var bleven beklagelig. Faae Venner har jeg alle mine Dage havt og endog nogle af de faae, jeg der kiender, mærker jeg søger at afmale mig med sorte Farver for Deres Høyærværdighed og derved forøge den Ugunst jeg har været saa uheldig at paadrage mig, uden at jeg er istand til at giætte, end sige opdage Aarsagen. — Med redelig Flid skal jeg den Tid jeg endnu nødes at forblive paa disse Grændser, beflitte mig paa at opføre mig saa, at ingen skal have grundig Aarsag til sandfærdig Klage, og paa den Maade gjøre mig værdig til Deres Høyærværdigheds Bifald.

Deres Høyærværdigheds
ydmygste Tjener
P. O. Bugge.

P. S. Deres Høyærværdigheds Ordre ville altid have været mig fuldkommen Borgen for, at Tingen var saa passeret, som Deres Høyærværdighed behager at melde. Men at end ikke den mindste Tvivl skulle blive tilbage, fik jeg selvsamme Post, D. H. Brev ankom, Brev fra Kbhavn fra en Haand, jeg aldrig før har havt Brev fra, hvori meldes mig det selv samme som D. H. i deres ærede Skr. behager at anføre.

---

8. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Ieg vover i Dag at nærme mig Deres Høihed med et Andragende, der egentlig ikke vedkommer hverken mit Embede eller mit individuelle Vel, men som den helligste af alle Pligter, Menneskekjærlighed og Æmhed, paalægger mig at yttre. Jeg havde endog tænkt at give mit inderlig rørte Hjerte Luft i en allerunderdanigst Skrivelse til Hans Majestæt selv; men frygtede for, at dette Skridt vilde synes for dristigt. Jeg valgte derfor, Naadigste Herre! at henvende mig til Dem, som jeg, skjønt i andre Anliggender, nyder den Naade oftere at skrive til.

Altid var det norske Proprietær Væsen haardere, end det Danske nogensinde var; endskjønt man neppe kjendte denne Haardhed. Men nu gaaer den saa vidt, at det var Forbrydelse at tie. Jeg beder underdanigst ikke at maatte ansees for Denunciant (en Forretning, som mit Hjerte afskyer) men som Fædrelandets Ven, naar jeg gjør Deres Høihed opmærksom paa at Proprietær-Egennytte nu gaaer saa vidt, at man sagsøger og gjør de Mennesker reent ulykkelige, som drevne af Hungeren, fælde et Fyrretræ i Skoven, for af dets Bark at berede Meel til Livs-Ophold for en efter Brød skrigende Børneflok.

---

¹⁾ Original i Geh. Arkivet i Kbhavn (Afskrift i Rigsark.).

Forskrækkelige Historier fortælles, — og, som man kan vente i en Tidsalder, i hvilken Samvittigheden er qvalt, men den utroligste Letsindighed foreenet med den nederdrægtigste Egennytte triumpherer — høres med Latter. Men jeg, det veed den alvidende Gud, hører dem med blødende Hjerte

Skal en stakkels Bonde eller Huusmand, som vaklende af Sult gaaer hen i Skoven for at fælde og pille Barken af et Træ til Føde for sig og sine, behandles efter Lovenes Strenghed som Skovtyv, da er hans Skjæbne saa ulykkelig som mueligt. Et Træ i Skoven i Norge, tjenligt til saadant Brug, kan dog vel neppe være værd over nogle faa Skilling. Midlertid er mig dog blant andre gyselige Fortællinger, ogsaa denne kommen for Øre, at en vis Capitaine skal have indkaldt en saadan ulykkelig Mand for Forligs Commissionen, fordi han havde fældet 2 Træer, og der skræmmed ham til at indgaae Forlig om at give ham 1000 rd. Strafpenge. Vistnok faaer han aldrig disse, thi Manden eier dem ikke; men han faaer dog alt hvad han eier af Creature og andet, og jager ham saa tilsidst fra Gaard og Grund.

At sørge for Livets Ophold er den mægtigste Drift, Skaberen gav os. For denne maa Eiendomsret og Alt vige, efter min Mening. Jeg vilde derfor indstændig ønske og bede, at Deres Høihed vilde have den Naade at forestille Hans Majestæt denne for hans elskede Undersaatter vigtige Sag, og, om mueligt, formaae ham til uopholdelig at befale:

„At ingen maae straffes, fordi han i Skoven fælder et eller andet Træ, for deraf at anvende Barken til Føde for sig og sine; samt at alle derfor ved Forligs Commissionen indgaaede eller ved Retterne idømte Mulcter og Erstatninger siden den 1ste Jan. 1813 skulle være hævede og tilbagebetales, hvis de ere oppebaarne.“ — Skeer ikke dette, vilde tusende hungre ihjel; men det maatte, efter min Mening, skee strax. Denne af Nøden aftvungne Tilladelse

til at hente Bark kunde igjen siden, hvis Tiderne forandredes og Hs. Majestæt saa fandt for got, i sin Tid tilbagekaldes.

At mit Navn ikke bliver bekjendt i denne Sag uden i det høieste for Hs. Majestæt selv, det venter jeg med underdanigst Tillid af Deres Høiheds Naade. Jeg har desuden Fiender nok; en Skjæbne, som den redelige Mand uden Tvivl til alle Tider har havt; men neppe nogensinde mere end nu.

Trondhjem 19 Marts 1813.

Underdanigst
Bugge.

Da jeg idag fik Brev fra Gr. Trampe, men frygter for, at mit Svar mueligens ikke kunde komme til K.havn inden hans Afreise, vover jeg i Tillid til Deres Høiheds mig saa ofte udviste Naade, at vedlægge et Brev til ham, med underdanigst Bøn, at det maatte tilsendes ham eller, hvis han skulde være reist, enten opbrændes eller sendes tilbage.

Jeg beder ret indstændig, at denne Dristighed maatte tilgives mig i Betragtning af Omstændighederne.

---

9. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Med Posten idag fik jeg fra Hr. Conferenzraad Anker den glædeligste Efterretning, og som jeg i disse Sorgens Dage mindst ventede, den nemlig: at Deres Høihed var kommen til mit elskede Fødeland!

Hvor ønskede jeg at kunne være blant de Lykkeliges Tal, der kunde personlig istemme: Velkommen Norges elskte Christian! — Men hverken Forretninger eller Pung giver mig Adgang til denne Glæde.

---

¹⁾ Original i Geh. Arkivet i Kbhavn (Afskrift i Rigsark.).

Tillad da, naadigste Herre! at en Mand, som længe og i Stilhed har hyldet deres store Dyder, herved vover at afbryde Deres Høiheds kostbare Tid med skriftlig at frembære sin underdanigste og hjerteligste Lykønskning! Himlens Gud give Deres Høihed Held til at virke for det ædle norske Folk, hvad Deres høie Sjæl ønsker! Han give Dem Kraft og Lykke i Farens Øieblik, og han sende Dem trofaste Mænd, der kjende og elske Landet!

Med disse uskrømte Ønsker, der ere ligesaa velmeente, som de ere simple, henlever jeg til min Død

Deres Høiheds
underdanigste Tjener

Bugge.

Trondhjem d. 25 Maji 1813.

---

10. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Ifølge Deres Høiheds sidste naadige Skrivelse har jeg strax foranstaltet et Direktionsmøde, i hvilket er bleven udfærdiget det Fornødne til Kassereren. Saa snart den af ham opgjørende Status indkommer, skal Direktionen give sig den underdanigste Frihed at besvare Deres Høiheds Brev. De for Signetet, for hvilket underdanigst takkes, udlagde 100 r. Dl., medfølger herved.

Hvad Deres Høiheds private Skrivelse til mig angaaer, da vilde jeg forgjæves forsøge paa at udtrykke de Følelser, som gennemstrømmede mit Hjerte ved dets Gjennemlæsning. Jeg seer, Deres Høihed fremdeles vil vedblive at være min Beskytter! Jeg antager det som en Guds Beskikkelse, der ikke vil lade mig gandske blive et Rov for mine Fiender, hvis hvasse Pile jeg daglig erfarer, men som hidtil ere tørnede forgjæves mod det Retskaffenheds Skjold, med hvilket jeg er mig bevidst at være væbnet. For Alt, hvad

¹⁾ Original i Geh. Ark. i Kbhavn (Afskrift i Rigsark.).

Deres Høihed har gjort, og agter at gjøre for mig, lønne Han Dem, som eene kan gjøre det! Og sandelig det maa for en Prints af Deres Aand allerede være en Forsmag paa Evighedens Løn, at have den lønnende Bevidsthed, at De udbreder idel Trøst og Husvælelse trindt omkring Dem for saa mange Lidende!

Opmüntret af Deres Høiheds Naade, sender jeg herved en Gjenpart af min forrige Forestilling,¹⁾ der tolker Sagens sande Sammenhæng og tillige mine Ønsker. Skulde det eene, angaaende Gaarden Vestrum, være uopfyldeligt, ønsker jeg inderligen, at Gaarden Lyng, om den bevilgedes til Enkesæde, maatte bevilges dertil med den Klausul, at mine Børn, saalænge nogen af dem var uforsørget, frit maatte beboe den. Lignende, ja langt større Naade er forhen bevilget en af mine Formænd. Biskop Hagerup, som døde 1743, fik udvirket lignende for sine Børn, nemlig saa at de efter hans Død beholdte til Underholdning Størdalens og Frostens Præstegjeldes Kongetiender, der vare Bispestolen beneficerede. Den sidste af hans Børn var Student, og vilde aldrig have Embede, da han levede got alligevel; han døde i Gunneri Tid, og fra den Tid er Frostens Tiende aldrig kommen tilbage til Bispestolen (som vel er denne Sag uvedkommende, men dog underligt) men Størdalens er endnu ved den og perpetueret til Pension for Bispeenkerne, hvorudover min Formands Enke oppebærer den.

Men jeg veed ikke, om det kan være nok med, at jeg saaledes underdanigst fremsætter dette for Deres Høihed eller om jeg skal forfatte en ordentlig Ansøgning derom til Hs. Majestæt? Det sidste var vel bedst at undgaa; thi da kommer Tingen ind i Kollegierne, og disse kjender jeg. Vilde og kunde derfor Deres Høihed have den Naade ved privat Skrivelse til Kongen at udvirke den fornødne Befaling fra ham til vedkommende Kollegium at expedere Sagen saaledes, som Deres Høihed finder den billig, da

---

¹⁾ Til Cancelliet af 5 Mai 1812.

var det vel den korteste og ligeste Vei. Og at her intet er i Veien til Nogens Fornærmelse, det kan jeg hellig forsikre. — Det Svar, Stiftamtmanden fik under 26de Dec. f. A., lød derhen: at Ansøgningen om Lyng ikke kunde bevilges, fordi Gaarden var foreslaaet til Amtmands Gaard, og at mit Forlangende om at købe Vestrum skulde overveies, hvis jeg vilde betale Gaarden efter Land-Inspecteurens Taxation. Det maae naadigst tillades mig at anmærke:

ad 1. Det synes dog som Biskopen er ligesaa nær som Amtmanden, til en Gaard af Bispestolens Gods, ja i Analogie med Lovens 2—13—7 en god Deel nærmere. Er dette rigtigt, da kan et Forslag om en Gaard til Amtmands-Bolig ikke hindre mig Adgangen, saalænge dette Forslag ikke af Kongen er approberet, og det er det ikke indtil denne Time. Desuden, skal Amtmanden endelig have Gaard, som alle de øvrige, paa Geistlighedens Bekostning, saa er her et heelt Amts beneficerede Gods at vælge i, hvoraf en Gaard kan tages, hvem den end er beneficeret; jeg maa derimod indskrænke mig til Bispestolens Gods.

ad 2. At købe en Gaard efter Land-Inspecteurens Taxation nu, da Jord er stegen i Priis saa overordentlig, kan sandelig ikke kaldes Erstatning for alt mit Tab. Var blot Dommen ved Høieste-Ret falden i Aar istedenfor i Fior, saa havde dog Skolen unegtelig maatte betalt mig tilbage de oppebaarne Indkomster efter Omskrivningsforholdet i Fr. af 5 Jan. d. A. At modtage Indkomster, som man burde havt 1804, i Courant-Sedler 1812, Daler for Daler, uden Renter, er ikke ringe Tab. Høieste-Ret dømte retfærdig og kunde ei dømme anderledes; men om ikke Kongens Naade maatte finde, at jeg dog uskyldig har lidt stor Skade, og det var billigt, at denne Skade paa en Maade erstattedes mig, da jeg næsten i 7 Aar ansøgte Lands Lov og Ret, inden jeg maatte faae den, kunde dog være et Spørgsmaal. Med underdanigst Tillid overgiver jeg nu Sagen i Deres Høiheds Hænder og skal aldrig aflade at

erkjende den mig beviste Naade, hvad Udfald den end faaer.

Deres Høihed har befalet mig uden Forbeholdenhed at yttre, hvad der kunde være Dem magtpaaliggende at vide. Det har jeg efter min Overbeviisning, gjort i vedlagte tableau.¹⁾ Jeg forlanger langtfra ikke, at det skal troes anderledes, end den kloge Feldtherre troer en Efterretning, han kan faae af en Overløber. Det vækker dog Opmærksomheden. Men dette beder jeg instændigen, at min Frimodighed ikke maae tages mig unaadig op. Thi Gud ved, at jeg har skrevet af et redeligt og Deres Høihed gandske opofret Hjerte. Ogsaa udbeder jeg mig underdanigst, at det efter Gjennemlæsningen maatte brændes og ikke komme for fremmede Øine.

Nøden er her visselig stor, men Folket er sandelig roligt, det vil jeg indestaae for. De evige Dragun-Patrouiller etc. paa Gaderne opirrer Gemytterne. Men man skal være vigtig og uundværlig og have noget at rapportere. Imidlertid falder Kujoneriet i det Latterlige; thi Vedkommende har ladet sin Dør beslaae med Jernstænger og holder den nu lukket, da den altid før stod aaben. Hadet mod den Mand og især Sønnen er ogsaa bittert. Det saaes for en Tid siden, da en Spitsbub havde været dristig nok til at liste sig til om Natten at kline en Seddel paa et af Skilderhusene, paa hvilken stod disse mærkværdige Ord: Her bevogtes Statstyven! Dog er den Unge mere at laste; thi han gjør hvad det skal være paa Faderens Regning, og Lyst til Rigdom er hos ham større end Omhu for sin Faders Ære.

Længselsfuldt har jeg ventet den glædelige Nyhed, at Trondhjem skulde faae sin elskede Statholder at see; ja! i dette Haab er jeg endog bleven hjemme fra en ellers bestemt Embedsreise. Men Tingenes kritiske Forfatning tillader vel ikke saa lange Reiser. Midlertid smigre Byen, Sel-

---

¹⁾ Se nedenfor S. 21 ff.

skabet og jeg os dog med det Haab, at Trondhjem ikke bliver gandske Stedbarn, men nyder den attraaede Glæde idetmindste inden Deres Høihed engang i Tiden forlader Norge.

De 1000 rd., som allernaadigst bleve lovede Selskabet for 1812, ere endnu ikke anviste. Det maa være reent glemt af Finantz-Casse-Directionen.

Jeg har ellers en suur Tid. At være Directeur for Fattigvæsenet i Byerne og paa Landet nu omstunder, det giver visselig Problemer at løse, som ikke ere lette. Jeg agter om en Maanedes Tid at skrive Præsteskabet til om hjertelig at formane Almuen til ikke at høste for tidlig. Det er vel en haard Prøve for den sultne, at see Kornet, og ikke strax gribe til. Men jeg frygter saa meget for, at ellers begynder man at høste det første Kornet har faaet den mindste Melk, og medens det endnu er grønt, forat stille Hungeren. Og skeer det, da maa baade Sygdomme befrygtes, og Levnetsmidlet blive udrujt. —

Forat undgaae at see daglig al den Elendighed, jeg dog ikke kan afhjælpe, er jeg flyttet ud paa min Embedsgaard, $\frac{1}{2}$ Fjerding fra Byen, hvor jeg med min Familie har pakket os ind i en liden derværende Hytte. Der beskuer jeg den deilige Natur og mættes med min Liv-Ret — suur Melk. Paa mit Bord spiser jeg nu daglig Havre-Fladbrød, og takker Gud at jeg har det. Min Udsæd i Aar var kun liden, thi jeg havde ikke meer at saae, men Grøden staaer gandske got, dog har en nu i nogen Tid herskende skarp Nordenvind med Kulde og Tørke bragt Væxterne meget tilbage, idetmindste her omkring. Havde jeg havt Rug at saae i Fjor, da var jeg bleven en halv Capitalist, men jeg havde kun en eeneste Skjæppe dertil. Denne har saadan Ax at en Ven, som igaar besøgte mig tog med sig til Byen et som en Sjeldenhed. Det holdt i Maal 8 Tommer! Det forstaaer sig selv, at de ikke alle ere af den uhyre Længde.

Gud velsigne nu Deres Høihed, og lade Deres ædle Bestræbelser lykkes! Inderlig maae vi ønske vor velmenende

Konge og vort udarmede Land Fredens Velsignelser. Men jeg, i min eenfoldige Eensidighed, har betragtet Verdens Gæng saa nøie som jeg har kundet, og bestandig anseet Europas Uheld i de sidste 20 Aar som Forsynets Krig mod Irreligion og Usædelighed. Jeg har nu saa vant mig til denne Tanke, at den er bleven mig til Natur. Og saa hviler jeg trygt i det Haab, at naar Hensigten er naaet og Sædelighed, som Skabningens sidste Endemaal, fremmet, saa vil den bitre Lægedom ophøre, men før ikke. Jeg sætter hverken mit Haab til Congresser eller Alliancer eller Tractater, men giver saa got jeg kan, Agt paa Tænke- maaden. Den er mit politiske Barometer; og noget klogere kan heller ikke ventes af mig. Ja! jeg har endog for at studere Tidernes Gang, bladet nyelig igjennem de berøm- teste danske Tidsskrifter, f. Ex. Minerva, fra deres første Begyndelse, og deraf bestyrket mig i den Grundsætning: at Digtere, naar de med deres enthusiastiske Phantasie ville danne Stater og bestemme Grændserne for Kongernes Magt og Folkenes Rettigheder etc., og naar de i saadant deres Sværmerie give Tonen an, saa føre de Folkene i Fordær- velse. Jeg gad vidst om ikke Rahbek, Pram, og de flere nu fortryde, hvad de da skreve. Stemningen blev mis- ledet, Pral, og Charlatanerie blev Dagens Tone, og Stats- forfatninger, som aldrig kunne existere blant ufuldkomne Mennesker, blev troede mulige.

Hvad vandt man? Dette at man af idel Reforma- tions-Geist glemte at benytte og glæde sig over det meget Gode, man havde, og at Nationerne, der ikke taale et Baand af Silke, smedede sig Lænker af Jern, og rasle nu frygtelig med deres Ornat.

Trondhjem d. 22 Jun. 1813.

Underdanigst
Bugge.

Der falder mig nu ind een Ting, som i sine Følger og i Almuens Øine torde blive værre end al Kornmangel, og

det er Mangel paa Kirkevin. Skal Communion ikke kunne holdes, da bliver visselig Folket, skjønt af en i Grunden roesværdig Aarsag, uroeligt. Om der kunde gjøres Beslag paa den Forraad, som haves, og alt Salg til andet Brug forbydes, veed jeg ikke. Have vi Haab om igjen at faae Licencer fra E., da har det ingen Nød, men ellers seer det i dette Fald ikke vel ud. Jeg ansaae det for Pligt, at gjøre D. H. opmærksom derpaa i Tide.

Nu gives her for 4 Ortestykker 28 rd. og for 1 Guinee 150 rd. Kjøbmændene købe op alt arbeidet Sølv, enddog hos Guldsmedene deres lille Forraad paa anden og tredie Haand. Jog veed dette med Vished. Men det er ikke let at standse saadan Udaad. Midlertid reiser ogsaa dette udenlands.

Grundtræk til et Malerie over Tænkemaaden i det nordensfjeldske, tilligemed enkelte Yttringer af Formeeninger, hvorledes denne kunde ledes til det bedre.

---

1) Hvad Kongens Person angaaer, da er han virkelig elsket, fordi man tiltroer ham et reent Hjerter og oprigtig Villie til at gavne; fordi man veed, at han er utrættelig arbeidsom; og fordi man ligeledes meener, at han er retfærdig. Men man beklager ham, a) fordi man frygter for, at han er omringet af maadelige Folk og uheldigviis skjænker sin Fortrolighed til Personer, som ikke Alle fortjene det; ja man frygter endog for, at han ikke vil være bekjendt at have taget fejl i sit Valg, endog naar han overbevises derom, men fremdeles vedbliver at holde saadanne Personer paa sin Post. b) At han, tildeels af foranførte Aarsag, uagtet den redeligste Villie til selv at ville see alt, gjøre alt, netop bliver blændet allermest. c) Ere der ikke faa, der drage i Tvivl, om ikke den militaire Stand, er altfor kjær for ham paa de andres Bekostning.

2) Hvad Regjeringen og de offentlige Foranstaltninger angaaer, da er der dem, der meene *a*) at man sporer for lidet sindige dybt tænkte Planer, som fortsættes med Stadighed; men for det meeste Øieblikkets Indfald, som atter hvert Øieblik forandres. *b*) At de militaire enorme Snyderier paa en gandske ubegribelig Maade enten ikke sees, eller taales til Landets og Folkets Ruin, der maa betynges med Afgifter, uden at disse alligevel forslaae. *c*) At de finansielle Planer ere saa daarlige som mueligt og altid have frembragt en modsat Virkning istedenfor den, man tilsigtede; hvoraf man atter slutter enten til Sløvhed i Forstand hos Vedkommende, eller at Jøder og Consorter, der raadspørges, lægge Planer til at berige sig selv paa Landets Bekostning, hvilke Planer man veed at give et saadant Anstrøg af Almeengavn, at Vedkommende troskyldigen bide paa Krogen. *d*) Hvad Rigernes øverste Justiz-Collegium angaaer, da troer jeg ikke, at der er nogen Embedsmand i det hele Land, uden at han i sit Hjerte foragter det; og almindeligen ansees det for en nichtswürdig men umaneerlig opblæst Hob, der, nedsynket i Vellyst og Ladhed, leger med Religion og Retfærdighed. Rentek. eller R.[eventlow?] anseer man forat hesidde et Hjerte af Jern. Iøvrigt troer man, at inden i hans Hoved omtrent maa være en Allarm, som i en Kube, der vil sværme; og man meener, at han ikke urettelig kunde lignedes med en gammel Møllehest, som i mange Aar har gaaet og dreiet Møllehjulet, altid i samme Spor, og derfor troer, at dette Spor er den eneste mulige Vei paa Jorden, og foragter Enhver, som troer, at der gives flere Veie, ja, hvis en saadan paradox kommer ham nær, sparker til ham. *e*) Hvad den herværende General-Commando og militaire Bestyrelse angaaer i alle dens Greene, uden Untagelse, da er man derpaa i Ordets egentlige Forstand forbitret, thi 1) begriber man ikke, hvortil de al Verdens extraordinære Portioner og Rationer skal bevilges Mennesker, som desuden have snydt sit rige 2) Hvorledes det gaaer til at Officerer, som ligge paa Landet og blot kommer ind for at lade sig

see en Gang imellem, skal have alle Feld-Emolumenter, ja, endog Indquarterings-Gotgjørelse, 3) Hvorfor slige Personer i eget Ærinde skal reise med fri Skyds 4) Hvortil det herværende militaire Institut skal være, hvor Døgenigter dannes paa Statens Regning og gaae ud derfra i Statens Tjeneste, saa raae, at de due til intet 5) Hvortil den Mængde Officerer skal ligge her i Byen, maaskee lige saa mange som Soldaterne, og unge Drengene med et Port-d'epee ved Siden, som sande Dagdrivere, tage Udyd i Agt og udbrede Sæders Fordærvelse, medens de lønnes om Aaret med fleere Tusende, saa at en Sieur Fændrik eller deslige om Aftenerne ved Spillebordene kunne tilsætte et Par hundrede Daler uden at ansee denne Summa for andet end en Bagatelle. 6) Hvorfor al Verdens Oppassere (som endog skal være givne Fri-Corporaler) Ordonancer, Heste etc., som ikkun eksisterer paa Papiret, skal tages Lønning og Rationer for af Vedkommende; Man skal endog vide af Officerer, der have ikke lidet Rug at sælge, NB. for grov Courant. 7) Hvorfor ikke Fødevarer, som til Armeens Behov kjøbes, liciteres, men derimod en vis pukkelrygget Person, som var blodarm, nu ved dette Væsen er bleven en grundrig Mand etc. etc. Herom kunde Obr. Seiersted, som er en redelig Mand, vel give Oplysning, naar han vilde og torde ud med Sproget.

e) Med Providerings-Com. er man heller ikke fornøiet. Man troer, at der under dens altid hemmelige Forhandlinger, maa ligge et meget dybt Bedragerie. Man ønsker ikke at den bestod af Kjøbmænd; man begriber ei heller, hvorfor den intet Regnskab aflægger, som idetmindste for faa Maaneder siden endnu ikke var fordret, uagtet Cassereren vist da maatte sidde inde med over 1 $\frac{1}{2}$ Mill. af Kongens Penge.

f) Kjøbmændenes lumpne og graadige Egennyttighed er ogsaa en Gjenstand for almindelig Uvillie, og det med god Grund.

Dette med meere troer jeg at have bemærket som næsten almeen Stemning. Min Stilling giver mig nogenlunde Anledning til at erfare denne. Som jeg har fremsat

dette redeligen, saa kan jeg ligesaa hellig forsikre, at Deres H. i Ordets egentlige Forstand, er Nationens Afgud og Nationens Haab. Ja! Deres Høihed tilgive mig min Varme, naar jeg taler om det kjære Norge! De vil finde mellem disse Klipper et Folk, som aftvinger Agtpaagiveren en vis Ærefrygt, men sandelig ogsaa et Folk, som kan paaskjønne Velgjerninger, som kan elske trofast og varmt. Maatte Misbrugene, der daglig forværre Nationens Karakter, kun hastig standses. Det norske Folk ønsker at omgaaes med Aabenhjertighed og Oprigtighed; det føler sig som Mennesker og vil behandles saaledes. Fasthed i Karakter, forbunden med Mildhed i Miner og Tale, vise Love alvorligen overholdte, Retskaffenhed hædret og Skurken tilsidesat, see det er Veien til Nordmandens Hjerte! Og jeg kan af lang Erfaring forsikre Deres Høihed, at dette af Naturen med sund Forstand begavede Folk, temmelig nøie og temmelig rigtig veed at skjønne, hvem der fortjener Hæder, og hvem der fortjener Skjændsel. Og sørgeligt er det, hvis Mænd, som almindelig ere bekjendt for Candidater til Slaveriet, skulde vidst at tilsnige sig Hæders-Tegn.¹⁾ Den norske Bonde er bitter i sin Satire, og det er at beklage, hvis den skulde ramme Ting, som burde været ærværdige i Staten. Den retskafne og duelige norske Embedsmand er i en vis Grad beldig deri, at om han end skulde være miskjendt eller ilde lidt af sine Superieurer, saa er der dog en vis National-Stemme i hans Kreds, som holder ham skadesløs derfor.

Jeg indrømmer gierne, at ovenstaaende Malerie vidner om Malerens tunge Haand, men falske ere Strøgene visseligen ikke. Jeg elsker min Natjon inderlig; og mit Hjertes Følelser for Deres Høihed ere unævnelige. Jeg

---

¹⁾ Sigter maaske til den senere bekjendte Storthingsbonde Hans Barlien, hvem B. i en Skrivelse til Cancelliet af 1 Febr. 1813 betegnede saaledes, paa samme Tid som han omtalte hans Ud-nævnelser til Danebrogsmand.

vilde saa gjerne, De fremdeles skulde blive Natjonens Haab og Trøst. Dertil hører at kjende den og dens Tænkemaade. Det læres bedst ved at høre flere Stemmer. Maaskee ikke mange ville blive saa oprigtige, som min. Det maatte nu være mig tilladt, til forranførte Øiemærke, at fremsætte nogle Poster, som maaskee fortjente at tænkes over.

1) Kunde ikke de nuværende Prise-Retter, der hartad intet have at bestille, men dog trække Gage, ophæves, og Stifts-Overretterne ex officio paalægges at paadømme Prise-Sager i første Instanz!

2) Kunde ei en Commission nedsættes til at opgjøre eller kræve opgjorte alle endnu uaflagde militaire Regnskaber, samt inddrage Casse-Beholdningerne! Disse ere nok mange, og jeg kunde vel opgive den Mand, som endnu skal sidde inde med omtr. 3 td Guld fra 1788, hvoraf han trækker Renter. Manden er gift med en Niece af H....., og man vil paastaae, at denne, da han var i Tr. for 2 Aar siden, fik en Douceur af ham paa 6000 rd. for at holde reen Mund. Ærlige Mænd til Commissairer gives her f. Ex. Gr. Schmettow, Capt. Gedde, Overkrigskommissair Graboe.

3) Var det ikke got, om et Par andre redelige Mænd udenfor Handelsstanden idet mindste bleve tilforordnede Providerings-Commissionen, samt denne paalagt at aflægge Regnskab aarlig og indsende Qvartals-Extractor?

4) Det kommer mig for, som om hartad alle af Regjeringen trufne Foranstaltninger for at lægge Stangbidsel paa Kjøbmændenes Graadighed nødvendig maatte have modsat Virkning. At de have havt den viser Øiesynet. — Penge ere Kjøbmandens Sjæl og Livsgnister. Uden disse kan han ikke røre sig. Man har altsaa søgt at skaffe ham dem, uden at betænke om han vel og havde dem desuden! Dertil komme de kjære 4 pct, som Finanzerne ved Udlaan have vundet, uden at man har betænkt, at de ved dette Middel maaskee tabte 400 pct., ja vel 1000. Man har oprettet Laane-Banker, Laane-Instituter og Gud ved hvad? fra den Tid disse Machiner bleve satte i Gang, endog før Krigen, begyndte alt

at stige i Priis, formedelst den roullerende Penge Masses for store Mængde, og formedelst Letheden at faae Penge. Nu i Krigen tør jeg kraftigen paastaae, at dette Uvæsen er den sande Moder til vor ynkelige Cours. Kjøbmanden sælger en Ladning Bord f. Ex. i Engelland for 1000 £ Sterling. Disse maatte han tage hjem, hvis han ikke vidste, at han kunde faae Penge laant her. Han lader nu sine Penge staae i Londons Bank eller hos et Handelshuus, og imidlertid laaner han her hjemme for 4 pct. Medens han betaler disse, voxer hans Capital udenlands maaske 400 pct. ved Coursens Forværrelse. Og hvor kan det være andet? Naar ingen sand Valuta indføres i Landet, men denne bliver in deposito paa fremmede Steder, saa maae Mangelen hjemme redresseres ved overflødig Mængde af Banco-Sedler, forhvilke intet Valuta haves; men dette er i Kjøbmændenes Vold og ude af Landet. Blev alle Laan til disse Banker etc. indkaldte, da vilde Piben snart faa en anden Lyd, og Vexler blive got Kjøb. — Jeg taler ikke om en separat Bank for Norge. Fik det den, var det norske Pengevæsen inden Aar og Dag næsten al pari.

5) Jeg tror, at Udførsel af Fiskevare, som Bondens eneste Livs Ophold, strængelig burde forbydes, samt alle tilladede Skibe, der endnu ikke vare afseilede, strax igjen opløses. Nu er Kjøbmanden her saa infam, at han ikke engang vil sælge tør Fisk. Saa er det og med Salt. Jeg kjøbte Salt sidste Pintseften (thi jeg saa forud Anlægget) til mit Hus for 24 rd. Tønden. Jeg talte samme Aften med en af mine Venner, som jeg raadede at gjøre det samme. Han maatte bie til 3die Pintsedag, men han maatte give 40 rd. Idag gjelder det 60 rd. og næsten ingen vil sælge. Jeg troer det til Afvendelsen af uberegnelig Ulykke gandske nødvendigt, at alle Fiskevare og Salt blive satte i Requisition til Landets Provision, at disse Vare blive opveiede og opmaalte paa alle Pakhuse og af Kongen betalt med den Pris, de gjaldt i Januarii Maaned. Endda profiterer

Kjøbmanden saare meget; men hans Begjærlighed kjender ingen Grændser.

6) Trykkefrihed i Norge vil jeg kun nævne. At dens Følger vilde blive for det heele høist velgjørende, det holder jeg mig inderlig overbeviist om. Havde vi havt den, sandelig da var meget Uheld forebygget. Jeg troer endda ikke, at Normanden ret meget vilde misbruge den. Paskilskriverie ligger ikke i hans Karakter.

Endnu maae jeg tilføie eet: Her er en Stiftamtskriver i Trondhjem, Kammer-Raad Moe; denne Mand er et got Hoved, og i alt, hvad der angaaer det Mercantile og Regnskabsvæsen en særdeles kyndig Mand, samt taus som Klippen. Han kunde være meget brugbar, ja! jeg troer det lønnede sig, om Deres Høihed under noget Paaskud kunde befale ham at reise til C.stiania, for at De der kunde faae tale med ham. Han er en sand Fiende af Trækholterne og en ærlig Mand. Men Laane-Institutterne vilde han dog nok forfægte; thi han er en af Bestyrerne, som giver god Indkomst, og den vil vel Enhver nødvendig af med. — Imidlertid gjelder det visselig om at rette paa Pengevæsenet ved at hæmme Underslæb, ved at spare alt unødvendigt, og ved at tage Kjøbmændene fra den rette Kant.

D. 18 Juni 1813.

P. S. Hvor forfærdelig Priserne stige, kan blant andet et Exempel oplyse. Et Skib kom hid afvigte Aar directe fra Bourdeaux, der havde endeel Brændeviin. Jeg købte deraf i August f. A. et Anker til mit Huus for 140 rd. Prisen syntes utrolig høi. Nu vilde jeg i Maji kjøbt et dto, men nu vilde Manden have 420 rd. Jeg besluttede da at pausere lidt, for at see Tiden an. I Gaar talte jeg med Personen, og spurgte ham, hvad Priis han nu kunde sælge sit Brændeviin for? Han svarte mig med hollandsk Phlegma: Ankeret koster nu 1000 rd.! Og det er selvsamme Vahre, kjøbt til samme Priis, som i omtrent 9 Maaneder er steget næsten til det 8 dobbelte! — En Al. Klæde, gandske

simpelt koster nu her 115 rd. — At intet Marked bliver her i Aar, og at Stiftamt. paa egen Haand har vovet, at forbyde det, er slet ikke klogt. Bønderne vide jo intet deraf, da de ei læse Trondhjems Avis, men ere allerede langveisfra paa Veien hid. Ogsaa Indvaanerne i Byen er det galt for, da de pleie at forsyne sig med Lærreder, Heste etc. til dette Marked. Man forbitrer kun ved at røbe Mistroe. Folket er trot og godt.

Jeg maae dog endnu vove at tilføie eet i Andledning af Forslaget om Korn-Transport tillands. Naar Fødemidler ellers skulle transporteres til Armeens og andre offentlige Fornødenheder, maae Landmanden forrette Arbeidet mod en vis Betaling. Kjøbmanden er her atter fri. Hans Pligt er det dog egentlig at forsyne Landet, ligesom han har Rettighed til eene at sælge. Nu kan han ikke efterkomme denne Pligt formedelst Krigen. Men han kan det paa anden Viis, nemlig ved at bekoste Transporten tillands, idetmindste for en Deel. Skulde det ikke med Billighed kunne paalægges f. Ex. Grossererne i Trondhjem, at de paa deres Bekostning skulde transportere til Lands i det mindste 20,000 T. Korn fra Christiania hid? Lad dem da selv accordere med Bønder om Transporten, og ligne Bekostningen mellem sig selv, eller ved Øvrighedens Hjelp. At Bonden alleene skal skydse, hvad Byemanden fortærer, er paa en Maade ubilligt. Det er egentlig ved saadanne Paalæg, at Kjøbmanden beskattes; thi alle andre onera, hvormed man belægger hans Vare, dem tager han igjen af os andre.

Hertil kommer nu een Ting, som ligger mig tungt paa Hierte for mit Fædrelands Skyld. Det er at formode, og næsten vist, at mangfoldige Bønder ville komme til at gaae fra deres Gaarde. Her bliver da atter Leilighed for Pengepugerne at købe Jordegods for got Kjøb, og saa have vi det over al Maade skadelige norske Proprietær-Væsen skrækkeligen forøget, især nu, da Odelsretten er indskrænket. Til dette over al Maade vigtige Uheld for Landets Vel at

forebygge, seer jeg kun eet eeneste Middel, nemlig dette: at de i den sidste Odels Retsforordning bestemte 5 Aar til Indløsnings Ret, for de Eiendoms Gaarde, som solgtes efter denne Dag indtil Freden, udvidedes til 5 Aar efter Freden. Paa denne Maade kunde der dog for en Deel være Haab om, at Sønnerne, idetmindste nogle af dem, vilde see sig istand til at indløse den Gaard, som Forældrene af bitter Armod, havde maattet afhænde for Spotkjøb.

Jeg havde ønsket at de af Gr. Moltke nu skjænkede 100 Rbd. havde maattet anvendes til at forøge Præmien for de af Selskabet i Aar udsatte 2 interessante Priis-Spørgsmaale, nemlig om den sorte Død og om Munkenes Indflydelse paa Norges Kultur. At der skrives over den Priismaterie om Kornets Modenhed etc., tvivler jeg næsten alligevel paa. Det er dog mærkværdigt, og et Tegn til Literaturens Forfald, at slet ingen Priis-Afhandling til Selskabet er indsendt, hverken over det nævnte, eller over de 4 andre afvigte Aar udsatte Priis-Spørgsmaal. — Jeg havde dog faaet Efterretning om, at Werlauf vilde skrive over Audun Hestekorn. Mueligt kunde det være, at Trampe kunde have noget med, som man for den dyre Porto ikke vilde sende med Posten. Jeg har og faaet Nys om, at Wedel-Simonsen skal være betænkt paa at skrive noget over eet af de i Aar udsatte Spørgsmaale. Gid han vilde det!

Det Bind, som nu er under Pressen, troer jeg Selskabet vil have Ære af. Statistiske Efterretninger ere særdeles vigtige. At man ikke kjender Norge ret, viser saa meget. Thaarup selv er fuld af Feil. Jeg har arbeidet paa at samle slige statistiske Efterretninger som Rettelser til Bings vel feilagtige, men dog vigtige Værk; og det nu udkommende Bind af Selskabets Skrifter vil levere vigtige Bidrag dertil. Jeg skriver op, efterhaanden som det vil falde mig ind, og som jeg kan stjæle et Øieblik dertil; altsaa kan jeg ingen Orden følge, og maae nu skride fra Vid. Selskab til Kapitelet om Heste, der ellers ikke burde staae i nogen Idee-Forbindelse. Vice-Statholderen forbød dissers Salg til

Sverrig, hvorved Prisen faldt noget. Maaskee Rigernes Stilling fremdeles gjør dette Forbud nødvendigt, men i andet Fald var det vel at betænke, om ikke denne Handel burde frigives igjen? Bonden trænger til at faae sine Kreature vel betalte; mange Vare trænger Norge til fra Sverrig, og altid er det dog bedre at kunne betale Import med Export, end med rede Penge, især naar de valider saa lidet, som vore. — Til at hjælpe paa disses Valeur, fortjente vel og at overveies, om det ikke burde tillades privat Folk, frit at faae udmyntet Sølv, de kunne eie, i Rigsbankpenge efter den fastsatte Myntfod? Det skadede jo ikke, at der courserede Mynt i Landet; og blev den indvexlet, og ført udenlands, gaaer dog ikke det forarbeidede Sølv samme Vei?

Nu maae jeg frem med en Hemmelighed. Jeg skrev Høsten 1807 et anonymt Brev til Schimmelmann med forvendt Haand, hvori jeg raadede til, at K. skulde erklære, at hver, som betalte sine Skatter i grov Courant, skulde faae 10 pCt. Rabatt. O var dette bleven fulgt, da havde næsten hver Rigsort flydt ind i Kongens Cassa, thi da var der Mængde deraf i Landet, og det da gjængse Opgeld var i det høieste 4 pCt. Hver Mand havde da med Glæde betalt sin Skat i denne Myntsort, og Banken havt en sikker Fond. Men Praler-Aanden havde skinbarlig besat Folk. Inden Juul skulde vi alt have erobret Sverrig, og alt skulde falde for de danske Vaaben. Og saa fik man sagtens Sølv nok.

II. Til Christian Fredrik.

Naadigste Herre!

Jeg modtog ikke Deres Høiheds Befaling af 26de f. M. førend i forgaars. Da jeg ikke tør være et Middel til at misbruge Deres Høiheds Ædelmodighed, har jeg anseet det for Pligt inden jeg afsender de mig tilhændekomne 100

Rbdl., at indberette, at Capt. Drejers Enke, efter Manges Sigende er gift med en Kjøbmand paa Molde, samt at hans Børn have aarlig Understøttelse af den Kgl. Cassa. Hvor stor denne er, haaber jeg inden Postens Afgang at kunne faae vis Underretning om fra Stiftamtstuen. Jeg troer det altsaa rigtigst først at afvarte Deres Høiheds nærmere Ordre, inden jeg bortsender Pengene, der imidlertid skal ligge i sikker Forvaring hos mig.

Nøden stiger frygtelig, og hvorledes disse Jammerscener ville ende, staaer i den Almægtiges Haand. Deres Tal, som døe af Hunger, er stort; thi jeg kalder det at døe af Hunger, naar Legemet tilsidst af ussel unærende og liden Føde vansmægter. Vi opleve forfærdelige Tider. En af mine Venner fandt sidst paa Gaden en af Hunger besvimet Kone, med et diende Barn ved Brystet, der diede Blod. Det skrækkeligste er, at jo mere Elendigheden tiltager, jo større synes Ligegyldigheden at blive. Tænkemaadens Nederdrægtighed er saa stor, at egen Vinding er det Punkt, hvorom alle Betragtninger dreie sig, og da Bedragerie nu er bleven *du ton*, saa drives mange til at pønse derpaa, som før aldrig tænkte paa sligt, saa længe man endnu var gammeldags og eenfoldig nok til at have Samvittighed og til at brændemærke Skurken med den offentlige Menings Foragt. Anderledes er det nu, da Agtelse vindes ved Penge, uden at man bryder sig om hvorledes disse ere erhvervede. — Paa ordentlig Fattig- og Skolevæsen er ikke meere at tænke. Vore offentlige Stiftelser ere ruinerede. En Kongl. Commission, som efter Stiftamtmand Gr. Moltkes Forestilling blev nedsat for at udkaste en Plan til de betydelige Angelske Stiftelsers bedre Administration, og som sluttede sit møisommelige Arbeide, der fra Stiftsdirectionen blev nedsendt i Januarii Maaned 1805, ligger endnu ubesvaret i Cancelliet. I min Tid søgte og fik jeg en Commission nedsat til at udkaste Plan til Waisenhusets bedre Indretning. Planen blev ypperlig lagt, og kunde da været udført, men ogsaa den ligger i 4 Aar ubesvaret. En dito af

samme Beskaffenhed om Daarekisten. En dito søgte jeg i mit første Embedsaar for at faae et Tvangs-Arbeidshuus her indrettet, men intet Svar fik jeg. Nu er Commissionen sat og nyelig bleven færdig, da en saadan Indretning næsten er umuelig at begynde. Der hører altsaa megen Stoicisme til ikke at ærgre sig ihjel; thi det er hverken Politik eller andre saadanne Aarsager, men det er Kollegiers Ladhed, Uvirksomhed og Letsindighed, der har styrtet Landet i Fordærvelse. Ogsaa Hungeren er en Frugt af dette Drengvæsen. Man veed jo, at for et Par Aar siden var saa meget Korn i Danmark og Holsteen, at det sidste næsten blev fattigt af idel Overflødighed, da det ingen Afsætning havde. Havde det da været for meget at forsyne Norge saaledes, at der bestandig havde været Forraad for eet Aar i det mindste, da man dog vidste, hvorofte Frostaar indtreffe? Men saa langt tænker ikke Letsindighed, og man troede vel at kunne slaae Flaader med pralende Vers og Viser om Selvstændighed. Gud hjælpe os! og Gud hjælpe Deres Høihed, som skal redde et Land, hvis Redning næsten er umuelig. Jeg frygter, saa sandt Gud lever, at den halve Folkemængde er uddød her i Stiftet inden anstundende Vinters Ende.

Maaskee Deres Høihed fra andre Kanter faaer Efterretning om frydefulde Udsigter, om ypperlig Jordens Grøde etc. Det faaer da blive deres Ansvar for Gud og Mennesker, der stræbe efter Yndest med at fordølge Sandhed. Jeg maae og bør skrive, som min Samvittighed byder; min Skjæbne blive da hvilken den vil! Efter mit Begreb er en Mand, som fortier Sandheden, en sand Landsforræder. Og efter dette mit Princip bør jeg betimeligen sige Deres Høihed, at Grøden her i Stiftet ikke tegner got. Det bliver i det høieste et middelmaadigt Aar, ikke at tale om det ringe Quantum, som er udsaaet. Jeg skriver det ikke forat saare Deres Høiheds Hjerte; Gid jeg saa sandt havde noget Glædeligt at melde! men fordi De bør vide Sandheden i Tide, saafremt det endnu kan kaldes i Tide.

Det Hemmeligheds Slør som hviler over Aarsagen til Postens Standsning, foruroliger og Gemytterne. Tusinde Rygter løbe om, snart om Oprør i Kbn, snart om Landgang paa Sjælland, snart om en tabt Bataille i Holsteen. Men almindelig troes, at et Uheld er tilstødt, som skjules, og just fordi det skjules, troes saa meget større. Ved Dem, naadigste Herre! hænger Folkets Hjerte; og jeg fryder mig i mit Inderste, naar jeg hører det.

T.hjem d. 6 Juli 1813.

Underdanigst
Bugge.

Nu skal en Tønde Salt i Byen koste 100 rd. og faa ville sælge, da vore Penge daglig forværres. Virkningen deraf var blant andet, at en Favn Granbrænde (denne sande Nødvendigheds Artikel) i 24 Timer steeg fra 15 rd. til 28 rd. En Potte Brændeviin siges nu at koste 36 rd. Og rimeligviis, inden dette Brev naaer Christiania, er alting atter steget 100 pCt. thi saa omtrent stiger det hver Uge. Det eeneste Næringsmiddel er næsten nu Meel af Fyrrebark. Vogen (36 Ø) koster 30 rd. I Jemteland er Korn nok. Bønder paa Grændsen have faaet noget Byg derfra for 400 rd. Tønden. Paa Prækestolene i Sv. bedes mod en farlig Fiende, som ikke nævnes. — Foreeningen med Norge omtales der blant menige Mand, som gandske afgjort. Iøvrigt er i Jemteland alt roligt. Men vi have Fienden i vort eget Land, nemlig Kjøbmænd og alle dem, der fiske i rørte Vande, som berige sig paa det forsmægtende Folks og den afmægtige Stats Bekostning; ikke at tale om den determinerede Letsindighed, der først vaagner af sin Drøm og tænker alvorlig paa Redning, naar det er for silde. Man fortæller nu her at 12000 Td. Korn skal være kommen til Kristiania, og at 2000 T. skal sendes over Land hid. Stemningen blant Almuen er fremdeles rolig og stille; men blant de andre Klasser synes mig — skjønt jeg kan feile — at spore, at den ikke forbedres. Dertil kan nu være mange Aarsager.

Det jammerlige Tøi, der som Noter fra en dansk Privatmand stod aftrykt i Statstidenden, og nu aparte sælges efter Anmeldelse i Intelligenz-Seddelen, gjorde ingen god Sensation. Den sædvanlige Kjøbenhavnske frivolité, at citere Christus, Rahbek o. fl. ifleng, ja! at lægge den første Ord i Munden, som han aldrig har sagt; dernæst at love den norske Nation under Navn af evig Salighed, at den skulde komme til at gaae i Ilden først for at stride for fremmed Fyrste etc., alt dette usle Vaas, der næsten saae ud som utidig kaad Spot mod en agtværdig lidende Nation — endskjønt det vel ikke saa skulde være meent, — vakte Indignation. Man troede ikke, at det var Tid til at skjømte eller til at komme frem med skjæve Vittigheder, endnu mindre til at indføre dem i et Blad, som ansees officielt, paa en Tid, da Tidsomstændighederne aftvinge hver tænkende Mand alvorlige Betragtninger, ja Taarer.

Kommer det imidlertid til Alvor mod Sv., da vil Normanden visselig ikke frivillig bøie sin Nakke under fremmed Aag, der søges at paalistes ved saa skjændige Midler, som ved at udhungre et uskyldigt Folk. Vi kan miste alt, men Æren ville vi tage med os, og bliver end Landet tomt, skal Norges Fjelde blive vore Bautastene, der skulle vidne, at vi vare faste, som de! Nederdrægtig Troløshed skal, næst Guds Hielp, ikke besmitte Norges gamle Rygte. Den Høieste holde sin beskjærmende Haand over Deres Høiheds Person! Den synes af Forsynet at være udseet til at holde et Baand sammen, der ellers maaskee vilde briste; og den 8de Christian vil i Tiden elske og agte sit prøvede norske Folk, som den uforglemmelige 4de elskede det!

Nu fik jeg Optegnelsen fra K. Raad Moe over hvad Drejers Børn nyde. Den vedlægges. Endnu har jeg faaet en vis Efterretning inden Postens Afgang, som virkelig er gaadefuld. En herværende Kjøbmand, Etr. Knutzen, fik med denne Post (det er den 3die udeblevne Kjøbenhavnske) Brev fra sin Søn, som nylig er reist landværts til Petersburg, dateret Gothenburg. Dette Brev viser tydelig, at man i

Göthenb. slet intet vidste om Postens Standsning, da Sønnen endog deri lover Faderen med næste Post at afsende til ham vigtige Papirer. Man maae dog troe, at de Handels-huse, til hvilke han var adresseret, havde averteret ham om Standsningen, hvis den i Göthenb. havde været bekjendt.

At D. H. kan see, at oven omtalte Indrykkelse i Statstidenden ikke gjorde god Virkning, vedlægger jeg her en Afskrift af Noget, som en virkelig agtbar Mand vilde lade indføre i Intelligenz Seddelen; men som jeg — da han fortroeligen spurgte mig til Raads — fik standset, da jeg frygtede for, at det ikke vilde virke veldædigen til at befæste Baandet mellem begge Folk. Gid saadanne Indrykkelser i Statstidenden herefter kunde forekommes; de skade meer end den, der ikke kjender Nordmandens let pirrede Æresfølelse, kan troe. Jeg skriver alt saadant i hiertelig god Meening, og smigrer mig med det Haab, at Deres Høihed saaledes optager det, og at jeg kan tale til Dem i samme tillidsfulde Tone, som en Søn til sin Fader. Kan vel Baandet mellem Norges Bestyrer og Norges Søn tænkes skjønnere?

---

12. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Efter Deres Høiheds naadigste Tilladelse giver jeg mig den underdanigste Frihed herved at fremsende Ansøgning om Enkesædet.²⁾ Jeg vedlægger Gjenpart af min forrige Forestilling i Sagen, da denne kan oplyse Hs. Majestæt om dens Sammenhæng. Om jeg har gjort ret i at fortælle, at Afslag allerede er givet, veed jeg ikke; men jeg troede det dog sikrest at sige det reent ud; thi mueligens kunde det ellers ansees, som om jeg havde villet affure Kongen en Bevilgning, som engang var mig nægtet. Saaledes som

---

¹⁾ Original i Geh. Ark. i Kbhvn. Afskrift i Rigsark.

²⁾ Se ovenfor S. 16.

Ansøgningen omtaler Westrum, forholder det sig virkelig. Jeg har i Sandhed ikke vidst det, før nu nylig; thi min Jordebog er uefterrettelig. At Deres Høihed værdigede mit Brev af 22de f. M. Opmærksomhed og Overbærelse, glæder mig meget. At iøvrigt Rom, som Ordsproget siger, ikke kan bygges paa een Dag, er vist nok. Sindighed og Retfærdighed ere, efter min Mening, Fyrstens ypperste Dyder; men at faae Sandhed at vide, maae være det, hvorpaa Retfærdigheden skal bygges, og vistnok ofte vanskelig at opnaae, saasom endog redelige Mænd dog beskue Tingene hver fra sin Synspunkt, og altsaa, endog med den bedste Villie maae fremstille dem i forskjelligt Lys. Gr. Trampes fata kjender jeg nøie, mine Bemærkninger over den [sic] vil Deres Høihed let slutte. Men det bør jeg sige til Tribut for Sandheden, at han tilforladeligen er uskyldig i det, hvorfor han er denonceret. Dog! mit Vidnesbyrd er ikke allene overflødig. Men ogsaa maae det ansees partisk; thi til min Forundring hører jeg, at jeg skal ogsaa være forestillet som den, der støbte Kuglerne, hvilke han troskyldigen afskjød. Gud veed, jeg er uskyldig heri: Deels kan jeg skyde selv, naar det behøves; Deels behøves sandelig ingen Anden til at slibe Brillen, hvor Tingene ere saa i Øine faldende. Trampe var, saa vidt jeg kjendte ham, en Mand med den bedste Villie.

En Torden Regn der paa andre Steder er falden rigeligere, har lædsket Jorden efter en svær Tørke, i hvilken mange Agre toge Skade. Engen staaer got; og modnet Korn kan vi næst Guds Hielp, i Aar med Grund vente. Heden er overordentlig. I mit Hus klager man endog over, at Smør, skjønt hensat paa kjølige Steder, næsten smelter. Thermometret stod i Gaar Kl. 5 i Skyggen paa 24 Grader.

Jeg vover nu tillidsfuld at anbefale min Ansøgning og mig selv til Deres Høiheds Naade. Dog jeg kan med Sandhed sige, at den almindelige Nød gjør mig mere ont, end hvad der kan ramme mig selv. Jeg veed med fuld Vished, at visse Folk, som have Rug i Baghaand, da de

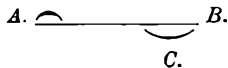
vel have været deres egne Oppassere, sælge den i disse Dage for 150 rdl. Shjeppen. Derimod skal Kjøbmændene (sluttelig af Rædsel, thi Retskaffenhed maae man ikke vente) i disse Dage have nedsat Saltet, som var steget til 120 rd. Tønden til 70 a 75 rd. En Kartoffel af middelmaadig Størrelse koster nu 8 β , hvorfor man før kunde købe 4 Citroner.

Kjøbenhavnske Breves Udeblivelse, uagtet Avisernes Ankomst, sætter ogsaa de spekulerende Hjerner i Bevægelse. Man gjætter paa Alt; Enhver almindelig paa det, som rører hans Hjerte mest. Saaledes talte jeg med een i Gaar, som var bange for en da Capo af 5te Januar; og sandeligen Taarene stode Manden i Øinene. Da jeg maatte til at lee af at see dette Pengefjæs, spurgte Personen mig ret alvorlig, hvor jeg dog kunde være saa munter? Jeg gav ham mit Huus-Raad, nemlig ingen Penge at have, saa kunde han heller ikke frygte for at miste nogen. Dersom jeg endnu var Præst, troer jeg vilde male [sic] det evige Liv for mine Tilhørere som en Bank, fuld af Dukater, Louisd'orer etc., og da er jeg vis paa, at deres Lyst skulde voxte til at komme der. Der maae være noget fortryllende skjönt i disse Banko Sedler; thi mig synes, jo flere vi faae af dem, jo mere voxer Begjærligheden efter dem.

Trondhjem d. 14 Juli 1813.

Underdanigst
Bugge.

Det var en ypperlig Idee, at betale Kornskydsen med Korn. Det bliver en reel Hielp for de Skydsende, og Arbeidet forrettes vist da med Lyst. Skulde mit Slæde-Projekt tildeels sættes i Værk, maae jeg endnu erindre en Ting, som let kunde oversees, nemlig at Slæde-Mejerne nødvendigvis maa forsynes med et Slags Stoppere, som kan holde igjen nedad steile Bakker. Man havde almindelig slige paa Kaner, da jeg var søndenfields, for at forebygge, at de ikke skulde slingre rundt, naar man i Blæst kjørte paa glatte Iser. Bag paa Mejen er nemlig anbragt en paa en Fjær hvilende Jern-Kniv omtrent af det Udseende.

A. B. staar i lige Linie med den øverste Del af Mejen og *C.* med den nederste. Men naar Slæden skal stoppes, sætter Styrekarlen Foden paa *A. B.* ved *B.*, hvorved *C.* nedtrykkes og skjærer i Isen eller Sneen. Maaskee man nu har inventeret endnu bedre Midler, men det her beskrevne brugtes i min Tid. Men uden noget saadant Forebyggelses-Middel vil det ikke gaae an, thi Bakkerne ere ofte om Vinteren opsvolmede af Iis, der gjør dem glatte som et Speil, og undertiden ere heel farlige især, hvor der ere Precipicer ved Siden af Veien.

Midlertid skulde jeg troe, at en saadan Kniv vilde gjøre bedst Effect, naar den anbragtes omtrent midt paa Mejen, hvilket og her lader sig gjøre, da Karlen, som kjører ikke staaer bag paa, men gaaer ved Siden af Slæden.

Jeg tør næsten paastaae, at hvis Transporten kom istand, kunde de store Udgifter, som Rofflotillen her foraarsager, spares, og den gaae ind. Den gjør saa ingen Nytte. En engelsk Caper skal nyelig have taget en Nordlands-Jægt, ladet med 5000 Vog Fisk og 300 Td. Tran lige i Næsen paa Kanonbaadene ved Valderhoug, uden at de rørte sig. Kanonbaadene ere et Svælg, som ogsaa bidrager kraftig til at fortære Landets sidste Marv. 4 ere nu oplagte her, og Folket afskediget. Hvorfor har man da havt dem hidindtil, naar de kan undværes? Maatte kun England vilde tiltræde Stilstanden til Søes? Og maatte kun Stilstanden til Lands ikke være et Pusterum, som den Mand behøvede, der er vant til at narre alle Kabinetter! Han venter vel kun paa Høsten for at begynde igjen! Men jeg meener, han har høstet saa vel iforveien, at der kun lidet er at vente i det mindste af Sachsen. Demarcationslinien synes at vise at Overvægten ikke har været saa afgjort. Dog det er vel ikkun ædelmodigt Maadehold?? Men at Manden indbyder Insurgenterne i Spanien til Congressen, altsaa erkjender dem for en legal Magt, det stemmer ikke

saa gandske med Løfterne for 4 Aar siden, at det franske Banner snart skulde vaje paa Gibraltar. Jeg mener, at Vargas er stolt af sine Landsmænd, og han har Aarsag dertil. Denne Mand er jeg reent kommen ud af Correspondence med. Han skrev mig til sidst ved Juletider; da ventedes han til den befalede Commission paa Røraas saa hastig, at jeg ikke troede mit Brev kunde naae ham. Dette bad jeg Münter hilse ham, hvis han endnu var i K.hvn; men Münter har ikke sin force i at frembringe Hilsener, som han oftest glemmer, og nu veed jeg ikke engang hvor Vargas er.

---

13. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Jeg har havt den Naade at modtage Deres Høiheds naadige Brev af 22d. d. M. B.....s Sag kjendte jeg ikke i sit rette Lys; men Manden kjendte jeg nok. Jeg kalder ham gjerne for Spøg: mit daglige Brød; thi han mætter mig i det mindste med ideligt Vaas og Chicaner; og har Nogen bittert fornærmet mig — saavidt en saadan Person kan fornærme — da har det været ham. Men jeg er aldrig meer bange for at see Sager fra en urigtig Synspunkt, end netop naar jeg har med dem at giøre, som jeg i Hjertet afskyer; thi jeg frygter for at være partisk. Derfor tog jeg mig varmere af B. end af en skikkelig Mand. Hvad jeg tænker om ham, kan Deres Høihed bedst see af et Brev, jeg skrev til Manden selv den 19 Octbr. f. A. og som jeg slutter med denne, vistnok ikke smigrende final:

„Gud give Dem Lyst til Fred med Deres Medmen-
 „nesker. De har et Embede, i hvilket De kan nyde dette
 „uskatterlige Gode, naar De selv vil, thi Deres tunge Pligt
 „blev det ikke at [have] Opsigt med Andre. Men det er

---

1) Original i Geh. Ark. i Kbhvn. Afskrift i Rigsark.

„gandske vist, saa mange Tvistigheder have ikke alle Stif-
 „tets Præster tilsammentagne, som De allene. Jeg troer
 „ikke, at De har mange Venner; Gid kun ikke Deres
 „Uvenners billige eller ubillige Fortrydelse tilsidst maatte
 „afstedkomme alfor ubehagelige Følger. Lykkelig er De,
 „hvis Deres Samvittighed giver Dem det Vidnesbyrd, at
 „De lider for Sandheds og Retfærdigheds Skyld! og at
 „hverken Hevngierrighed, eller utidig Egennytte eller Herske-
 „syge maatte have nogen Deel i Deres Handlinger.“

Saaledes skrev jeg Personen da til, og det var Synd at sige, at det ikke var oprigtigt nok. Men de Folk, han har med at gjøre, især en Capt. W..... og Major R.... ere i det mindste ikke bedre.

Hovedsagen var dog min Ømhed over Deres Høiheds Roes og Anseelse. Deres Høihed kan billigen svare, at for den kan jeg være ubekymret. Men det kan jeg dog ikke naadigste Herre! thi inden jeg kan blive ligegyldig for, hvad der tænkes og siges om Dem, maae jeg først lære at elske Dem mindre og at beundre Dem med mindre Enthusiasme. Men det lærer jeg nok aldrig. Her galdt det ikke blot Skurken B., men andre agtbare Mænd bleve og opmærksomme. Amtm. Rafn¹⁾ er og den Mand, som — — dog man kan ikke skrive Alt. Gid jeg saa sandt kunde tale med Deres Høihed. De vilde finde i mig vistnok en original Perpendikel, men derfor i det mindste et ærligt Skrog, som meente Dem det vel.

At foreslaae en af dem, Rafn har konstitueret, til at opagte Skole- og Fattigvæsenet, kan jeg ikke; thi jeg veed ikke, hvem disse ere. Bedst at lade hele Sagen sove; jeg skal vel see til at hielpe mig, saa at efter Muelighed intet skal blive forsømt paa Inderøen.

Hvad Bøigd Commissionerne angaaer, da have disse slet ingen andre Pligter, end Opsyn med Fattig- og Skolevæsenet. De ere intet andet, end Fattig- og Skole-Com-

---

1) Om ham se Erlandsen: T.hjems Stifts Geistlighed 420.

missioner. Men jeg nægter derfor slet ikke, at det var got om de vare andet, eller rettere, at de bleve anderledes organiserede; ja jeg troer at torde paastaae, at disse Commissioner kunde blive saaledes indrettede, at de endog kunde faae et Slags Opsigt med Land Politiet til største Gavn. Men da maatte Præsten intet have dermed at gjøre. De nuværende Bøigd-Commissioner burde egentlig kaldes: Fattig- og Skolevæsens Inspectioner; thi det og intet andet ere de. Men Bøigd Commissioner burde have under sin Opsigt Bøigd Magaziner, Opsigt med Landpolitiet, Fattigvæsenets Jurisdiktion o: Betleres Paagribelse etc. saavel som og Providerings Væsenet. Jeg troer rigtignok, at en saadan Indretning baade var gavnlig og muelig, i det mindste i Landbygdene.

Trampe kommer sig nu igjen, men er mat. Jeg besøger ham næsten hver Dag. I mit Huus er Sygdom og det nu indfaldende raae Efteraarsveir lader befrygte, at Sygdommen vil antage en ondartet Karakter.

Jordens Grøde blev her ypperlig i Henseende til qualité men liden i Mængde. Udsigterne ere forskrækkelige. Man kan hverken leve eller døe. Levnetsmidler og Klædevarer stige til en Kostbarhed, at den, der ikke eier store Midler, nødvendig maae lide forskrækkelig, især naar han har et stort Huus. For min Deel seer jeg ingen Udvei; thi det gjelder nuomstunder ikke om en Deficit af nogle hundrede Daler, men det gaar i tusendevis. Et Puf har jeg og faaet af mine Venner dernede. Jeg fik nemlig ved Størdalens Kalds sidste Vacanse ved Kgl. Resolution af 11 Aug. 1811 500 rd. aarlig af Størdalens Tiende. Nu har Cancelliet resolveret, at de skal omskrives (som om Kongens Resolution var et Gieldsbrev) og derved svinde de til 175 rd. aarlig. Præsten, som skal betale dem, vinder; og det under jeg ham gierne; men underligt er det dog; thi han faaer sin Tiende i Rb. S. V., Daler for Daler, og havde altsaa ligesaa let nu ved at svare 500 Rbd. som før ved at svare 500 rd. D. C. — Forordn. af 9de Juli d. A. om Hæftelse af Rigsbanken er

Geistlighedens Dødsdom, saa som man deri saa vel har betænkt os, at vi ansees som Eiere af Tiender og beneficeret Gods, og saaledes maae betale Rente til Rigsbanken af vor Embeds Indkomst, som ingen anden Embedsmand i heele Landet maae giøre. Efter nøieste Overslag vil blot denne eene Skat medtage meere end $\frac{1}{4}$ af min heele Indtægt. Det bliver da vel best at lægge Hyrdestaven ned.

Jeg vilde heller være Præst, end Biskop. Jeg har længe luret paa, at Biskop Navneværdie Lumholz, skulde himle; men han dør vel aldrig; thi han har gaaet paa Gravens Bred i mange Aar, og der spadserer han endnu. Nu især gad jeg nok været i Xstiania; Universitetets Stiftelse maae dog giøre det mueligt, at man kunde faae sig en Vennecirkel af tænkende Mennesker.

Hvis Skuespiller Knudsen kommer, skal jeg være ham til al Tjeneste, som staaer i min Magt.

Trondhjem d. 28 Septbr. 1813.

Med dyb Ærefrygt
Deres Høiheds
underdanigste Tjener
Bugge.

D. H. har nok af Trampe faaet en Beskrivelse over Stadsbøigden, som Præst Rønne har skrevet. Det haster ikke dermed; men i sin Tid tør jeg underdanigst bede mig den tilsendt. Om Capt. Drejers Børn skal jeg endnu anstille nøiere Undersøgelse, og efter dens Udfald fuldkomme Deres Høiheds Befaling i Henseende til hvem der skal have de 100 Rb.

---

14. Til Christian Fredrik.¹⁾

Ifølge Deres Høiheds Befaling af 16 d. M. har jeg i Dag tilsendt V. Selskabs Kasserer de hos mig hidindtil

¹⁾ Original i Geh. Ark. i Kbhvn. Afskrift i Rigsark.

opbevarede, Deres Høihed tilhørende 100 Rbd., og aflægger derfor paa Selskabets Vegne underdanigst Taksigelse.

Tillige meldes underdanigst, at Deres Høiheds Gave er indløben for 1812. I disse Dage ombæres just den Subscriptions Plan, paa hvilken Medlemmerne ved de nye Statuters Oplæsning tegnede sig til aarlige Bidrag, forat omskrives til Rbpenge. Saavidt jeg har erfaret, har man hidindtil tegnet sig for ligesaa mange Rbd. N. V., som forhen i D. C. og det er al Ære værd.

Dannebrogsmænd Knudsen er nu her; i Morgen skal Mindefesten gives, og i næste Uge en eller to theatraliske Forestillinger. Gr. Trampe vil reise med ham til Christiania.

Trondhjem d. 22 Octobr. 1813.

Underdanigst
Bugge.

Hs. Høihed Pr. Christian Frederik.

Om de 50 rd., Selskabet har af Post-Cassen, for Aaret 1813 o. f. erholdes i Rb. S. V.; derom maae jeg underdanigst bede mig underrettet, for derefter at udstæde Anvisningen paa Postmesteren, samt at ham maatte tillægges fornøden Ordre.

---

15. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Jeg er ved flere Leiligheder kommet efter, at Hr. Amtm. Krohg, mig uafvidende, tilføier Anmærkninger til de Betænkninger, som til høiere Steder af Stiftsdirektionen, efter foregaaende Overlæg afgives. Da jeg desværre! efter her brugelig Praxis maae eene paa min Bekostning bestride alle de Skriverier, som fælles skal expederes fra Stiftsdirektionen og holde de dertil fornødne Protokoller, i hvilke jeg

---

¹⁾ Original i Geheimearkivet i Kbhavn. Afskrift i Rigsarkivet.

ikke kan indføre, hvad jeg ikke veed af, men maae anføre Erklæringer, som afgivne af os begge, endskjøndt de saaledes ikkun ere en Enkelts Meening; saa er denne Adfærd ikke allene ikke venskabelig, men kan endog i Tiden have langt vigtigere Følger.

Dog, da jeg snart haaber at komme til at arbeide med min rette Collega, saa har jeg, i denne længselfulde Forventning, hidindtil været rolig derved. Men da jeg nu atter har faaet Nys om, at nogle Recensioner skal være tilføiede den efter Deres Høiheds Befaling af 29d. Sept. under 15de d. M. afgivne Erklæring angaaende Fattigvæsenet i Trondhjem; og jeg befrygter, at Hr. Amtm. Krohg, som ingen Kundskab har om denne Byes offentlige Indretninger (da de constituerede Stiftamtmand ikke have Sæde i Over Commissionen som Overdirektører for de offentlige Stiftelser) her ved sin Lyst til at recensere kunde skade den gode Sag, saa har jeg troet at turde vove, ved denne min underdanige Skrivelse, som jeg udbeder mig at maatte ansees som privat, at ansøge om, at de af ham tilføiede Anmærkninger naadigst maatte communiceres mig, og jeg derved sættes i Stand til at anføre de fornødne nøiere Oplysninger, inden Sagen fra Deres Høihed tilsendes Cancelliet.

Ønskeligt var det, da den virkelige Stiftamtmand nu er her, og den constituerede, som sagt, ikke har med de offentlige Stiftelser at bestille, at Gr. Trampe da maatte befales at fungere som Overdirektør for bemeldte Stiftelse tillige med mig. Denne gode og ædle Mand gav mig, ligesaa lidet som hans Formand, nogensinde Anledning til Misnøie, og jeg tør frimodig beraabe mig paa begge disses Vidnesbyrd, om jeg er vanskelig at komme til Rette med. Venskab og Enighed er min eeneste Glæde i Livet.

Deres Høihed optage dette i Naade! Det er ikke, og skal ikke være nogen Klage eller Besværing, og jeg udbeder

mig det som en særdeles Gunst, at det ikke maa komme for Andres Øine.

Trondhjem d. 20 Nov. 1813.

Med dybest Ærefrygt er jeg
Deres Høiheds
underdanigste Tjener
Bugge.

Med sidste Post kom Regning over de 120 Exemplarer, som Selskabet skal beholde af det 1ste Binds 1ste Hæfte, som nu er trykt. Exemplaret skal koste 5 Rbd. N. V., altsaa Forlæggeren have 600 Rbd. Det værste [er], at man ikke kan faae dem herop, saaat jeg end ikke veed, hvad dette 1ste Hæfte indeholder, og hvad der er giemt til det andet, som skal komme ud til Sommeren.

Iligemaade fik jeg Efterretning om, at Udbyttet af Selskabets 4 Banco-Actier nu er hævet med 128 Rbd. S. V.

Remissen til Forlæggeren æskes strax betalt, og afgaaer med denne Post. Gid den ikkun kommer vel frem! Jeg har brugt den Forsigtighed at tage Anvisning paa Zahlkassen i K.havn in duplo, saa at man tør haabe, at i det mindste det eene Duplicat kommer til sin Bestemmelse. Men han, som har hævet Udbyttet, beder mig trassere paa ham, hvilket jeg da har gjort ved at sende Gyldendal Anvisningen til Afdrag paa sin Fordring, og, som sagt, for det øvrige taget Anvisning paa Zahlkassen.

Jeg fik just nu en Liste over Døde og Fødde fra et Provstie. Jeg har længtes efter disse Lister (hvoraf denne var den første) for at anstille mine Betragtninger. I det omtalte Provstie var i Kirkeaaaret 1812 over 400 flere Fødde end Døde: I 1813 derimod 350 flere Døde end Fødde. Ingen Epidemie har hersket der. Det er et rørende Syn at see, at de Døde ere hverken Børn eller Oldinge i usædvanligt Tal, men just midaldrende Folk. Disse have da taget Brødet af egen Mund for at mætte de Smaa og de Gamle, og saaledes faldt de paa den sande Ærens Mark.

Jeg gad dog vidst, om man finder saamegen sand Dyd, saamegen ædel Opofrelse hos nogen Stand som hos Bonden? Han er Naturens Søn, og lader sit gode Hierte tale og handle. Andre lade det beroe med at tale kjønt, og handle infamt.

(Det følgende med samme Haand paa et indlagt Blad).

Da her til Foraaret vil blive en skrækkelig Mangel paa indenlandsk got Sædekorn, saa troer jeg, at Deres Høihed vil gavne Landet ved at befale: at alle Tiendetagere, som oppebære Tiendekorn in natura deraf skulle afleverø de $\frac{3}{4}$ mod Betaling derfor efter Capitels Taxten, naar Kornet afleveredes sc. i April Maaned 1814.

Derover kunde sikkerlig ingen klage. Transport spares; thi Tiendetagerne leverede Kornet til den Tid, det skulde bruges, da Vedkommende, som skulde have det, selv kunde afhente det hos dem mod Anvisnings Sedler. Efter min Meening vilde i Trondhjems Stift saaledes tilveiebringes af Kirke-Eiere og Præster henved et Par tusende Tønder Sædekorn.

Det forstaaer sig, at Pengene maatte i Slutningen af April udbetales af den Kgl. Cassa, der fik sit igjen af dem, der kjøbte Kornet. Thi det var ikke at forlange, at Tiendetagerne selv skulde staae den Risico eller have alt det dermed forbundne Krav.

Tør jeg underdanigst bede, at ogsaa dette ikke maatte røbes at være kommen fra mig.

---

16. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Den Glæde, som Trøndelagens Indvaanere samtligen følte ved Budskabet om Deres Kgl. Høiheds Ankomst, deelte vi Geistlige broderligen med vore Medborgere. Med rørte Hjerter ønske vi Dem velkommen blant os, dyrebare

---

¹⁾ Original i Geh. Ark. i Kbhvn. Afskrift i Rigsark.

Fyrste! Gid Himlen velsigne Deres Kgl. Høihed med sine bedste Velsignelser, og udruste Dem med Visdom, Kraft og Mod til at værne om vort elskede Norge!

Dette skal være vor Bøn til Gud for Dem, og aldrig skulle vi aflade at bestyrke hos Andre de samme Følelser, af hvilke vi selv ere gjennemtrængte.

Aldrig talte jeg Smigrerens Sprog, naadigste Herre! thi jeg anseer det nedenfor min Menneskeværdighed. Men desto glædeligere er det mig at kunne tolke Deres Kgl.¹⁾ Høiheds (sic) mit Stifts Geistligheds underdanigste og inderligste Hengivenhed. Endog ved min Hiemkomst forefandt jeg Breve, fra mine Brødre paa Landet, der uden Opfordring fra min Side tilkjendegave den Tillid, Geistligheden sætter til Deres Kgl. Høiheds lyse Aand og ædle Hjerte, og den Varme, med hvilken De, elskede Prinds! hyldes af et Folk, som veed at paaskjønne Deres ophøiede Dyder.

Deres Kgl. Høiheds Mildhed giver mig i min Embedsstiling Frimodighed til den underdanigste Yttring: at den nordenfjeldske Geistligheds Kaar er saare trykkende. Mange, ja de fleste af os have forrettet vore Embeder sukkende, og intet uden fast Tillid til Gud har bevaret os fra fortvivlende Sorg, naar vi tænkte paa den Dag, da vi ved Døden skulde bortrykkes fra vore Hustruer og vore Børn, og efterlade dem som Offere for Armod og Forførelse. Synderligen haard har vor Skjæbne været; istedenfor Understøttelse, som andre Statens Embedsmænd have erholdt, har man ideligen meer og meer deels indskrænket vore Indkomster, deels betyngtet os med Afgifter, som ingen anden Statens Embedsmand svarer.

Vi bede ikke om Overflod, naadigste Herre! men vi bede blot om tarveligt dagligt Brød! Vi bede ikke om Forrettigheder, men vi bede om lige Rettigheder med andre Statens Tjenere! Vi bede ikke om Rang og Høihed, men

---

1) Ordet Kgl. er her og næste Gang i det følgende tilføjede over Linjen med samme Haand som den øvrige Tekst.

vi bede om at vort vigtige Kald maae holdes i Ære. Dog at bede Deres Kgl. Høihed herom, vil være overflødig. Deres store Aand væmmes ved Partiskhed og Uretfærdighed, og Folkets Lærere tør dristigen haabe at vorde indbegrebne i den almindelige Kjærlighed og Forsorg, med hvilken Deres ædle Hjerte omfatter det heele Land og hver dets Indvaaner. Aldrig have vi afladt, og aldrig skulle vi aflade at formane vore Tilhørere til at frygte Gud og ære Kongen; og vi tør uden Ubeskedenhed paastaae, at den beundringsværdige Taalmodighed, hvormed Nationen har baaret sin Trang, og de patriotiske Opofrelser, Almuen i den forrige svenske Krig gjorde ved endog at tage Brødet af egen Mund for at vederqvæge Landets Krigere, for en stor, ja for den største Deel skyldes Præsternes Exempler og Opmuntringer.

Frimodige see vi da Fremtiden i Møde! haabefulde vente vi den Dag, da vi skulle lettes fra deels unødvendige, deels ubillige Krænkelser! Vi ønske os og vort hele Fædreland til Lykke med den Dag, da vi jublende skal erkjende vor Landsfader i den Fyrste, hvis store Egenskaber vi for længe siden have hyldet.

Deres Kgl. Høihed tilgive naadigst disse aabenhjertige Yttringer. De komme fra et varmtfølende og redeligt Hjerte, og dette vil tale til Undskyldning for dem. Vi vove blot at tilføie, at vi ere villige til at anvende vor heele Tid og Kraft paa at gavne Landet og paa at tjene Deres Kgl. Høihed med ubrødelig og undersaatlig Troskab, og at vi derfor hvile trygge ved det Haab, at vi ogsaa værdiges Deres Kgl. Høiheds Naade.

[Uden Dato].

(Indlagt er Manuscriptet til en Tale af Biskop Bugge til Prinds Christian Frederik.)

---

17. Til Christian Fredrik.¹⁾

Naadigste Herre!

Da Deres Kgl. Høiheds Lykke er Maalet for mine ivrigste Ønsker, saa vil denne min varme Hengivenhed undskylde, at jeg ogsaa denne Gang vover at yttre en Mening, som jeg underdanigst troer at fortjene Overveielse.

Da Deres Kgl. Høihed første Gang yttrede, at ville bevise Deres Thronbestigelses retmæssige Grund af Deres Arveret, ansaae jeg denne Grund for uomstødelig og retfærdig. Men nærmere Betænkning i min Enlighed har bragt mig paa andre Tanker, som jeg holder for hellig Pligt at yttre. Talen er nemlig her om hvad der gielder efter Folkeretten ved fremmede Hoffer; Talen er her ikke om Billighed, men om Retsgrund. At Deres Kgl. Høiheds Arve-Ret er Retsgrund mod enhver Undersaat, som ikke vilde hylde Deres Zepter, antager jeg for vist; men her spørges, som sagt, om Retsgrunde, der kunne antages af andre Magter. Diplomater er jeg ikke og giver heller ikke ud for; dog har jeg og læst noget i den Materie. Min Mening er altsaa maaskee urigtig, men yttre den bør jeg.

Juristerne sige med god Grund: „ingen Adkomst er bedre end en slet.“ Men fremmede Hoffer kunne, synes mig, svare paa Deres Kgl. Høiheds Note: Arveret som Adkomst til Norges Thronbestigelse kunne vi ikke antage; thi 1) Arv falder ikke, før Arveladeren er død. Hvad F. 6. efterlader sig, er Arv, meere ikke, og til Arv maae Arve Retten indskrænkes. 2) Antages det Princip, at en eventuel Thronarving bemægtiger sig en Provinz, som den rette Regent har afstaaet, paa Grund af sin Arve Ret, saa kan ingen Fred med Tryghed sluttes, med mindre man tillige indhentede alle eventuelle Arvingers Samtykke, ja endog deres ufødde Afkoms.

---

¹⁾ Original i Geh. Ark. i Kbhvn. Afskrift i Rigsark.

Bygger derimod Deres Kgl. Høihed Deres Paastand fornemmelig paa Folkets Afskye for at underkastes et fremmed Aag og paa dets yttrede Ønske om at see Deres Kgl. Høihed bestige Norges Throne (og denne Afskye og dette Ønske har jo Natjonen virkelig yttret, saavidt den var istand dertil) da er Retsgrunden efter Folke Retten i mine Tanker uomstødelig. Thi vel antager man, at Regentens Bud er Folkets Ønske, at han, som foreener i sin Person heele Natjonens Majestæt, ogsaa retteligen maae erkjendes som den, der ytrer deres Villje; men dette kan dog ikke antages længer, end Folket tier og ved sin Taushed samtykker. Naar dette derimod lydeligen erklærer sig mod Regentens Yttring (som her er Tilfældet) saa kan vel ingen Folke Ret nægte, at Folkets egen Villjesyttring maae være det sandeste Symbol paa dets Beslutning, og at altsaa Regenten, der bød noget, som Folket lydeligen protesterede imod, maae antages at have misforstaaet Folkets Ønske.

Saaledes er min ringe Mening om Tingen. Maaskee den er ikke allene enfoldig men endog latterlig. Lige meget! fremsætte den, ansaae jeg for min Pligt, som Deres Kgl. Høiheds troe Tjener og som en Mand, De har viist Tillid. At min velmeente Yttring ikke gjør Skaar i Deres Kgl. Høiheds Naade for mig, derom er jeg fuldelig overbeviist.

Trondhjem 18 Febr. 1814.

Underdanigst
Bugge.

Forbitrelsen mod Bortgivelsen af Norge og med den norske Troskabs Belønning voxer forfærdelig.

Tr. har i Gaar Aftes havt Lie for sig, og talt ham saa eftertrykkelig til, at jeg nu skulde troe, han holder sin skidne Mund.

Jeg har et Project, men jeg tør ikke handle, inden jeg faaer Tilladelse. Mig synes de 4 Stiftsstæder ved frivilligt Sammenskud burde bekoste Throne, Krone, Zepter og Rigs-

æble for Norges Konning. Throndhien, den gamle Kongestad, burde bekoste Kronen. Hvert Guldstøv i mit Huus — som ikke er meget — skal gladelig hoppe i Digelen.

Men tør jeg ymte om sligt for Andre? tør jeg, som af egen Drift, opmuntre til Subscription? Maaskee den dog lykkedes! Salvingen behøvede derfor ikke at udsættes.

De danske Sø-Officerer, der have Koner og Børn i Danmark, er det ikke betænkeligt at betro dem Krigsfartøjerne?

Synderligt er det, men neppe forsigtigt at L... (der er besvogret i Sv. og har megen Connexion der) tiligemed sin troe Staldbroder Kjunker K. udgjøre den Commission, der i Schmettows Fraværelse skal besørge General-Commandoens Forretninger. L... er Præses og Sjælen i Snyder-Complotten, og derfor nu hovedrig.

At mine Breve efter Gjennemlæsning maae brændes, udbeder jeg mig som Naade. Udsættelsen med den offentlige Erklæring om Thronbestigelsen er i Sandhed skadelig. Jo længere Betænketid, jo flere Mueligheder forestiller man sig. Og allerede ymtes om, at man veed, at man ikke længer er dansk Undersaat, altsaa ikke indseer nogen Forpligtelse til at lyde en Suverain, som har mageskiftet os bort. Jeg meener det vel, og derfor maae jeg sige det, om det end skulde paadrage mig Misnøie: for Guds Skyld! lad den offentlige Erklæring om at have besteget Norges Throne snart komme!

Stakkels gamle Schmettow chicaneres dygtig paa sine gamle Dage af den impertinente K.junker v. K..... Den Person burde sendes et Sted hen for at lære mores, og lade sine Generals-Nykker fare.

Jeg skammer mig over, at jeg har saa meget paa Hiertet, som jeg ikke kan undlade at omtale og derved at falde Deres K. Høihed til Besvær. Jeg maae altsaa endnu engang nævne Toldvæsenet, som sikkerlig gandske kan gaae ind, og derved meget spares, ikke at tale om den Karakters Fordærvelse, som er uadskillelig fra alle de dermed for-

bundne falske Angivelser og Bedragerier. Jeg seer nok, at mange Indvendinger kan gøres, men jeg er saa dristig at troe mig istand til at besvare saavel dem, der hentes fra fremmede Skibes Afgifter som fra Fabrikflidens Ophjelpning etc.

I Henseende til Justizvæsenet. da troer jeg, at Stifts Over Retterne gandske kunde gaae ind, naar vi faae en Høieste Ret i Landet. To Instanzer ere sikkerligen nok. Flere volde kun Parterne uforholdne Chicaner, Tidsspilde og Bekostninger, og Staten Udgifter, som den ikke har Raad til. En Sparebøsse burde næsten være Rigets Vaaben.

Deres Kgl. Høihed antage nu alt dette i Naade! Det meeste er maaskee Vaas; men jeg kunde ikke bare mig for at yttre det. Jeg skal nu holde mig stille og rolig, blot see til at tænke og af Hiertet ønske Held og Lykke! Dog! den kommer vist; og Deres Kgl. Høiheds Navn vil glimre i Historiens Aarbøger som en Stjerne af første Rang, og velsignes af Efterslægten!

---

18. Til Christian Fredrik.¹⁾

Allernaadigste Konge!

Deres Majestæts Skrivelse af 7de Junii har jeg havt den Naade at modtage, men langt fra ikke hjemme; tvertimod bragte min Kone, som med alle Børnene her mødte mig, det med sig fra Trondhiem hid til Størens Præstegaard, hvorfra jeg i Morgen agter med min heele Flok at fortsætte min Reise hiem, dog, som det sig en Sjølehyrde vel egner og anstaaer, uden at reise Melhuus Præstegaard paa Veien forbi; tvertimod agter jeg ogsaa at give Beboeren der Leilighed til at øve den smukke Dyd, Giæstfrihed.

Min Reise, som saaledes næsten kan ansees fuldendt, har været en underlig Blanding af Medgang og Modgang.

---

¹⁾ Original i Geh. Ark. i Kbhavn. Afskrift i Rigsark.

Den sidste har bestaaet deri, at de tilsagte Skydsheste ofte gik trætte paa Veien, saa at jeg underveis maatte leie andre, som efter frivillig Accord faldt temmelig pebrede; ligeledes havde jeg paa Dovrefield, hvor jeg maatte leie 8 Heste til for at faae min Vogn og Tøi over, den besværligste Reise man kan tænke sig, da jeg næsten maatte gaae til Fods $\frac{1}{2}$ Miil, og hvert andet Trin sank ned i Sneen til Beltestedet, saa at jeg næsten aldrig veed at have været saa træt min heele Livstid. Medgangen har derimod ikke sielden smilet til mig. Giæstfrihed og venlig Modtagelse mødte mig paa Glasværkerne, og hos Lysgaard, ham Gud velsigne for hans gamle Gaudium og drabelige Asparges, der vederqvægede mig gewaltig. Men i GuldbRANDSDALEN mødte mig en Stemning, eller hvad jeg skal kalde det, som var mig gandske uventet. Man havde nemlig der den Mening, som jeg uagtet dens Urigtighed og al min Modsigelse ikke var istand til at afpræke dem, at jeg var den, der fornemmelig havde bidraget til, at vi vare blevne ægte Normænd og selvstændige, og især ved Rigsforsamlingen havde styrket mange Svage, og derved hindret dem fra Fald. Man modtog mig altsaa næsten med sværmende Glæde, og jeg blev fulgt og ledsaget flere Mile af alskens Mennesker, ja endog af Damer. At Deres Majestæts Skaal blev flittig tømnet, er let at begribe; men at ogsaa min saa høitidelig blev erindret og Sange gjorde til mig, er mig en uforklarlig Gaade.

Her i Støren havde jeg den Glæde at omfavne min Familie, som jeg fandt alle vel, undtagen min eene haabelfulde Søn, hvis Øiensvaghed endnu vedvarer, der volder mig megen Bekymring.

Inderlig og gandske ubeskrivelig glæder det mig, hvad Deres Majestæt har havt den Naade at tilskrive mig om den engelske Gesandts Ankomst og Tænkemaade. Jeg haaber, at den gode Sag vil seire; maae kun denne ypperlige Mand ikke komme i Kast med W. J. og P. A. og flere slige; thi Skurkernes Antal er stort; større end D. M. troer. Gode Gud! jeg maae endnu lee, naar jeg

tænker paa den Dag, da jeg havde Afskeds Audience hos D. M. — Da jeg kom ud igjen, omringede alle mig, og ønskede mig at de maatte høre, at jeg var kommen vel hjem, med et saa hierteligt Haandtryk og en saadan Inderlighed, at jeg visseligen ikke tvivlede paa Deres Ønskes Oprigtighed. Mine Brandpile saarede mange; det vidste jeg ret got; men de skulde netop saare, og derved skræmme fra mangt et Canaillerie, som var paatænkt. Nu er man da tryk fra den Side, da Konstabelen er paa hin Side Dovre.

Mangen Glæde nød jeg ved mit Ophold i Xstiania; mangt et interessant Menneske lærte jeg at kjende der og paa Ejdsvold; og uforglemmelig skal altid den Naade blive mig, som Deres Majestæt udviiste mod mig. Men at mine Tanker om Menneskeheden i det heele bleve forbedrede, det kan jeg ikke sige, hvor maadelige de end før vare.

At Rosenkr. er bleven Oplysningens Talsmand i Statsraadet fornøier mig; thi han er i det mindste en skikkelig Mand; og man kunde maaskee troe, at den agter Lys høiest, som selv mangler det. Men oprigtig maae jeg tilstaae, at den heele Indretning ikke vil mig i Hovedet, og at jeg anseer heri Constitutjonens Ord, men ikke dens Aand fulgt; samt at jeg troer, det heele kunde indrettes paa en anden gavnligere, og Nationen kjærere Maade. Især befrygter jeg, at, da B. er forhadet i en Grad baade her og der, som jeg ikke har kjendt lige til, og da uden Tvivl Geistligheden ikke gierne seer ham paa den Post; det næste Storing da vil dolere over, om det skulde finde noget ved denne Indretning, som ikke maatte ansees gandske at stemme med Constitutionen.

Iøvrigt beklager jeg B. tilforladelig af Hiertet; en maadelig Mand er han vel; men han maae nok nyelig have faaet nys om den rasende Forbitrelse, som finder Sted mod ham, og som jo endog gik saa vidt, at man i Xstiania Kirke paa Indtogs Dagen raabte til ham op paa Prækestolen, at han skulde gaae ned; kaldte ham et forædt Best m. m. og det saare lydeligt. Næsten skulde jeg troe, at

han har hørt disse Floskler deroppe, hvor han stod; thi han tilbød mig den sidste Aften, jeg var i Byen, at bytte Embede; men jeg gjorde ham det fatteligt, at jeg ikke skikkede mig i den store Verden, og at Muldvarpene snart vilde undergrave mig.

Han har ellers skrevet til mig med denne Post, som jeg med næste skal besvare. Han melder mig, at have refereret det fornødne om Bynæssets Kald, at have især anbefalet Støren, men at D. M. vilde have det deelt; og til den Ende skulde han vide nøiere Beskeed om et og andet. Heraf troer jeg ikke et Ord; thi skal Committeen vide noget meere, end min meget tydelige Erklæring udviser, da maatte den, men ikke B. privatim skrive derom. Men deels deraf, at jeg aldrig kunde faae Forestillingen om Bynæsset expederet, medens jeg var tilstæde; deels af andre Omstændigheder, skulde jeg næsten troe, at her ogsaa er noget Mudder og ikke klart Vand; thi min Mening er og bliver, hvad jeg saa ofte yttrede i Committeen at: uagtet Bynæssets Deeling kunde været ret brav, saa er den ei saa vigtig, at en saa retskaffen og længe ubelønnet Mand som Støren, derfor længer bør tilsidesættes, da han efter at min Forestilling om Kaldets Deeling var nedsendt, blev saa meget ulykkelig ved Ildebranden. Og vilde man deele Kaldet, og give ham den eene Stump, saa blev dette ikke Opreisning for ham; ikke at tale om, at derved blev en af de residerende Kapellaner, enten Vessel eller Garmann, brødløse, om ogsaa den eene af dem fik den anden Deel. Kan da ikke den ulykkelige Mand faae det heele Kald, som aldrig har været anseet uden blant de middelmaadige?

Præsten Krag, som ogsaa her har mødt mig fra T.hjem, veed ikke af, at nogen Ordre er kommen til Domkirkens Oppudsning. Jeg indgav allerunderdanigst Forestilling derom; og det er nødvendigt, at St.direktjonen faaer Deres Majestæts Bemyndigelse til i det mindste at anvise Domkirkens Menighed Frue Kirke til Afbenyttelse, saa længe som Arbeidet gjør det nødvendigt.

Det skrækkelige Sneevæir, som 3die Pintsedag faldt, gjorde stor Skade paa Mark og Kreature. I Ringeboe creperede over 100 Heste, og i den lille Dovrebøigd 20 Heste og 3 Mennesker. Her nordenfields har Væiret ikke været fuldt saa stærkt; men vedvarende Kulde har dog meget beskadiget Agrene, der fra Foraaret skal have lovet meget. Dog kan endnu timeligt Væir, hvis det undes os, forskaffe en taalelig Afgrøde. Men Nøden blant den fattige Klasse af Inderster og Huusmænd er meget stor, og ønskeligt var det, om D. M. i det mindste kunde bevilge circa 20 Tønder Korn som Gave til Meldals og Ørkedals Præstegielde. De Herrer Providerings Mennesker forstaae vel neppe sin Dont; den eene er Tr., den anden en decideret Torsk, der har gjort sin Lykke ved at spille Boston med Bülow i Drejers Klub.

Gid nu D. M. snart erholde flere glædelige Efterretninger, som Løn for Deres møiefulde Opofrelse og Tilfredstillelse for Deres ædle Hierte! Snart vil dog vel nu noget høres fra Anker, og maaskee er den engelske Gesandts Ankomst en Virkning af hans Mission — Norge vil nok staae; Stemningen er god; gid den fremdeles blive det!

Allerunderdanigst

Bugge.

Størens Præstegaard d. 16 Juni 1814.

[Notits i Randen paa Brevets første Side].

At Nissen maatte faae Melhuus Kapellanie, vover jeg neppe at bede om, skjønt jeg ønsker det. Men at Hartvig som B. nok vil have frem, ikke maae faae det, maae jeg allerunderdanigst udbede mig, da jeg har fugtige Brødre nok før.

---

19. Til Christian Fredrik.¹⁾

Allernaadigste Konge!

Jeg har havt den Naade at modtage Deres Majestæts bevaagne Brev af 30te f. M. og giver mig den Frihed herved allerunderdanigst at besvare det.

Sammenhængen med Pengene til Vid. Selskab kan jeg endnu ikke tilstrækkelig documentere; men da Directionen samles paa Søndag hos mig, haaber jeg i næste Uge at blive sat i Stand til, om den Sag at fremsende fyldestgjørende allerunderdanigst Indberetning.

I Henseende til Bynæssets Kald maae det allernaadigst tillades mig at yttre: Det Annex, som efter Forslaget skulde separeres derfra, er i Henseende til Folkemængden omtrent af lige Antal, som begge de øvrige Sogne tilsammentagne. Efter min ringe Mening vilde Kaldet naar hin Fraskillelse var iværksat efter Forslaget, blive $\frac{1}{3}$ mindre end før, omendskjønt Kapellanens Løn besparedes. Det vilde altsaa ikke være nogen synderlig Befordring, i det mindste ingen Opreisning, for en saa uhældig, retskaffen og aldrende Mand, som Støren. Den ved Deelingen brødløs blevne Kapellan vilde neppe modtage Størens Embede, der er elendig; da dog Kapellanerne paa Landet have Huus og Jord.

Maatte det derfor allernaadigst tilgives mig, at jeg vover at yttre min ringe Mening om Sagen, skulde jeg allerunderdanigst indstille:

1) At der, efter brugelig form, maatte udfærdiges et allernaadigst Reskript til mig, om at Gaarden Nervigen samt de øvrige Gaarde, som have søgt at henlægges til Børseskognen, strax skulde separeres fra Bynæssets Kald og henlægges respective til Ørkedals Hovedsogn og Børseskogns Annex paa de i min Erklæring yttrede Vilkaar. Dette Reskr. maatte dateres før Bynæssets Præste Bestalning.

2) et do Reskript til mig af samme Dato, som Bestalningen, med Befaling om at indkomme med allerunderdanigt

---

¹⁾ Original i Geh. Arkivet i Kbhavn. Afskrift i Rigsark.

Forestilling om en anden Inddeeling af Bynæssets og Ørkedals Præstegjelde, naar Sognekaldet i det sidste i Tiden bliver ledigt; samt at denne Forestilling skulde være overeensstemmende med mit Forslag til det danske Cancellie af n. n. Dato.

3) Præstens Kaldsbrev, hvori begge disse Reskripter maatte paaberaabes, og i Henseende til det sidste tilføies omtrent: „og skal Hr. N. N. være pligtig til, naar Ørkedals Sognekald engang bliver vacant, og Vi, i Anledning deraf, allernaadigst skulde finde for got at foretage nogen Forandring med Kaldenes Inddeeling, at afstaae Børsens Annex Sogn uden noget andet Vederlag, end at han siden bliver fritagen for at deele den overblevne Indtægt med en residerende Kapellan, samt at han til Viin og Brødhold af Børsens Kirketiende beholder etc. (her maatte mit Forslag eftersees, som jeg ikke har ved Haanden, men som jeg veed efter bedste Skjønne er fremsat). Faaer ikke Støren Kaldet i det seeneste d. 13 Julii, er han i Henseende til Naadensaaaret meget uhædlig, da Enken har Bevilgning, at Naadensaaaret skal begyndes fra Successors Kaldsbrevs datum.

Saaledes kunde da Støren i det mindste for det første blive hjulpen til det heele, og Deelingen dog i Tiden iværksættes.

Jeg takker allerunderdanigst, at Deres Maj., har havt den Naade at befordre Nissen til Melhuus Kapellanie. Jeg haaber han vil giøre Nytte der. Det er især vigtigt for en ung Mand, fra Begyndelsen at komme i Foreening med en duelig Sognepræst, som kan kjøre ham ind; og Broderen, der er Sognepræst i Melhuus, er en brav Karl. Altsaa sover jeg nu sødt for mine Faar i Melhuus, at de ville faae sund og god Siæleføde. Gid jeg saa sandt havde en god Vice-Pastor til Strinden.

Jeg vover allerunderdanigst at nedlægge for Deres Majestæts Overbærelse en Afskrift af den Tale, jeg forleden Dag holdt i Anledning D. Ms. Thronbestigelse. Den gjorde, uagtet alle sine Ufuldkommenheder, saa megen og saa god

Virkning, som neppe mange giøre; hvilket jeg troer, Sejersted vil kunne bevidne. Man er her færdig til at rive mig i Stykker med Overhæng, at den maatte trykkes; men deels veed jeg ikke, om D. M. ønsker det, deels kunde den, endog i dette Tilfælde, ikke trykkes her. Kunde jeg dog faae disse Polar-Hierters Iis til at smelte! Dog, vil de ej smelte, skal jeg hamre saa længe paa dem, til de knuses! Finder D. M. Betænelighed ved Collecten til Domkirken, saa haster det slet ikke dermed.

Det er vist nok ikke godt, at Sejersted skal herfra, da han er den eeneste, der baade har Villie og Forstand og Autoritet nok til at tæmme Vedkommende. Men, er er det sandt, som Rygtet siger: at Ob. L. R. . . . skal komme i hans Sted, da frygter jeg for, at dette er høist betænkeligt; thi denne Mands Stemning og Sindelav holde Adskillige for at være suspekt. Maaskee han er uskyldig; men jeg bør anføre det, om D. M. maaskee maatte behage at tale med Sej. derom. Han kjender ham maaskee tilgavns. Vel veed jeg, at denne R. er Schmettovs Øiesteen; men Schm. er sandelig let at fixere. Her er ellers en Major Hegermann (Broder til Obersten) han er ægte norsk. Deres Majestæt, som kjender mit varme Hierte for Norge og for Dem, vil let kunne forestille sig, hvor uendelig dyrebar enhver Efterretning, jeg har den Naade at modtage fra D. Ms. Haand om vort politiske Forhold, er. Anfaldet til til Vands skulde jeg meest frygte for, i Betragtning af Fiendens afgjorte Overmagt. I øvrigt være Deres Majestæt ved got Mod! Profet er jeg vel ikke, men at jeg har forud troet og forud sagt Alt, hvad hidindtil er skeet, det vide mine Venner. For Norges Sag er jeg derimod fuld af Frimodighed. Ikke en bange Tanke faaer Rum i min Siæl. Derimod siger min profetiske Aand mig, at det er ude med Danmark. Bliver dette ikke deelt, saa bygger jeg ikke meer paa Ahnelser. Men Norge vil staae, og Deres Majestæt blive den lykkeligste Konge paa Jorden. Thi Deres Lykke, vil ikke bestaae i stor Magt, men i at herske over et got

trofast og skjønsmomt Folk, hvis Kaar aarligen forbedres. Og den Tid vil tilforladeligen komme.

Jeg er gandske af Ankers Mening, at alt kommer an paa at vinde Tid. Og lykkes den velsignede Høst, som nu haves Udsigt til, da hielpe vi os Vinteren over uden Tilførsel. Kjøbmændenes nederdrægtige Kornpugerie, hvorom S. vil kunne sige meget, opirrer alle. Ridder Ks Hjemkomst havde dog den Virkning, at man opsatte Tønden 80 rd. Providerings Magazinet sælger intet. Derimod har det Korn at laane K. . . . ., som saaledes har faaet 600 T. hvilke han sælger zu selbstbeliebigen Preisen, og sluttelig anfører dem i Regnskaberne som solgte af Magazinet til modererede Priser; saa har han da Overskudet. Nei! den Mand er en Skurk von Haus aus.

Kan Providerings Snyderierne ophøre (dog det er umueligt, uden heele Commissionen ophører) saa vil alt gaae bedre.

Hvor jeg længes efter den engelske Sekretærs Tilbagekomst, og hvad han bringer med, er utroligt. Mig synes af Parlaments Debatteerne at see, at Ministrene just ikke ere af Hiertet mod os. Deres evasive Svar, og den Kulde, hvormed de behandle Sagen, spaaer mig, at de ikkun vente paa god Rapport fra Morrier forat kunne trække sig ud af det heele, og overlade Sieur P. Corvo til sig selv.

Af alle Nyheder har ingen undret mig meere end at Adm. Bille, som Deres Majestæt har den Naade at skrive er i Følge med de Allieredes Gesandtere. Skulde da Underligheden gaae saa vidt, at der ogsaa fra den Kant skulde komme Trudslar? — Paafaldende er dog denne Gesandtsendelse i det heele; slikt er jo dog ikke Fremgangsmaaden mod Rebellere? Man synes altsaa de facto at erkjende Norge for en Stat?

Om Aals o. d. fl. Ophold have Rygterne her, som sædvanlig, faaet sin trondhjemske Dragt. De havde nemlig, saa har man fortalt mig, siddet i et Værtshuus og drukket sig fulde etc. — Derved var da Reisen forsinket. Man

forstaaer her at forskjønne Alt. — Her gik ogsaa Rygtet, at Wedel havde omstemt Morrier. Thi da Ridderen kom hjem, og hans forhen skrevne Nyheder om Brittens slette Sindelav mod os ikke bleve troede, fordi jeg gewaltig havde tordnet mod denne Løgn; saa hedte det da, at M. rigtignok i Førstningen havde været bedre sindet, men nu var bleven omstemt af W. Sniksnak og Kjøbmands-Kneb!

I dybeste Underdanighed henlever jeg

Deres Kgl. Majestæts
 allerunderdanigste Tjener
 Bugge.

Trondhjem 8 Jul. 1814.

Jeg vedlægger Jonas's Tale, som han gik fra, men siden lod trykke og gratis uddeele med Avisen¹⁾, at hans Faar ikke skulde savne denne Lækkerbidsken. Det Klogeste, han gjorde, var dette, at da han gik fra sit eget, tog han tilsidst min Bøn frem, (som her ei findes aftrykt) læste den op, og tøflede saa ned igjen.

Nær havde jeg forglemt allerunderdanigst at melde efter Rolls Forlangende, at han gjennem Gen. M. Sejersted havde ingivet Ansøgning om Tilladelse paa en kort Tid at reise til X.stiania, men frygtede nu for, at denne ham magtpaaliggende Sag ved General-Majorens Bortreise kunde komme i Forglemmelse.

---

20. Til Christian Fredrik.²⁾

Naadigste Herre!

Først idag har jeg havt den Ære, gjennem Prof. Thulstrup at modtage Deres K. Højheds naadige Brev af 26 Nvb. f. A. med Medaillen, hvilken sidste ved min Hjem-

¹⁾ Prædiken paa den anordnede Takke- og Bøn Fest som afholdtes Trinitatis Søndag af Jonas Angell, Sognepræst til Domkirken og kst. Stiftsprovst.

²⁾ Original i Geheimearkivet i Kbhvn. Afskrift i Rigsarkivet.

komst skal blive afleveret. For begge Deele aflægges underdanigst Taksigelse, og kjært vilde det være mig, hvis Deres K. H. vilde tillade, at Stemplet indtil videre blev beroende i Kjøbenhavn.

Præsidiumet som ikke længer vilde smage mig, nedlagde jeg; men maatte atter bide i det sure Æble. Da det imidlertid ikke gik an at jeg elendige Stymper var øverste Bestyrer af et Institut som havde havt en Kgl. Person til chef, blev det gjort som skeede. Selskabet f. Norges Vel med Prælaten a la tête havde givet Exemplet.

Slutteligen vil det interessere D. K. Høihed at høre noget fra gamle Norge. Længe siden havde jeg taget mig den Frihed at tilskrive Deres Kgl. Højhed, overbeviist om, at det ikke unaadig var blevet optaget; men — Dagene ere onde, siger Apostelen. Deres Kgl. Høihed vil sikkert lee, naar De tænker Dem den moersomme Idee, at jeg er bleven forsigtig. Imidlertid forlader mit jovialske Humeur mig neppe her i Livet, og saa gaaer da Naturen over Optugtelsen, og Forsigtigheden ligger under Bordet.

At D. K. Høihed aldrig glemmes af den nærværende Generation, derom kan De være overbeviist. Men man faaer finde sig i alt. Ingen kan endnu klage over, at mindste Indgreb er skeet i vore Rettigheder. Neppe vil saadant heller skee; thi nærværende Storthing har givet et saa ecclatant Beviis paa, at en sammenrapset Hob dumme Mennesker er et særdeles løierligt lovgivende Corps, at Vedkommende gjerne kan lade os løbe og med Sikkerhed forudsee, at vi løbe Panden mod Væggen. Ogsaa er Natjonens Tiltroe til dette abderitiske Storthing saa mærkelig svækket, at den sikkert ønskede, at den hele Stads ikke var til. Jeg uværdig var i mange Maaneder vice-Præsident, men for at blive den Hæderspost qvit, forsømte jeg saa ofte at komme, at man endelig blev leed og kjed af mig.

Vedkommende erstatter Savnet af Sprogkundskaben med en næsten overdreven Nedladenhed og rund Gavmildhed. Dertil kommer den Opinion, man har om hans

Talenter. En klog Person er han, derom kan vel ikke tvivles.

Jeg var først udnævnt til at haranguere ham ved Ankomsten, men undskyldte mig paa den gode Grund, at jeg ikke kunde Fransk. Jeg fik da Drengbarnet paa min Samvittighed, og ham expederede jeg hiertebrækkende.

At jeg er blevet ridder, veed D. K. H. formodentlig. Vel blev jeg det bag efter de andre; men det er heller ikke Alles Fortjenester, man lige hastig opdager. F. 6 saae aldrig mine; og sandt at sige troer jeg Manden havde Ret.

Midlertid var jeg nok ikke fra Begyndelsen paa de Udvalgtes Liste, med mindre det skulde være Udvælgelse til at blive, hvad det salig danske Cancellie saa gjerne vilde have hiulpet mig til, casseret. Desto tykkere er Venkabet nu. Jeg parterer fransk saa det har god Skik uden næsten at kunde (sic) et Ord. Et Genie maae aldrig være forlegen. Min norske Næve klemmes og trykkes med al sydlandsk Oprigtighed; ja stundom gaaer Forlibelsen saa vidt, at den ytrer sig i Kysse. Jeg fik paa een Dag 6 dito og frygtede for min Tugtighed.

Min Kone derimod, som erholdt en Visite i Thjem, bevarede sin Kydskhed, uden at noget saadant Angreb skeede paa den. Derimod fik hun et Souvenir af et par Ørenringe med Diamanter. Disse agter jeg at gaae med, naar jeg kommer hjem, thi hun har ingen Huller i Ørene, og ubrugt maae Stadsen ej blive.

Tabatières og det meget kostbare fik Bang og Sejersted, item alle Præster, hos hvem Nattequarteer blev taget, dog de sidste uden Juveler. Gud give, han ogsaa vilde betænke Bisper! Jeg meente jeg engang var bleven be-naadet. Han bad mig om en prise Tobak, og da jeg presenterede ham min stakkels Sølvdaase, tog han den, saa paa den og sagde spøgende: voilà une tabatière très modeste pour un Evêque! — Herre Gud! tænkte jeg i min Enfol-

dighed, det staaer jo til dig at giøre den inmodeste, men Pokker heller!

Ja min hele satiriske Aand besætter mig reent, naar naar jeg tænker paa alt dette! Jeg bilder mig ind, at jeg maae være en meget vigtig Person, siden jeg cajoleres saa unanerlig. Jeg udpeges; jeg tales næsten eene med. At nu dette ikke kommer fra Hiertet, det skulde jeg dog troe, Manden tiltroer mig Forstand nok til at indsee.

Midlertid levede vi gandske vel, hvis allene vort pecuniaire Væsen var i Orden. Dog! det er vel heller ikke brillant i Danmark! I den Sag har jeg havt mangan Dyst paa Storthinget, og har dog bragt Sagen for det meeste til det point, jeg vilde. — Christie er en Fuchs von Haus aus; at han er i Sold er reent og klart. Jeg har ikke undladt undertiden at beværte ham med lidt bittert, som skal være sundt for Maven.

Naar D. K. H. engang bliver hvad De bør være, da und mig en liden Afkrog dernede. Herre Gud! der staaer alle de tomme Slotte! Giv mig da et Qvistkammer paa Frederichsborg, hvor jeg kan være aandelig Slotsforvalter, dertil lidt Brænde af Skoven; Frugt af Haven skal jeg nok stjæle, saa behøver jeg ikke saa meget meere.

Jeg har havt en stor Sorg, da min ældste Datter, en Pige af megen Aand, døde 3 Dage før Juul efter 4 Dages Sygdom. Min ømme Kone har vist havt traurige Dage, da hun saa overordentlig elsker sine Børn. Jeg er bleven temmelig svag. De mange Omvæltninger have rystet min Sundhed og slappet min Kraft. Her i Byen har jeg lagt mig til Steensmerter og desuden et Tilfælde i min høire Haand, som truer mig med Lamhed, saa at jeg undertiden med stor Nød kan skrive. Men mit Sind er Gud skee Lov lige saa let som min Pung.

At dette Brev ikke kommer for noget Menneskes Øine eller dets Indhold kundgjøres Nogen, det venter jeg sikkert af Deres Kongl. Høiheds Godhed. Sagen kunde have meget alvorlige Følger for mig og mine. Man er sikkerlig

nøie bevogtet baade her og i Kbhavn. Hvorledes jeg for Resten skal faae dette sikkert afsted, maae Gud vide. Maaskee Thulstrup kan hielpe mig dertil. Dog er det sandelig vanskeligt at betroe sig til Nogen.

Vil D. K. H. oftere bæere mig med nogle Linier, da vil det være mig et dyrebart Beviis paa en Fyrstes Bevaagenhed, som jeg er mig bevidst ikke at have giort mig uværdig til.

Med den største Ærefrygt
Deres Kgl. Høiheds
underdanigste Tjener.

Kst. 28 Jan. 1816.

[Original i Gehejmearkivet i Kbh. uden Underskrift, men Haanden er Bugges].

---

21. Til Biskop Bech.¹⁾

Kjære Ven og Broder!

Gud forlade Dig Din slemme Synd, hvor Du rakkede mig til i l'hombre! Seer Du, dette skal være Tak for alt beviist Got i Opsloe Bispegaard paa min Maneer. Jeg har saa min egen modus procedendi, som man i det mindste ikke skal fradømme Originalitet.

Vi faaer uden Tvivl et geistligt Collegium — — og Du — — Tjen mig endelig i at sende mig dine almindelige Bemærkninger, hvormed Du ledsagede Relationerne for hele Stiftet. Med dem haster det, og Du lovede mig dem.

Skriv mig kjønt til hvad Du veed og erfarer. Dine Breve brændes strax. Ikke meere fra mig denne Gang, thi jeg har tilforladelig ikke Tid.

Vale! Gud give dig en sand Omvendelse, især fra din l'hombre. Det ønsker din

troe Forbeder
B—.

T. 14 Feb. 1814.

Hr. B. Bech.

---

¹⁾ Original i Oslo Bispearkiv. Indkomne Sager 1814. Rigsark.

22. Til Biskop Bech.¹⁾

Ven og Broder!

Ikke havde jeg tænkt at skrive Dig til i Dag, og mange Ord bliver det ei heller. Ikkun vilde jeg bevidne Dig min sande Glæde over, at jeg med denne Post har faaet Efterretning om, at Du er valgt til Repræsentant. Skeer det, som man maae vente og her blot skal spørges om Konditionerne: da for Himlens Skyld gjør Dig fortjent af Norge ved at drage vor Stand ud af den Armod og Undertrykkelses Stand, hvori den befinder sig. Egen Jurisdiktion, uafhængig af Andre — passende Indkomster og Hæder — disse og flere Herligheder har Clerus i Naboelandet, men feiler hos os. — Censura morum og Kirkepolitie bør vi have, men derimod være frie for de alskens civile Ombud. Men kan vel dette skee under vor elendige Constitution? Burde vi ei have Stænder? Uden dette bliver ecclesia uden Tvivl altid pressa.

Undskyld dette og tag det venskabelig ad deliberandum. Og endnu eet: Hvis Geistl. ikke faaer fast Gage, bør det da ei bestemmes hvad en geistl. Mand som resignerer, bør have i Pension af Staten? Det er jammerligt, at Successor skal pensionere ham; ret som om vi sorte Mænd vare unyttige Drog, hvis Tjeneste Staten hverken trængte til eller burde belønne.

Tag til Takke med dette; og hvis Du faaer Tid, da mærk min Videlyst, naar noget indtræffer.

D. 4 Octbr. 1814.

raptim
vale et fave
B—.

---

1) Original i Oslo Bispearkiv. Indkomne Sager 1814. Rigsark.

---

23. Til Biskop Bech.¹⁾

— — — Kontorholdet udeblev for 1814. I detmindste fik jeg Intet.

Uventet var mig den Nyhed at Opl[ysnings]-Com[mitteen] saa snart skulde ophøre. — — —

Og nu det forestaaende Storthing. Mon om der kommer en eneste, de faae Præster undtagne, som troer at vi [Geistligheden] bør have en Skilling mere. Ja i en uheldig Stund blev jeg valgt til Repræsentant, jeg som er saa hjertelig kjed af det Hele og søger at drage mig ud af Alt! — — — Blandt mine øvrige Uheld maa ogsaa dette regnes, at jeg som den 1 Marts mente at slippe fra Vid. Selsk. tvertimod blev valgt til dets Præses og Pastor Schultz til Vicepastor [V.-Præses?]. Kronprindsen vil man ansøge om at kalde Protector. Jeg kommer saaledes i et Forhold, som jeg ikke havde ønsket. Ei heller kan jeg et Ord Fransk, saa at jeg i mange Maader vil figurere slet.

At Greve Trampe har faaet Anmodning om at tage Afsked, er nok mere end et blot Rygte. Man siger og, at jeg skal faae den, og jeg finder det rimeligt og consequent eftersom man har begyndt. Hvad der hidtil er skeet, syntes ellers at vidne om en Smaahedsaand, som nærmede sig til Barnagtighed, men i Forbindelse med Afsked er det et opus absolutum.

Jeg formoder at komme til Storthinget, om end Kroningen bliver her; thi med denne faaer jeg formodentlig Intet at bestille, om jeg endog vedbliver Embedet. Nogle ville og mene, at Storthinget skal holdes i Thjem. Vist var det bedre, at Kroningen skede i Xania især i Betragtning af Kongens Alder; men da Tilberedelserne skal gjøres i Forveien, saa er det vel for sent at anholde om Storthingets Samtykke dertil.

Løvrigt veed jeg Intet Nyt og gaaer saare sjelden ud. Her som andetsteds snakker, lyver, skriver og trykker man

¹⁾ Afskrift tagen af Rigsarkivar Birkeland.

alskens Ting til Menneskehedens sande Gavn og Opbyggelse. Man synes ikke at have nok med, at Norges Ære desuden kan sees i et tvetydigt Lys, men gjør sig ogsaa Umage for at give den sit sidste Stød ved allehaande nedrig Ondskab og Æreforkleinselse i Tale og Skrift. Paa en Tid synes mig især, at de urimeligste Opdigtelser og Sladder ere blevne Mode.

Som jeg hører skal DHrr. Statsraader være særdeles vrede paa mig. Gud maa vide hvorfor? thi jeg veed aldrig at have lagt enten dem eller nogen anden et Straa iveien. Jeg maa da troe, at disse høie Herrer ere mig ugunstige — fordi det skal saa være. Jeg seer imidlertid Fremtiden roligt imøde i det Haab, at Storthinget dog vilde bevilge mig en Pension, naar jeg uden Brøde blev casseret. Veed du noget om min forestaaende Skjæbne, og vil give mig et Vink, som sandelig skal bevares i Taushed, da var det vel, da det i økonomisk Hensigt kunde være mig gavnligt i Tide at kunne forberede mig paa Et og Andet.

P. S. At M. C. Petersen her udgiver et Blad under Navn af den lille Tilskuer, er dig vel bekjendt. Hidtil har jeg været skaanet deri; men paa Adresse-Contoiret veed jeg bestemt, at et Avertissement ligger i Mskript og har lagt der siden strax efter 1Jul, hvori jeg gjennemhegles. Det skal være sendt fra Nordlandene; fra hvem? maa Gud vide. Bogtrykkeren har ikke villet trykke det endnu, endskjønt jeg forlængst har ladet ham sige, at han af mig upaataalt gjerne maa meddele Publicum det. Det er ilde at Trykkefrihedens Misbrug skal maaskee tvinge næste Storthing til at indskrænke den, hvor nyttig den i og for sig selv kunde være. Dog maa man vente at Vedkommende engang blive kjede af Pasqvilskriveriet, og saa megen Retsindighed er dog endnu, i det mindste her i Egnen almindelig, at disse Producter læses med Afsky og Foragt af de fleste.

At du brænder dette Brev efter Gjennemlæsningen
 udbeder jeg mig. Jeg gjør samme Ret og Skjæl.

Dat. Trondhjem 18 Marts 1815.

---

24. Til Sogneprest H. P. S. Krag¹⁾

(Sp. til Grong).

„— — — — De kommer til et Sted, hvor Vankundigheden er meget stor, og Sæderne efter al Formodning for-dærvede af let begribelige Aarsager. Det vil nu komme an paa, om De selv kan bevare Dem ubesmattet fra Verden og ikke henrives til den letsindige og gudsforgaaende Tænke-maade, som man endog undertiden sporer af deres Tale, der burde være Exempler for andre. Forlad Dem ikke paa Dem selv; thi vor Kraft er saare svag, men forlad dem paa ham, som aldrig slipper Nogen, der ydmygeligen og af Hiertet anraaber hans Bistand. Lad Dem ikke forlede til at troe Dem selv klogere end Biblen. Vær vis paa, at de Mænd, som have skrevet den, var veiledede af et høiere Lys, end al Verdens Lærde. Desto taabeligere er det, naar man ofte hører Mænd med de aller tarve-ligste Kundskaber hæve sig høit over denne guddommelige Viisdoms Kilde. Efterkom nøie Kirkeskikkene, uden at ville forbedre eller forandre dem. Ritualet er en Lov, som skal nøie efterkommes, og at gjøre Forandringcr eller saakaldte Forbedringer i det, er et sandt Beviis paa den taabeligste Selvtillid eller en høi Grad af Dovenskab, der endog gaaer saa vidt, at man undertiden undlader at messe „Herren være med eder“ foran Velsignelsen, ret som om det var en stor Vinding at spare dette Sekund! Jeg har hørt, at man i de Egne skal tiltage sig store Friheder f. Ex. ikke at messe før Prædiken, men jeg maa alvorlig advare Dem mod saadan Misbrug, den jeg ingen-lunde agter at tie til, hvis jeg faaer Vished derom. Vær

---

¹⁾ Bugges Kopibog.

derhos forsigtig i ikke at synde mod Lovene i Deres Embedsforretninger; men møder noget i mindste Maade tvivlsomt, da forespørg Dem hos Provsten, som gjerne veileder Dem, indtil De selv har mere Erfarenhed. — — — —
 For Alting betænk det store Regnskab, De engang skal aflægge. Lad ikke Verdens Haan og Foragt forføre Dem til at forvanske eller fortie det Korsets Ord, der ene er Guds Kraft til Saliggjørelse. De, som fortie dette Ord og ikke af Christo udlede al Kraft til Omvendelse, til Troe og til Helliggjørelse, eller som fortie for Menneskene deres Naturs dybe Fordærvelse og fuldkomne Uformuenhed til endog at ville det Gode, end mere til at fuldkomme det, de bedrage sig selv og deres Menigheder, og styrte dem og sig i Fordærvelse. Det er bedre at bære Christi Forsmædelse her i Verden end at tragte efter Menneskers Bifald. Høre vi Herren til, da kunne dog Menneskene intet gjøre os, uden hvad han tillader, og vi see da vor Opløsning med saligt Haab imøde istedenfor at Verdens Børn gyse ved at tænke paa den sidste Time og derfor heller ikke tænke paa den. Disse mine Advarsler vilde De modtage med et kiærligt Hierte, thi derfra have de sin Oprindelse, og jeg ønsker dem inderlig, at De i deres Afkrog maatte blive et trofast Jesu Christi Vidne og et Redskab i hans Haand til at redde mange Siæle fra Fordærvelsen — — — —.“

Dat. 11 Septbr. 1821.

---

25. Til Agent Wollert Krohn i Bergen.¹⁾

Min gode gamle Ven!

Forord bryder al Trætte; altsaa begynder jeg strax med at erklære, at jeg ikke vil vide et Ord af alle Dine Complimenter, og heller ingen give. Nei! gamle Wollert!

---

¹⁾ Original i Professor F. W. Bugges Eje.

altfor mange Gange har jeg staaet under Din Commando med Trægevær paa Skulderen; alt for mange Gange spillet Koetænder med Dig og drabelig trættet om, hvis Kolp var den bedste; alt for mange Gange spillet Kuløie med Dig og været i Angst for Carsten Politie med sin gule Paryk, naar vi spillede under Aftensangen; alt for mange Gange have vi gaaet sammen i Qvæl-Skole hos Schaar med vore Tavler under Armen og, forstaaer sig selv, Pennarihuset halv ude af Vestelommen — til at vi skulle blive fremmede for hinanden og slaae om os med Høiærværdigheder og Høivelbaarenheder og alskens Titler, af hvilke jeg aldrig har været og aldrig bliver nogen Liebhaber.

Endnu mindes jeg ret vel, at Du sendte mig 2 Bundter Blyanter fra Flensburg for at forhandle for Dig, og at jeg trolig gik omkring og falbød dem i hvert Huus. Heraf beregnede jeg mig ingen Provision, endskjønt Din Gevinst vist var betydelig, som min da afsendte Forhandlings-Regning sikkerlig beviiste. Men for al min Møie beder jeg Dig nu indstændig, at Du vil eftergive mig 3 β , som jeg tror endnu at skyldte Dig for Smørkringler hos Bager van Roken, boende paa Markevejen. Jeg erindrer ikke at have tilbagebetalt dem; derimod har jeg tilgode Provisionen for Blyanterne og derhos har jeg givet 2 af Dine Sønner Theevand, saa at jeg vist haaber, at denne min Debet bliver udsløttet af Din Hovedbog, da den ellers maatte blive betydelig, naar Rente og Rentes Rente for saa mange Aar beregnedes.

Jeg vilde bede Dig hilse mange af mine gamle Bekjendtere i Bergen, men ved ikke, om de endnu ere der og i Live. Christopher Heiberg ved jeg, er død; han spillede dog først Bankerot, hvilket jeg og med første agter. Min Trøst in der Noth i Skoletiden, Ægge-Ole, er vel længe siden hedenfaren. Han solgte manganen Bog for mig, naar Kirsebærtiden var; saa at mit Bibliothek ikke var stort, da jeg forlod Bergen.

Naar jeg tænker tilbage paa de glade Barndoms Dage

i Bergen, da kommer det mig for, som det kun var et Aars Tid siden jeg var der. Endnu holder jeg mest af Bergen af alle Norges Stæder; endskjønt vel meget siden den Tid har forandret sig, maaskee ikke altid til det bedre. Mine gamle Skolekamerader blive mig altid i kjær Erindring; og af dem alle ved Du nok, at Du var min udvalgteste Ven. Derfor har det og været mig overmaade kjært at see Dine Sønner, og hvis Du har flere, da skal de være mig velkomne ved mit tarvelige Bord, hvis de nogensinde kommer til Trondhjem.

Jeg med min Familie lever ellers vel, naar jeg undtager det haarde Klima og ustadige Veir, som næsten altid hersker her, især Vinterdag. Iøvrigt gaar jeg min egen skjæve Vei og er saa temmelig ligegyldig med al Verdens Vaas. Nu kunde jeg maaskee komme til Bergen, da Pavels er død, men jeg er for gammel til at flytte, finder mig ogsaa vel nok her. Een Plage har jeg, og den er stor, nemlig Steensmerter. Men mod den gives neppe noget Raad, uden Taalmodighed. Iøvrigt ere Tiderne her, som formodentligt overalt i Norge og maaskee overalt i Verden, trykkende. Mangelen paa rede Penge er stor. De mest velhavende Mænd ere ofte i Forlegenhed for den ubetydeligste Sum; thi hverken Renter eller Kapital kan faaes eller Eiendom realiseres. Skulde vi faae et slet Kornaar til, da seer det sørgelig ud. Høstsilden slog her næsten gandske feil, og nu i denne Tid, da Skreifiskeriet skulde gaae for sig, hindre formodentlig de uophørlige Storme Folk fra at komme paa Søn. Hver Mand indskrænker sig, derved bliver ogsaa mindre at fortjene for Haandværkere og Andre, der skal leve af deres Arbeide. Kunde man altsaa opdage en rig Sølvmine paa Fløifjeldet, da vilde den komme vel med.

Lev nu vel, min gamle Hjertens Ven! Kjært var det mig at see Brev fra Dig, endnu kjærere at see Din Søn. Kan du læse dette, er det vel, da jeg skriver stygt; kan Du ikke læse det, da trøst Dig med, at Du intet taber

derved. Din oprigtige Ven skal jeg altid blive; thi Falsk-
hed kjendte jeg aldrig og lærer jeg aldrig; und Du mig
ogsaa Din kjærlige Erindring, da vi dog i vore Barneaar
vare saa fortrolige! Med denne Bøn underskriver jeg mig

Din trofaste Ven og Broder
Bugge.

Trondhjem 10 Marts 1822.

W. Krohn, Agent, f. 1765, † 1834. Efter sine Optegnelser var
han i Flensburg 1778 til 1781.

---

26. Til Sogneprest H. S. Arentz.¹⁾

[Bugge takker for A' Mindeskrift over Provst Nissen —
har nu fra ham 2 Bøger (om F. C. H. Arentz, „hvis Støv jeg
ærer som min Lærer“) og om Nissen „en kjær Medbroder, som
jeg høilig savner“ — — —]. Hvad deres Yttring om mig
angaaer, da antager jeg den saa langt fra som fortjent, at
jeg meget mere anseer den som en Frugt af Overbærelse.
Jeg passer ikke for min Tidsalder, og har ikke giort raske
Fremskridt paa den Bane, vor Tids Mennesker synes at
betræde. Jeg ved hvor tiltrækkende den er for det for-
dærvede Menneske og var selv gaaet temmelig frem paa
den. Da havde jeg mine Samtidiges Yndest, som intet
Under var efter Joh. 15, 19. Jeg takker min Gud, som
viste mig den Afgrund, paa hvis Bred jeg ravede. I Tide
vendte jeg om, og fra den Tid kunde jeg ikke vente Præste-
skabets Yndest, forsaavidt som dette taler med største Høi-
agtelse om Bibelen, men ikke tager i Betænkning at for-
dreie den efter eget Hoved og varligen gaaer forbi de
Sandheder, som ere Grunden til alt, men ogsaa til hver
Tid have været Grunden til Menneskenes Had og Efter-
stræbelse.

---

¹⁾ Bugges Kopibog.

Af et oprigtigt Hierte ønsker jeg Dem Guds Velsignelse til deres nye Embede, og at de deri maatte leve for ham og virke for ham med Held til hans Riges Udbredelse. Tidernes Tegn ere, synes mig, meget betænkelige og derhos nøie betegnede i den hellige Skrift, saa at man vel omtrent kan vide dette, at noget Stort og Mærkværdigt snart forestaaer. Mit Hiertes Ønske baade for Dem og mig kan jeg ikke bedre udtrykke end ved den Text, jed muligens vælger til den forestaaende Ordination, nemlig Ebr. 11, 24—26.

Maaskee jeg tilsidst turde bede dem vise mig den Tjeneste — at overtale Hr. Lammers til at indtræde i Deres Sted som Medbestyrer af Missionssekskabet.

Dat. 26 Marts 1828.

---

27. Til Sogneprest H. P. S. Krag.¹⁾

— — — Deres Ansøgning om Vaage er afsendt med fortjent Anbefaling. Jeg vilde ønske, at de ikke fik det, ikke fordi jeg vil dem ilde, men fordi jeg vilde beholde dem her i Stiftet. Mine Dage ere snart forbi og Ingen føler bedre end jeg, hvor liden Nytté jeg har giort, men det ligger mig dog inderlig paa Hiertet, at ikke alle, som forkynde den Korsfæstede og Saligheden i ham af puur Naade, maatte flytte bort. Thi det kommer mig næsten for, som efter Pauli Ord „svare Ulve efter min Bortgang ville opstaae“. Jeg seer allerede Meget, men maaskee tør En og Anden ikke saa kjækt række Hovedet i Veiret, inden der muligens kom en Biskop, som ogsaa var den saakaldte Oplysnings Ven. Herren forbarme sig over sit Folk! Der gives dog hist og her mangan Sjøel som søger, men ikke kan finde, fordi ingen viser den Veien. Saa-danne kan man ei tænke paa uden dyb Rørelse.

Dat. 30 Oktbr. 1830.

---

¹⁾ Bugges Kopibog.

28. Til Kirkedepartementet.¹⁾

Efter min ringe Formening maae det ansees paa høi Tid, at denne næsten hundreaarige Forordning²⁾, som hverken passer til vor Tid eller til vor Statsforfatning, sættes ud af Kraft. Man har vel og følt, at den ikke kunde bestaae med nogen Grad af Menneske-Rettigheder og Samvittighedsfrihed, og derfor er den i Gierningen længe siden ophævet. Og bedre er det dog at ophæve en fornuftstridig Lov, som ikke kan eller bør overholdes, end at lade den staae ved Magt og dog nødes til at see gjennem Fingre med dens Overtrædelse.

Jeg har nu boet her i 32 Aar, og i al den Tid ere Forsamlinger holdte saavel i Byen som mange Steder paa Landet, men aldrig har jeg hørt Nys om den mindste der ved foraarsagede Uorden. Paa mine Embedsreiser har jeg ofte talt med Præsterne derom, men aldrig hørt andet, end at de Mennesker, som holdte sig til slige Samfund, vare de skikkeligeste, flittigste og rosværdigste Mennesker; ja mange Præster have ønsket, at deres hele Menighed bestod af saadanne Folk; hvilket jeg gierne vil troe, thi de havde da mindre Møie med at forlige mange Ægtefolk, med at tvinge Forældre til at holde deres Børn til Skole, og andre saadanne ubehagelige Forretninger.

Jeg har aldrig bivaanet saadanne Forsamlinger, men efter Alles Sigende foretages intet andet deri, end at efterat en Psalme er sunget, En forelæser en Prædiken af en Postil eller et Stykke af en anden gudelig Bog, hvortil undertiden Forelæseren tilføier en kort Formaning og Bøn, hvorpaa atter en Psalme afsynges. Forsamlingerne holdes sædvanligen om Søndagene efter Gudstjenesten. Jeg indseer ikke hvorfor saadanne Forsamlinger ikke maatte holdes. De kan neppe være Nogen iveien, uden enkelte stolte Zeloter og Polemikere, som maaskee gjøre Christendommen

---

¹⁾ Bugges Kópibog.

²⁾ Af 13 Jan. 1741 om Konventikler.

allerstørst Skade; idetmindste skal ikke deres haarde Tone indbyde Mange til at elske den.

Man lade altsaa disse Mennesker gaae i Fred, det skal være mit Raad, og Enhver feie for sin egen Dør! Taaler man saa mange ugudelige Forsamlinger, hvorfor da ikke ogsaa de gudelige for dem, som have Lyst dertil? Faren for Religionen var det vel bedst at tie med. Den er et vakkert Paaskud af Folk, hvis hele Liv viser, at Religionen mindst ligger dem paa Hiertet.

Skal Storthingets Beslutninger ansees for at være Nationens Ønske, da maa den her omhandlede Beslutning, som eenstemmig fattet, i høi Grad^r ansees derfor. Repræsentanterne have gjort sit til at afskaffe denne Levning af papistisk Hierarkie, og man maae vel ønske, at den maa bæres til Jorden. —

Dat. 27 Maj 1836.

---

29. Til Provst N. Hertzberg.¹⁾

— — — De er nu 77, jeg 72 Aar, altsaa Begge nær ved Enden af vor Vandring. Vor gamle Ven Grøgaard er gaaet i Forveien. Ham saae jeg sidste Gang paa Eidsvold. Ventelig er De efter deres virksomme Liv mæt af Dage; jeg ligesaa. Jeg veed ikke egentlig, hvortil Bisper under nærværende Omstændigheder tjene. Dog maaskee Andre, som mere hylde Dagens Tone, ogsaa kan udrette meere. Men til at omsende Love og melde Vacanser kunde, meener jeg, hver Mand due. Ogsaa til at sælge Gaarde var en Bonde dueligere end jeg, og vilde maaskee med større LigeGYldighed see, hvorledes den nederdrægtigste Smaa-hedsaand viser sig i at klippe Præsterne. Gud skee Lov! det er snart forbi. Aldrig glemmer jeg hvad Balle skrev mig til, da han gratulerede mig som Biskop. Hans Brev endtes med de Ord: „Troe mig min Ven! en Biskop

---

¹⁾ Bugges Kopibog.

dandser ikke paa Roser“. Talte vi sammen, da kunde jeg sige meget. Lev nu vel og hav i kiærlig Erindring

Deres troe Ven.

Dat. 27 Juli 1836.

---

30. Til Sogneprest Stockfleth.¹⁾

Med hiertelig Taksigelse har jeg idag modtaget Deres kiærkomne Skr. af 20 Sptbr. og de dermed sendte Bøger. Gud velsigne Deres redelige Bestræbelser og lade sit Navn lovsynges oppe i Fieldene, at det dog ikke skal blive gandske udslettet i Norge, hvor det ellers ikke synes at betyde stort. Glad blev jeg ved at see, at De lader Budene følge efter Troens Artikler, da dette dog vel er den rette Orden, hvis man ikke som vore ofte umoralske Moralprædikantere vil, at Troen skal vises i Gierninger hvor ingen Troe er. O Gud af Himlen see dertil, og lad dig det forbarme! Saaledes siger jeg med hiin gamle Psalme og slutter med inderligt Ønske om Velsignelse over Dem og Deres og Enhver, som ikke skammer sig ved Christi Evangelium.

Min Kone og jeg hilse begge Dem og Deres kiære Frue. For mig har dette Aar været mærkeligt, da jeg sidstafvigte 1ste Juni blev Jubellærer, og hvis jeg oplever d. 16 d. M. ogsaa kan holde mit saakaldte Guldbryllup. Hvad Under da, at jeg gamle udlevede Stymper ikke er i Moden. Dog maae jeg tilføie med gamle Peder Dass „jeg skiøtter ei heller den Ære“.

Dat. 17 Octbr. 1837.

---

31. Til Provst H. S. Arentz.¹⁾

„— — — Politiken synes mig, De taler om med et Slags Haan. Jeg derimod troer, at den oplyser og forædler

¹⁾ Bugges Kopibog.

Nationen. Thi er dog ikke Almuen nu anderledes end den før var, da den i sin Dumhed passede sin Dont, frygtede Gud og lydede sine Foresatte? Saadant var jo dog reent Slavesind. Nu derimod er Fædrelandskjærligheden og Uegennyttigheden langt større. Af Omhu for Statens Vel og Tænkning over dens Brøst glemmes og tilsidesættes nu baade Jordens Pasning og Husfliden; og er ikke dette stor Opoffrelse? For at fremme Næringsdriften og ophjælpe Brændevinen drikker man baade Velfærd og Sundhed og Sjælen bort; er ikke dette ædelt? Og nu Formandskaberne! Hvilket Lys vil de ikke udbrede? Mig forekommer det, som om der vare oprettede Universiteter i hver Bygd. Herlige Tider forestaae, intet er vissere. Gid baade De og hver kortsynet Mand maatte faae opladte Øine at see det med! Dog! den Tid vil snart komme; thi vi faaer det vel at føle, og da faaer man det og at see.“

Dat. 14 Maj 1838.

**32. Til Anne Christine Olsdr.¹⁾,
vestre Vatne (Lister).**

Min kiære Anne Christine. Jeg fik Deres kiære Brev af ¹⁸/₄ først for 2 Dage siden, men jeg traf ikke Manden, som havde det med, og fik altsaa ikke tale med ham. Det var mig særdeles kiært at modtage Deres Skrivelse, thi endskiønt det nu er 40 Aar siden jeg forlod Lister, saa glemmer jeg dog aldrig Vandsø, hvor jeg levede saa mange lykkelige Dage baade som Barn og Præst. Jeg kand endnu gandske nøje erindre baade Ole Stave og mine andre Venner, og jeg veed vist, at om jeg mødte nogen af dem paa en Vei, skulde jeg strax kiende ham igien. Mine gamle Venner og Bekjendte ere vel for det meste længe siden gaaet hiem til Fredens evige Boliger, hvor de see den Herre, som de her i Verden elskede og havde overgivet sig til. Gud lade

---

¹⁾ Original paa Vatne i Vanse — meddelt af Provst Ulrik Koren.

os alle samles der! — I de første Aar, jeg boede her, kom aarlig et Skib fra Spind for at hente Qværnestene. Disse besøgte mig altid, og saa fik jeg da høre noget fra den Kant. Ogsaa Niels Tosaas skrev mig til undertiden, men siden han døde er jeg ligesom bleven gandske fremmed for Vandsø, endskiønt jeg næsten hver Dag kommer det ihu. Det meste, jeg har hørt derfra, var for nogle Aar siden af en reisende Kiøbmand, som havde været inde paa Bryne, hvor Konen havde bedet mig at hilse, da jeg havde confirmeret hende. Men meere vidste Manden ikke, ikke engang Konens Navn.

Meget har vistnok forandret sig, siden jeg var paa V—, men Gud skee Lov! der er en, som er den samme igaar og idag og til evig Tid. Som han var barmhiertig, da han vandrede her paa Jorden og omvendte Syndere og alle, som følte, at de trængte til ham, saa er han endnu sindet, og forskyder vist Ingen, som søger Trøst og Hiælp hos ham og føler, hvor lidet vi kan hiælpe os selv. Paa hans Side staaer da vist intet ivejen; men desværre de ere vel ikke mange, som inderlig føle, hvor høilig vi trænge til ham, og derfor heller ikke søge ham. Der bliver dog ingen anden Redning for os arme Mennesker end Han og Hans paa Korset fuldbragte Forsoning. Det er sandt hvad der staaer i vor gamle Psalmebog:

Gid Hierterne kun vilde
 annamme hannem saa,
 som han, al Godheds Kilde
 I dem vil gierne boe! —

Ved ham ville vi da blive, og ved hans Naade hænge fast ved ham, indtil han under os den Glæde at see ham, som han er. Da er al Nød og Jammer forbi, og Gud skal aftørre al Graad af vore Øine. Jeg maa nu og skrive Dem noget til om mit Huus. Min Kone er nu 68 Aar og jeg 75. Altsaa er vor Bane snart forbi. Vi have endda taalelig Hilsen, men jeg aarker ikke mere at reise paa Visitats, er ogsaa betænkt paa, hvis jeg lever saa længe

at nedlægge mit Embede næste Aar. Vi have haft 11 Børn, af hvilke 4 ere døde her i Thjem; de 3 vare voxne, men den 4de i det 6te Aar. De gienlevende er 1) en Søn, som er Rektor ved Latinskolen i Christiania, 2) en Søn, som er Rektor her i Thjem og min næste Naboe, 3) en, som er Toldbetjent i Thjem og 4) en som er Sognepræst i Stiftet, 15 Mile herfra. Døtrene ere 1) en som er gift med en Kiøbmand i Hamburg, 2) en som er gift med en Kiøbmand her i Thjem, 3) en som er gift med en Sognepræst, 2 Mile herfra. De have alle mange Børn, saa at jeg har 24 levende Børnebørn foruden idetmindste 10, som ere døde. Nu veed jeg ikke mere at skrive, og det bliver vel vanskeligt at læse dette Brev, da jeg har svage Øine og min Haand skjælver. Hav den Godhed at hilse Enhver, hvis der endnu er nogen, som har mig i kiærlig Erindring. Vor Herres Jesu Naade opholde og bevare dem og mig og os alle i hans Samfund, indtil vi komme til ham og da er al Fare forbi.

Trondhjem 17 Juli 1839.

Velvilligst
Bugge.

I Spind og Herred havde jeg mange Venner. Hvis Nogen af dem lever, og de finder dem, da hils dem kiærligst fra mig.

---

33. Til Tobias Olsen Dyvig og Anne Christine Olsdtr. Vatne.¹⁾

Jeg skriver eder begge til i et Brev til Besvarelse paa eders mig meget kiærkomne Brev af 30 Septbr. At jeg skriver til begge paa engang dertil er Aarsagen, at jeg lider ondt for at skrive da baade Øinene ere svage og Haanden skiælver, saa at maaskee dette Brev neppe kan læses. Helst ønskede jeg at være nærværende, om det endog kuns var en Dag personlig blant eder, at vi kunde

¹⁾ Original paa Vatne i Vanse — meddelt af Provst Ulrik Koren.

styrke og opmuntre hinanden til at hænge trolig ved vor Herre og Forløser, men dette er nu ikke muligt og kan vi da ikke være saaledes med Legemet, saa haaber jeg dog, at vi alle ere prøvede i Christo vores alles Herre og barmhjertige Frelser. Vi maae da glæde os i det Haab at mødes engang i Fredens evige Boliger, hvorhen vor Frelser er gaaet for at berede os, sine arme dyrt kjøbte Syndere Sted. Derhen haaber og jeg at komme visselig ikke for min Retfærdigheds Skyld, men fordi mig er Barmhjertighed vederfaren. Jeg kunde regne op saa mange, som jeg venter at samles med hos Jesum, men Navnene erindrer jeg ikke alle, Gunder Raustad (Ramstad?) og Kone, Samuel Vatne og Kone, Henrik og Mathias Moberg og Kone, Gunder Møllerhoug og Kone Torberg (hans første Kone hed Marta og havde tjent hos mine Forældre i 30 Aar, samt været min Barnepige), gamle Ole Tosaas, Anne Elene Schiërne, Salve Ersagers Kone og mange mange flere erindrer jeg endnu meget vel, men hvad skal jeg vel sige eder mine Venner! Jeg veed intet bedre end at sige med Paulus: Kom Jesum Christum ihu, kom ihu hvad han har lidt for eder og hvilken Kjærlighed han har viist eder! Han har kjøbt eder dyrt. Bliver uafadelig hængende ved ham, thi der er ikke Salighed i nogen anden, men hans Naades Arme staaer aabne for eder alle. Kaster al eders Sorg paa ham, føler eder glade og fornøiede i ham, som har fortjent eder denne Glæde ved sin Sorg og Møie og Dødskamp. Føle I eder ængstede og bange, da flyer lige til ham og klag[er] al eders Nød og Sorg for ham! Han hører hvert Suk og hans forbarmende Hjertelav er ubeskriveligt. Om end en Moder kunde forglemme sit diende Barn, saa glemmer han dog ikke sine arme Faar. Dagene ere onde siger Apostelen, faae ere de, som spørge efter Livets Vei, og der ere saa mange Veie, som vises, men Jesus har sagt: jeg er Veien, ingen kommer til Faderen uden ved mig. Og saa lader os følge denne Vei og hverken vige til høre eller venstre Side. Vort syndige

Hjerte vil saa gjerne føre os paa Afveie, derfor er det saa ganske nødvendigt at holde fast ved Jesum alene og bede ham om, at han vil bevare os i sit Samfund og for sin Døds Skyld ikke slippe os af sine Hænder. Han veed bedst hvor usle vi ere, og at vi uden ham slet intet formaae. Give vi os over til ham, da vil han af sin Barmhertighed bevare os, og naar hans Time kommer kalde os hjem til sig. „Da skal jeg see dit Ansigt klar o Christe min Saligheds Throne, naar du kommer med din Engleskare og med din store Basune.“ O at vi da maatte have Fri-modighed og ikke blive beskjæmmede i hans Tilkommelse! Men beskjæmmet bliver vist Ingen, som vil blive salig af puur og uforskyldt Naade.

Om et Par Maaneder, nemlig 2 December fylder jeg mit 75de Aar, jeg er nu træt og har tænkt om jeg levede til næste Aar at nedlægge mit Embede; dog Herren maa styre heri som i Alt. Jeg kan sige med Sandhed at jeg kjender mig som en fortabt Synder og veed mig intet andet til Salighed end J. C. og ham korsfæstet. Min Bekjendelse indeholdes i følgende Psalmevers:

I Jesu søger jeg min Fred,
 al Verden har kun Smerte,
 hans Vunder er mit Blivested
 der hviler jeg mit Hjerte,
 der kan jeg bo
 i stille Ro
 der fandt jeg alt det, som min Tro
 saa længselsfuldt begjærte.

Nu Herren velsigne eder alle, saa mange, som gjerne vil høre den Herre Jesum til! Hils alle fra mig, som kommer mig ihu i Kjærlighed. Vi ville bede for hinanden og for alle som høre Herren til. O for alting lader os hænge fast med vore Hjerter ved Jesum og som Lazarus modtage de rette Naadesmuler af denne rige Herre. Glade maae vi være, naar vi kjende hans store Kjærlighed, og vel er det at den er saa stor, at den overgaaer al vor Forstand, thi

vi behøve den saa stor, som den er. Atter i Jesu Navn lever vel! lader os blive ved ham vor kjære Frelsermand, som os monne indlede til det forjættede Land. Gud hjælpe os derhen, naar vore Dage her have Ende! Jeg forbliver Eders i Christo elskende Medvandrer.

Bugge.

I vores Egn seer det temmelig mørkt ud; dog findes nogle Sjæle i Byen og paa Landet som søge Naade; men mange ere de ikke. Min Søn og Svigersøn, som begge ere Præster forkynde Evangelium af Hjertets Erfaring.

Dat. 17 Jan. 1840.

[Brevet maa være paabegyndt mellem $^{30}/_9$ og $^{2}/_{12}$ 39 og først afsluttet ovennævnte Dag].

---

34. Til Anne Christine Olsdtr.¹⁾,
vestre Vatne.

Dit kjære Brev af 7 August har jeg rigtig modtaget for faae Dage siden, men vil jeg svare med Posten, da det saaledes gaar sikrere. Men jeg lider meget ont ved at skrive, saasom Synet er svagt, og Haanden skjælver saa at man vanskelig kan læse min Skrift. Jeg er nu ogsaa meget svagelig og gammel. Jeg har nu nedlagt mit Embede, og en anden Biskop er kommen hid, saa at jeg lever i stille Roe med min Kone, som er 72 Aar gammel og jeg 79. Jeg er ret glad ved at være sluppen fra et møisommeligt Embede, og at kunne anvende mine øvrige faae Dage til at berede mig til at vandre herfra. Baade min Kones og mit Ønske er, at vi engang som arme, men benaadede Syndere maa blive bestaaende for Menne-skets Søn.

Særdeles kjært var det mig at Br. Due har været paa Lister. Jeg kan godt forestille mig, hvorledes et saadant Besøg kunde tjene eder til Opmuntring og nyt Liv.

---

1) Original paa Vatne i Vanse — meddelt af Provst Ulrik Koren

Ilde er det at de opvakte formodentlig nu ere saa faa, at de ikke kan underholde en saadan Mand, som bestandig kunde blive der ligesom Bau; men seer Herren, at det vilde være tjenligt, saa laver han det vel saa, at dertil ogsaa kan blive Raad. Thi alle Mennesker ere Jesu dyrt kjøbte Eiendom, hans fortabte Faar, som han gjerne vilde frelse, og saa veed han, som har al Magt i Himlen og paa Jorden, ogsaa at skaffe Midler og Veie, naar vi arme Mennesker intet Raad vide. Han har lovet, at han ikke vil lade os faderløse, Joh. 14, 8. Men Sagen er at blive i ham. Dette formaae vi heller ikke af vor Styrke eller Kraft, men han, som har begyndt den gode Gjerning i os, han vil ogsaa selv fuldføre den.

Nu er der vel ikke mange opvakte paa Lister, som i fordums Dage, men maaskee dog flere end man skulde troe. Herren kjender sine!

At I holde eder sammen i en Forsamling er vist godt og nyttigt, og dersom I komme sammen i Hjertets Ydmyghed og med Bøn til Frelseren, at han vil være hos eder, saa vil det virkelig ogsaa skee efter hans Naadeløfte. Om ogsaa Nogle skulde lee af Eders Forsamling og spotte dermed, saa kan dette nok taales, naar vi komme ham ihu, som blev spottet og piint for vor Skyld. Hans Kjærlighed trøste og hjælpe eder og det vil den virkelig!

Nu aarker jeg ikke at skrive meere. Hils nu kjærligen dem, som endnu komme mig ihu, at de bede for mig, at jeg ogsaa engang af Naade maatte samles med dem og lovprise ham, som var slagtet og kjøbte os til Gud med sit Blod: Han hjælpe os alle til denne store Salighed, da er al Nød og Plage og Fristelse forbi, og vi evig vel bevarede og trygge hos ham! O hvilket saligt Haab!

I Jesu Navn Din
i Christo troe Broder
Bugge.

Trondhjem 16 Septbr. 1843.

35. Til Rigarkivarius Wergeland.¹⁾

„I Skr. af 25de f. M., som jeg ikke modtog før igaar, har D. Velæd. [elhed] fra mig forlangt Oplysning, om jeg vidste noget om, at K. Christian Fredrich havde lagt Plan til at lade sig udraabe og krone til Norges Konge under sit Ophold i Trondhjem i Februar Maaned 1814?

Hvad jeg herom kan forklare, bestaaer i følgende bevislige Sandheder. Hans Ophold i Trondhjem var meget kort, neppe mere end 4, høist 5 Dage. Hverken før hans Ankomst eller medens han var her, blev nogen Forberedelse eller Foranstaltning føjet, hverken i Kirken eller noget andet Sted, som kunde hentyde paa en saadan Plan. Havde det været hans Forsæt at lade sig krone her, da havde han ventelig udført det. Jeg begriber heller ikke, hvorfor han skulde vælge Trondhjem fremfor Xstiania, til at lade sig krone; thi det blev, som bekjendt, først ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold bestemt, at Kongernes Kroning skulde foregaae i Trondhjem.

Mere eller Andet ved jeg ikke om denne Sag at oplyse.²⁾

Skjønt ikke vedkommende den omspurgte Sag, vil jeg dog til Undskyldning for at mit Svar maaskee kunne forsinkes, anmærke, at Deres Brev ikke bragtes mig med Posten, men igaar blev mig tilsendt fra en Kjøbmand her i Byen, med Anmodning, at jeg vilde tilsende ham Svaret, hvilket jeg ogsaa efterkommer.“

Dat. 12 Febr. 1841.

---

1) Bugges Kopibog.

2) Udstrøget: „Kroning uden Krone, som Norge dengang ikke eiede, klinger noget forblommet.“

---

36. Til Provst Søren Brun Bugge.¹⁾

Kjære Søren!

Hvor lidet jeg end er duelig dertil, maae jeg dog, saa godt jeg kan, takke Dig for dit sidste kjærkomne Brev og især for dit Besøg, thi jeg troer visselig, at Fr[elseren] selv havde sendt dig hid for at trøste os i vor store Sorg. Gud skee lov, Fr[edrik] er nu næsten ganske helbredet, og skal faae lov paa Søndag at gaae ud efterat Hudskiftningen nu er forbi. Neppe kan du læse dette, men jeg kan ikke skrive bedre.

Hjertelig glæder det os, at Du forefandt alt vel hjemme. Gid vi saasandt havde været der, saa skulde vi nok have hjulpet Dig at fortære dine Moreller.

Med min Helbred er det, som da Du var her, hvortil kommer en stærk Hikken, naar jeg spiser, men som dog nu er i Bedring. Med Udslettet er det som da Du var her; dog mærkes endnu intet nyt Udslet. Men mat og svag er jeg, saa at min gamle Ormesæk ventelig snart lægges i Jorden.

Jeg længes nu efter at høre, om Du har faaet en god Kornavling, om dine Ærter ere modne, om Skaden paa Potetesen har været stor o. s. v. Ventelig er nu Hallingdølerne komne hjem med dine Kreaturer og deres Produkter o. s. v.

Gamle Moder er taalelig brav efter sin Alder. Vi glæder os over Fr[edrik]s Helbredelse.

Ellers er her Alt ved det Gamle. Herren forbarme sig over os alle, baade til Liv og Sjæl! Vor Fr[elser] være dig nær!

Wolter²⁾ er nu en kort Tour til Levanger. Han kommer igjen om 8 Dage. I Fr[edrik]s Brev har Du vel faat Anvisningen paa . . .³⁾ Penge. Det kniber for mig i Aar; men det bliver vel og det sidste.

1) Original i Adressatens Eie. Rimeligvis Bugges sidste Brev.

2) Forstander fra Brødre-Samfundet i Trondhjem.

3) Et ulæseligt Ord.

Fr[elseren] velsigne Dig og Dine og mig med. Ventelig kan Du ikke læse dette Brev, hvorved Du intet taber, men kan dog øve dig i den conjecturale Kritik.

Lev vel i Jesu Navn.

Din B.

Thjem. 8 Septbr. 49.

Den 1ste Septbr. flyttede jeg til Byen.

To Taler af Biskop Bugge.

I.

[Tale paa Prinds Christian Fredriks Fødselsdag, 18 September 1813 — i Videnskabernes Selskab].¹⁾

Neppe kan noget Aar tænkes vigtigere for Norge, end det, vi nu næsten have fuldendt. Hvor mange Farer have ompændt os, og hvor underlige ere vi blevne reddede! — reddede over al menneskelig Forventning, — reddede saaledes, at neppe Nogen skal kunne forklare, hvorledes slig Redning var muelig, men Enhver, som ikke er gandske kold og følesløs mod Forsynets Spor, maae tilstaae: at her var Guds Finger, Hans bevarende Haand, Hans Almagts Underkjendelige.

Dette Aar, mine Medborgere! som vi begyndte med saa bange Forventelser, i hvilket næsten hver Dag bragte os Faren nærmere, i hvilket vi havde Aarsag at befrygte snart fiendtligt Angreb, snart en til Fortvivlelse bragt Nations Urolighed, dette Aar synes at ende sig, om ikke med glade, dog med lysere Forhaabninger.

Hvad følede vi vel, da det milde Foraar saa usædvanlig tidlig nærmede sig? Vi saae paa hinanden, som Mennesker, der vare opstandne af Graven, Nøden var vistnok ikke forbi, meget mere voxede den daglig. Men Haabet, denne trøstende Guddom, gik ved vor Side, og rakte os sit styr-

---

¹⁾ Original i Geh. Ark. i Kjøbenhavn. Afskrift i Rigsarkivet.

kende Bæger. Det viste os Udsigt til Ende paa vore Ulykker!

Da vi saae vore Marker grønnes; da vi saae den stræbsomme Landmand udstrøe sit ringe Forraad af Sæd i Jorden; da vi i hans gustne Blik læste ligesom en Funke af Haab om at opleve den Dag, da han kunde mætte sig og sine af den Grøde, han forventede som Løn for sit Arbeide; o, hvo var da følesløs nok til ikke at sende de varmeste Bønner til Himlen, at hvert det Korn, som blev ligesom revet ud af den hungrige Mund og kastet i Jorden maatte grønnes og bære riig Frugt; hvo ønskede da ikke, at disse Maaneder, der maatte forløbe inden den nye Jordens Grøde kunde bruges, snart havde Ende? Hvo følte ikke en Blanding af Haab og Frygt, som indtog hans Sjæl, naar han dels tænkte paa de mange Hungerens Offere, der alt slumrede i Graven, dels paa de mange, der ikke vilde kunne udholde det til Høstens Komme, men tillige paa den anden Side øinede den Tid, da de Reddede vilde kunne mættes og vederqvæges efter saa mange navnløse Lidelser.

Medens disse Følelser gennemtrængte os, medens Tak til Gud for hans Bevarelse tilligemed et lysere Haab for Fremtiden besieledede hver Fædrelandets Ven; medens vi frydede os over, at Vinterens Strængthed nu var forsvunden, at de Trængendes Fornødenheder nu bleve mindre, hvor trykkende de end vare; gjænlød det glade Rygte fra Bye til Bye, fra Bygd til Bygd, at Norges elskede Prints Christian, at Folkets Haab havde betraad det elskede Fødelands Grændser og vilde bygge og boe iblant os, vilde see vore Lidelser, vilde sørge for efter Evne at kjende og afhjælpe vor Mangel, vilde blive en Indvaaner i det Land, hvis Zepter han engang skal føre.

For mig var denne Nyhed den samme, som om man havde sagt mig: Norge er reddet! Og hvad den virkede paa mig, det fatte mine fortrolige Venner bedst, som vide, hvor jeg elsker Norge! som vide, at Norge og Christian

Frederik ere de 2 lyse Punkter i min Ideekreds, om hvilke alle mine Ønsker, alle mine Forhaabninger, alle mine varme patriotiske Følelser dreie sig. Skammeligten vilde jeg fortie Sandheden, hvis jeg sagde: at den inderligste Glæde over hans Komme, alene yttrede sig hos mig og mine fortroligste Venner! Nei! sandt er det og siges bør det: Glæde tindrede i hver tænkende Mands Øie, Haabet smilede paa hvert Aasyn. Længe havde Prints Christian Frederik været Nordmandens Yndling, dette kraftfulde talentfulde Folk kunde ikke andet, end inderlig elske og agte en Fyrste, hos hvilken Talent og Kraft boede i et saa overflødigt Maal, at de ikke kunde skjule sig for Agtpaa-giverens Øie, skjønt de ikke endnu vare brugte til at støtte den vaklende Stat.

Denne vor SkytsengelsFødselsdag er det vi i Dag helligholde; og neppe blev nogen Fødselsdag helligholdt med varmere Deeltagelse, med inderligere Ønsker om Held og Lykke! Hvo elsker Norge, hvo føler varmt for sit Fædreland, og indseer ikke, at Fædrelandets Redning staaer i den nøieste Forbindelse med vor elskede Christians Vel? Hvo kjender denne store Printses lyse Aand, hvo har skuuet ind i hans ædle Hjerter, og ønsker ikke, at denne sjeldne Mand, denne Sandhedens Ven paa Tronens nærmeste Trin, maatte leve længe, maatte leve lykkelig? Byde end Trængselens Tider at indskrænke de offentlige Glædes Yttringer, der ere forbundne med Bekostninger og Forødelser af Fødemidler, der nu ikke bør spildes, ville derfor Landets Indvaaneres Deeltagelse i den almindelige Glæde ikke være større, deres Ønsker ikke mindre varme og inderlige! Ved den almindelige Glæde, som føles og yttres i Anledning af den Dag, som skjænkede Verden vor ædle Statholder, forøges ogsaa end meere vor undersaatlige Skjøn-somhed og Tak til vor gode Konge, som berøvede sig selv den Glæde, han høstede af Omgangen med denne sin nærmeste Frænde, og skjænkede Norge ham.

Det er ikke alene som Statsborgere, at det Kongelige

Norske Videnskabers Selskabs Medlemmer deeltage i den almindelige Glæde over den ædle Printses Fødselsdag, og i den Lykke for Norge at eie ham i sit Skjød; men ogsaa fra en anden Side er dette Selskabs Vel saa uadskillelig forenet med hans, og hans Krav paa dets Tak og Hengivenhed saa billigt, at det ikke kunde stemme med dets Følelse, at være taus, medens andre Statens Medlemmer frydede sig lydeligen. Dette Selskab, som vor høie Statholders ædle hengangne Fader pleiede med saa megen Omhu, som han eene understøttede, saalænge han levede, og som Sønnen tog under sin kraftige Beskyttelse, som han gjenfødde, som han oplivede til nye Virksomhed, som han ved sin Forbøn skaffede Kongelig Understøttelse, som han med saa megen Iver og Omhu pleier og sørger for, dette Selskab burde ikke og vilde visseligen heller ikke staae tilbage i at yttre sin Glæde ved en saa festlig Anledning som denne. Ikkun beklager jeg, at det faldt i min Lod, at tale i Selskabets Navn; ikke fordi jeg jo gjerne gjorde det; thi for hvem føler mit Hierte dybere Ærefrygt og varmere Hengivenhed end for Christian Frederik? Men fordi jeg aldrig var veltalende altsaa heller ikke i værdigt Sprog, som jeg ønskede, kunde tolke Selskabets Følelser; og mindst kunde haabe i nogen Maade at fyldestgjøre Selskabets Ønsker i en Tid som denne, da den almindelige Forvirrelse i næsten alle offentlige Indretninger, som er fremavlet af Tidens Besværligheder, levner mig kun faae Øieblikke ledige fra de nødvendigste Forretninger, og skienker mig aldrig den Roe, den Aands Frihed fra andre Tanker og Sorger, som den maatte eie, der vilde haabe at tale værdigen ved en saa festlig Anledning som denne.

Dog ville mine overbærende Tilhørere undskylde min Tales Ufuldkommenhed med min gode Villie; og den Prints, hvis Fødselsdag foranledigede min Tale, vil, det veed jeg med Vished, ædelmodigen tilgive, at min hæse Stemme hæver sig blant de mange Frydesange og de mange Veltalenhedens Røster, som andenstedsfra ville lade sig høre

paa denne festlige Dag. Hvad mit Hjerte føler for ham, det vide mine fortrolige Venner; gjerne ønskede jeg, at min Tale kunde tolke disse Følelser, saa varme, saa ærefrygtsfulde de ere; men skal da en af Delene mangle, enten Hjertets Følelser eller Veltalenhedens Prydelser, da savner jeg dog helst de sidste, og disses Savn vil heller ikke bebreides mig af den Fyrste, der selv maaskee er Landets første Taler, og altsaa af Erfarenhed veed, at Veltalenhedens Kunst ikke er let at naae.

Hvorfor glæde vi os alle saa inderlig Medborgere! paa denne Dag? Mon vor Glæde være en blot Virkning af den Ærefrygt, vi føle for Printsens store Egenskaber? eller mon den ikke tillige være et Foster af det glade Haab vi nære, at disse store Egenskaber ogsaa ville fremme vort Gavn, ogsaa anvendes til vort Lands Frelse? Sikkerligen er det sidste Tilfældet; og mon jeg da skulde have valgt noget upassende Emne til vor nærværende Høitidelighed, naar jeg udbeder mig mine Tilhøreres Opmærksomhed, medens jeg stræber at udvikle:

De glade Forhaabninger, hvortil vi berettiges derved, at Christian Frederik vilde bygge og boe blant os:

Hverken tror jeg at Emnet er upassende, ei heller overflødigt. Det er sandt, Glæden taber ofte i sin Heftighed ved at overveie dens Grunde, men den vinder i Fasthed og Varighed, saafremt Grundene ere rigtige. Det er os ikke om at gjøre, at hver Mand raaber, Gud skee Tak at Prints Christian er kommen! men det bør være vor Bestræbelse, at lede menig Mands Omdømme til at betragte denne (sic) Komme fra den rette Synspunkt, til at kjende, hvad han kan og bør haabe som Frugt af den, og derved tillige bidrage til, at denne Frugt saa meget snarere maatte modnes. Tankeløs Glæde kan være oprigtig, kan være varm, kan være velmeent; men kan den og være varig? Gjør den sig ikke ofte overspændte Forhaabninger, og vredes, naar disse ikke opfyldes? Venter den ikke ofte

Umueligheder, kræver Undergjæringer? Jo større Glæden er, jo meer den grunder sig paa vel oprigtig, men derhos uoverlagt Tillid og Forventelse, jo snarere gaaer den over til Sorg, til Harm, til Misnøie, naar den erfarer, at disse ugrundede Forventelser enten aldeles ikke, eller ikke i den Grad, eller ikke saa hastig opfyldes, som den havde drømt om.

Visselig er det derfor hver oplyst Statsborgers Pligt, ogsaa i denne Henseende i sin Virkekreds at stræbe at lede den offentlige Mening til det Sande og Rette! at nedstemme urimelige Forventelser, men at vise Udsigten til grundede og rigtige! at forvandle Glæden fra at ligne den drukne Mands Overgivenhed til den tænkende, rigtig dømmende Mands haabefulde Tilfredshed.

Jo dyrebare vor elskede Statholder er os, jo inderligere vi ønske at beholde ham længe blant os og at gjøre ham hans tunge Pligter lettere, jo meer synes mig det maatte være vor Sag at bidrage til at styrke den almindelige Tillid til ham, saafremt den endnu kan forøges; men derhos at nedstemme saa mangt et ugrundet Haab, som om Landets jammerlige Forfatning paa engang kunde gaae over til Flor og Velstand, eller som om Manden Christian i eet Aar kunde opbygge, hvad Letsind, Uvidenhed, Nedrigheid og Drengvæsen i flere Aar systematisk har nedrevet. Det hjælper ikke meer at skjule Landets Forfatning; den er altfor i Øine faldende; den er maaskee skiult altfor længe; næsten skulde jeg af min Erfaring troe, at tosevoren Enfoldighed har meent, at det var et Beviis paa sand Hengivenhed til Konge og Land, at lyve gandske uforskammet, at indberette Fryd og Overflødighed hvor Sorg og Jammer herskede, at ansee den som en halv Landsforræder, der havde Øine at see med og Mod til at sige, at Tingene gik en bagvendt Gang. At rose Alt, selv det afsindigste, saa det skulde være Patriotens Kiendemærke! Derfor blev og alt, som det er, mindre end lysteligt. Gode Gud! hvilken er dog vor Forfatning!

Jeg vil ikke indtale Eder Modløshed, Medborgere! thi jeg er selv ikke modløs; men jeg vil tale Sandhed for Eder, saa vidt jeg erkiender den. Jeg vil gjøre Eder opmærksomme paa Tingene, ikke for at I skulde ræddes, men for at I skulde erkiende, at vor Christian Frederik ikke kan rette alt paa engang; men for at I taalmodigen skal give ham Tid til at tænke og virke for Eder; til at helbrede Sygdommen fra Grunden; for at I ikke skulde vente Umueligheder, men desto fastere vente alt hvad der er mueligt, alt hvad der kan ventes af en Fyrste med hans ypperlige Forstand og Hierte; for at Eders Haab skulde vende sig fra falske blændende Udsigter, med hvilke I længe nok have bedraget Eder, til saadanne Forhaabninger, der ere grundede paa Sandhed og paa Muelighed. Og hvad vente I da, Medborgere! hvad kan og bør I vente deraf, at Christian Frederik blev vor? Ville I nu vente, at disse gruelige dyre Tider paa engang skulle forvandle sig til lette? Ville I vente at han ved et Mirakel skulle trylle frem Guldgruber af Jorden? Hvad er Aarsagen til vore dyre Tider? eller med andre Ord: ere de virkelig dyre? Jeg meener nei! men vore Penge ere slette, eller rettere sagt, de ere ingen, de bestaae i Papir! Naar blev da Landet oversvømmet med dette? Mon i Trængselens Tider? Ingenlunde! Under den amerikanske Krig, under den franske Revolutions Krig, under saa fordeelagtige Handelsperioder, som intet europæisk Land maaskee kan fremvise Mage til, under Omstændigheder, da det danske Flag eene foer sikkert paa Oceanet, under disse Omstændigheder, der burde forskaffet Landet uhyre Skatte af Guld og Sølv, under disse Omstændigheder, siger jeg, blev netop Seddel-Massen forøget; under disse Omstændigheder blev netop de Lands fordærvelige Banco-Sedler mange, der naturligviis siden under Trængselsperioden som frugtbare Mødre have avlet af sig den skadelige Yngel, der under allehaande Benævnelser nu i utallig Mængde gjøre vor Ulykke og formedelst deres ringe Værd foraarsage, at Livets første For-

nødenheder neppe kan anskaffes uden af de bemidlede? Og hvor vil du nu vente, Medborger, at han, Christian, paa engang skal landlyse (sic) disse Sedler, og skaffe ædle Metaller isteden, som Sædernes Fordærvelse og overhaandtagende Overdaad end ikke kunde bevare i Landet under de mest fordeelagtige Tids-Omstændigheder? Eller vil du vente, at han skal skaffe Overflod frem i Landet? Kan da han eene hindre Fiendens Vold? Kan han eene paa engang udslette Følgerne af et saadant Aar som dette? Et Aar, i hvilket Hungerens gyselige Sværd truede næsten hver Mand med Drab? et Aar, i hvilket en saa mærkelig Forordning som den af 5te Januar i det mindste særdeles meget forandrede baade den offentlige og private Velstand, og lærte Undersaatterne at betragte deres faste Eiendomme fra en Synspunkt, fra hvilken de maaskee aldrig før havde betragtet dem; et Aar, i hvilket en Naboemagt truede med Krig og derved end meere forøgede den Rystelse, som hine andre Aarsager havde fremvirket; forlanger Du, siger jeg, venter Du, at han, Normandens Haab, paa engang skal udslette hvert Spor af saadanne Tildragelser? Eller troer Du, og det maaskee med Grund, at have Fienden i dit eget Land, i de mange, som i disse samvittighedsløse Tider have udmavret Landet og beriget sig ved alskens Nederdrægtigheder? Kan Du da vente, at hans speidende Øie strax skal opspore hver Skielm? og om han opsporer ham, kan trænge igjennem den Vognborg af falske Eder, falske Regninger, falske Qvitteringer o. s. v., hvormed saadanne Mennesker ere forskandsede? Nei! Landsmand! vent alt muligt af Christian Frederik; og Dit Haab vil ei skuffes; men vent ingen Umueligheder, vent ingen Almagts Under. At han er kommen til Norge, det være Din Trøst og Dit Haab; at han vil virke for Norge, hvad der er et Menneske muligt, det være din faste Tillid; at hans lyse Øie vil see meget, som før skiulte sig, det være du overbeviist om; at hans ædle Hierte elsker Normanden, hos hvilken han finder medfødt Sieleadel og Aabenhed og Trofasthed mod Konge

og Fødeland, derpaa kan Du fast bygge; men dette være da og den varige Grund til din Glæde; og da vil du finde at den ikke skal skuffe dine Forhaabninger.

Jeg sagde før: at Prints Christian Frederik er kommen til Norge, det være vor Trøst og vort Haab, og jeg gientager det, fordi det er mit Hiertes oprigtige Meening. Jeg øiner deri store og grundede Forhaabninger for mit elskede Fødeland, hvis herlige Frugter Efterslægten vil høste. Nogle af disse Forhaabninger, som efter min Meening naturligviis flyde af hans Ankomst, maa det tillades mig at fremsætte.

Stort og vigtigt blev Regentens Kald paa Jorden. Ham betroede den Allerhøieste at sørge for en stor Deel af sine Børns timelige Vel; ja og for det aandelige, uden hvilket det timelige hverken kan være sandt eller varigt. Ofte, ach saare ofte udgik Usædeligheds giftige Aande fra Kongernes Borge; endnu oftere blev den ikke standset i sin Fart med vedbørlig Iver. Er det en Sandhed, som Skriften siger, at Synd er Folkenes Fordærvelse; er det en Sandhed, at et Folks Magt, Rigdom, Anseelse ikke udgjør dets sande Lykke, med mindre disse Fortrin forenes med Sædelighed, og at de uden denne ikke længe vil kunne bevares; er det udenfor al Tvivl, at Lykkens udvortes Gaver ikkun forlede til Overdaad, til Hovmod, til Letsind, hvis de ei bestyres af et Sindelaug, som er religiøst; saa maae det og være en Sandhed, at det blev Regentens Kald og Pligt, fremfor alt at vaage over Sædernes Reenhed, som Grundvolden for Statens sande Styrke, for dens Borgeres Vel, for dens Børns Kraft. Og skulde end denne Sandhed, at Sædelighed er Grundvolden for Statens Lykke, som det synes, nuomstunder være miskiendt og maaskee ikke findes uden for de dybe Grandskeres Skrifter; saa vil dog uden Tvivl denne Sandhed snarlig blive erkendt; thi dens Ringeagt hevner sig i vore Dage skrækkeligen paa Europas Stater. Maaskee vil man, maaskee kan man endnu ikke see den, saa klar som den er; men Kræftskaden, som Statslegemet længe har baaret, og som nu synes at være brudt

ud til aabent Saar, som intet Plaster længer kan skiule, vil dog vel engang aabne Øinene paa Staternes Beherskere, at de vilde, gid ikke for silde! søge efter den første Kilde til alle de Ulykker, som hemsøge Kloden, og at de da ville indsee, at det er Ringeagt for Retfærdighed mellem Stater og mellem private, at det er Vold og Havesyge, at det er Egennytte i det Store og i det Smaa, der ikke engang længer bryder sig om at skiule sig med Sømmelighedens Slør, kort sagt: at det er en til Forbauselse overhaandtagende Frækhed og Pligtforagt, der er den sande Kilde til den Jammer, under hvilken Menneskeslægten nu sukker. Jeg har Lyst til hvad der er dit, dette er Hiemmel nok for den Mægtige til at plyndre den Svage, det ansees for Retsgrund baade mellem Stater og Borgere.

Bliver denne Sandhed: „at her maae Kilden til Elenigheden søges,“ engang erkjendt, og det bliver den sikkerlig, skjønt maaskee først efter endnu haardere Prøvelser, da først bliver Regenten anseet af sig selv og af andre for den vigtige Mand han er; for Landets sande Fader, der ikke blot skal værge Landets Børns Eiendele, men der skal danne dem til Dyd og Retskaffenhed. Da vil først den rette Kierlighed finde Sted mellem Folk og Fyrste, thi da vil den sidste ikke troe, at han har fyldestgjort sin Pligt, naar han har givet Love for et Land, som han er sat til at beherske, men da vil han ansee det for Grundvolden til et viist Regimente, at han nøie kiender det Rige, han skal styre, at han studerer det Folks Karakter, hvis Behersker han skal være, at han med egne Øine seer dets Idrætter, selv undersøger de Misbrug, der have indsneget sig, selv speider de skiulte Fiender der maatte lure paa dets huslige Roe og Lykke og i Tide rydder dem af Veien; selv vaager over, at Religion og Moralitet maae holdes i Hævd og i Ære. Og dette vil Christian Frederik i Tiden gjøre; han kan gjøre det, thi kan lærer at kiende sit Land.

Vanskeligt er det sikkerligen at styre Stater, men at

styre Stater, som man ikke kiender, med fast og sikker Haand, det maae være umueligt. Støder Statsskibet da ikke paa Skiær, da maae det være Lykketreffets Værk; men dette, hvor usikkert at bygge paa! Altsaa meener jeg, at det første, den tilkommende Regent bør giøre, naar han har samlet saamange Kundskaber og naaet en saa moden Forstand, at han kan reise med Nytte; det første siger jeg han efter min Mening bør giøre er dette, at see det Land, hvis Bestyrelse engang skal betroes hans Hænder. Uden dette lærer han aldrig med fuld Nøiagtighed at kiende det. Uden dette maae han lide paa Andres Fortællinger eller Indberetninger, der deels kunne være ufuldstændige, deels et Foster enten af Vankundighed eller Partiskhed.

Gielder denne Sandhed i Almindelighed, da maae den i fortrinlig Grad passe sig paa vort kiere Norge. Dette Lands Lokale har noget saa særegent, saa afvexlende, at den, som har seet en Provinds, derfor ikke kiender det Hele. For Lovgiveren maae det være vigtigt at skaffe sig nøiagtig Kundskab om ethvert Land, hvis Lovgiver han skal være; men forsømmes det for et Land, som Norge, da vil det endog vanskelig kunne undgaaes, at Love gives, der ere umuelige overalt at efterleve, saasom det, der paa et Sted er baade billigt og mueligt, formedelst Lokaliteten nogle faae Mile derfra maaskee er udførligt. Indtreffer nu saadant, at Love gives, hvis Efterlevelse paa enkelte Steder er physisk umuelig, saa kan dette let foranledige, at disse Loves nødvendige Tilsidesættelse paa enkelte Steder foraarsager at de overalt tilsidesættes, og at i Nationens Tænkemaade saaledes efterhaanden rodfæster sig en Lige-gyldighed en Ringeagt for Lovene, der for hele Samfundet er og maae være yderst fordærvelig. Om dette er Tilfældet i Norge, vover jeg ikke at yttre eller paastaae; men at neppe i noget Land Lovene kan tænkes mindre bekiendte og mindre efterlevede, synes mig at have erfaret. Tager jeg ikke mærkelig feil, da have vi meer Nationens Godmodighed og naturlige Retsfølelse at takke for den

Skygge af Orden, som er tilbage, end Frygt for Lovene. Det være nu dermed som det vil, saa troer jeg dog saa meget vil indrømmes mig, at det er en Lykke for et Land, at dets Regent nøie kiender dets Lokale og Folkets Nationalkarakter, og at dette ikke kan andet end have en overmaade gavnlig Indflydelse paa Landets Bestyrelse.

Uheldigviis har Norge ikke nydt den Lykke at have sine Regenter længe bosatte blant sig i de sidste Tider.

Man siger vel ikke for meget, naar man paastaaer, at Omstændighederne ikke have tilladt Landets Fædre nøie at kiende Norge siden Christian 4des Tider. At det alligevel er bleven vel og viselig og ømmelig behandlet, det nægter Ingen; men mueligens kunde dog meget være gaaet bedre, hvis vore Konger havde havt Leilighed til stundom at boe i Norge.

Og nu betænke du, Medborger! hvad Du tør haabe deraf for Dig, og især for Din Efterslægt, at Kongehusets første Prints der engang skal bære Tvilling Rigets Zepter, boer og bygger i Norge; hvad Fordeel du kan vinde deraf, at en Thronarving med Christian Frederiks Aand og Hierte selv seer Alt, selv overveier Alt, selv undersøger Landets Beskaffenhed. Hvor mange Misbrug maae ikke her ventes afskaffede, hvilken Forbedring i Lovgivningen kan ikke med Tiden haabes; hvilke nyttige Indretninger kan ikke formodes fremmede; hvor mange Næringsveie ophiulpne; og, hvad der ikke er det mindste, hvor vist tør man ikke bygge paa det Haab, at den Fyrste, der selv er Øienvidne til Normandens Troskab og Hengivenhed, der selv lærer at kiende hans Talent og Naturanlæg, som ikkun mangler Veiledning, for at gjøre Norge til Kunsternes Land, at denne Prints, saa længe han lever, vil elske og ynde Norge, vil aldrig glemme det, endog da, naar han maae forlade det, men til sine sidste Dage faderlig vil sørge for det Land, hvis Indvaanere saa inderlig elske ham og paaskiønne hans Værd.

Og hvad kan ei haabes af vor dyrebare Printses Ankomst og Bosættelse i Norge for Nationens intellektuelle Dannelse? Hvor skrækkeligen er den forsømt, hvilke jammerlige Indretninger til Ungdommens Dannelse! Jeg taler her om Almue- og Borgerskoler, disse Planteskoler i hvilke Nationens Mænd bør dannes. Hvad hielper det at vi have lærde Skoler, at vi have Universitet, naar Almueskolevæsenet næsten ikke er til uden paa Papiret? Er det ikke i Almue- og Borgerskoler at Ungdommen skal faae sin første Dannelse? Er det ikke der, hvor den talrigste Mængde skal dueliggjøres til siden at gaae ud som Borgere, som Haandværksmænd, som Agerdyrkere! Er det altsaa ikke disse Skoler, disse Underviisnings-Anstalter, der ere Grundvolden til Statens Styrke, saafremt man ellers vil indrømme, at Statens Styrke beroer paa dens Borgeres Tænksomhed, Oplysning og Grundsætninger? Hvad i al Verden hielper det, at Enkelte dannes til saakaldte Lærde, naar den uden Sammenligning større Deel af Folket dannes til forbausende Uvidenhed? Og nu synes det dog, som Nationen staaer Fare for end ikke at lære at læse i Bog. I det mindste ere Skolebøger nordensfields hartad ikke at faae. Sørges der for den legemlige Providering, da veed Gud! at der sørges maadelig for den aandelige. Fra hele Sogne har jeg faaet Deputationer, der have klaget for mig, at deres Børn maae voxe op i Vankundighed, da de ikke ere istand til at faae saameget som en Abc. Det er altsammen Tidsalderens Aand. Alt gaaer ud paa de øieblikkelige Fornødenheder, Letsind tænker ei videre. Man holder det ikke nedenfor sin Værdighed at forsyne Landet med Lotterisedler, dette gjør man uanmodet: men at forsyne Almuen med Skolebøger, dertil er man ikke at bevæge uagtet de kraftigste Forestillinger, som man ikke engang værdiger Svar. Mørke ere Udsigterne, det er Sandhed; men endmere nedslaaende er den ubegribelige Ligegyldighed og Letsindighed, som end ikke den meest overhængende Nød synes at kunne adsprede. At Folket maa nød-

vendig voxte op i Vankundighed, ansees som det synes for Ting, der ikke fortiene nogen Opmærksomhed.

Imidlertid staae nu Sagerne saa, at et reent Barbarie er for Døren. Før havde man Ont ved at tvinge uvidende Forældre til at holde deres Børn til Bogen, nu slipper man den Plage; thi hvad skal Børn gjøre i Skolen uden Bøger? Og hvor skal Bøger faaes fra, som eene maa trykkes i Hovedstaden, naar derfra ikke føies mindste Anstalt til deres Forsendelse uagtet igientagne Begieringer derom?

Alligevel leve vi, det læse vi jo, i Oplysningens Tider. Dette maae da trøste os. For min Deel finder jeg dog rigere Trøst i, at Prints Christian er kommen til Norge. Han vil vel sørge for at afhjelpe denne Mangel, som han allerede har sørget for saa meget andet. Han vil vel ogsaa være betænkt paa, at den hændige norske Ungdom, blant hvilken ofte findes sande Kunstner-Genier, ikke skal nødes til at forruste ubrugt af Mangel paa Veiledning og Underviisning. Den Tid vil vel komme, da vore egne Landsmænd skal kunne frembringe mangfoldige Vare, der nu maae kiøbes i dyre Domme fra Fremmede; da i det mindste saadanne Varer, som forarbeides af Landets egne Produkter, f. Ex. Isenkram ikke længer behøves at opveies med Sølv. Hertil kan patriotiske Selskaber lidet eller intet virke; thi at opmuntre Folk ved Præmier til at forarbeide Ting som de ikke have lært og ikke kan lære at forarbeide, det hjælper intet. Forsøg faaer man vel at see, men disse blive og maae blive plumpe og ufuldkomne; Priis kan heller ikke holdes med Udlændingen; thi Kunstneren i vort Land maae ikke alene frembringe sit Kunstværk, men han maae selv gjøre sit Haandværkstøi. At udsætte Præmier for slige Ting, er altsaa det samme som at udsætte Præmier for at kunne tale et fremmed Sprog, man ikke har lært. Nei! det første som maae skee, er dette: at kyndige Mestere og Kunstnere maa lokkes ind i Landet og bosættes der. Fra disses Værksteder vil alene Kunsten kunne udbrede sig. Kunstsmede, Uhr-

magere, Garvere og andre saadanne Kunstnere og Fabrikanter, hvo der kan bringe dem til Landet og skaffe dem Bopæl og Underholdning, han sørger faderlig for det, han aabner det en Velstands Kilde, som vil flyde rigere, jo mere den benyttes, han vil faae den Glæde at see mangt et Kunstgenie fremstaae, der vil bringe Fædrelandet Guld og Ære; og denne Glæde vil engang falde i Christians Lod, naar roligere Dage gjøre det mueligt for ham at bringe alt det til Modenhed, som hans store Aand har foresat sig.

Ja, Medborgere! skienker Gud engang Landet og Verden Fred og Roe efter disse Trængselens gavnlige Dage; dannes i disse først en Slægt, som fra Ryggeløshed og Vildhed i Mangelens Skole lærer at gaae over til Sædelighed og Beskedenhed, da ville vi visseligen see herlige Frugter fremspire deraf, at vor elskede Christian Frederik boede blant os, og lærte at kiende Landet og Folket. Maatte vi saa sandt beholde ham saa længe inden Norges Grændser, at han kunde samle sig en nøiagtig Kundskab om Landets Indretninger og Beskaffenhed! Maatte hans Ophold blant os blive saa langvarigt og maatte Omstændighederne iøvrigt tillade det, hvor ønskeligt var det da ikke, at han paa gamle norske Kongers Viis holdt Hof snart hist snart her, at han kunde skienke i det mindste hver Stiftsstad nogle Maaneder, og imidlertid ved Reiser nu og da gjøre sig bekiendt med Stiftets Egne! da vilde han med eget Øie see og opdage Fordeler og Mangler, kunde tænke sig ind i Folkets Karakter og Landets Lokale, kunde anvende Forbedringsmidler, der passede til hvert Sted, og indsamle et Forraad af Erfaringer, som ingen Konge over Norge, siden det blev forenet med Danmark, har havt eller kunnet have.

O dyrebare Prints! tillad en Mand, som elsker sit Fædreland varmt, og i hvis Hierte Du boer, at tale sit Hiertes Sprog! En ædel kraftfuld, talentfuld, men miskiendt, forsømt Nation glæder sig over Din Komme, seer hen til Dig, som til den Mand, fra hvilken den venter sin Redning, sin

Forædling! Prints! svig ei dens Haab! Dig sviger Nationen aldrig.

Elsk Sandhed over Alt, o Fyrste! og elsk den der taler Sandhed, om den end skurrer! Vredes ikke paa den Mand, der reent ud siger Dig: her har du feilet! men ansee ham for hvad han er, for Din og Landets ømme Ven! Ei kan du følge Sandhedens Grandskere paa alle deres møisommelige Veie; men ansee dem som Biergmænd, der arbeide i Sandhedens Gruber, og foragt dem ikke, naar de byde Dig, som Rigets Øverste, de Sandheder de fandt! Hold disse høiere i Værd, end det pure Guld!

Ædle Fyrste! Du er et Menneske, og Din Fod kan glide! Naar da Din og Landets Ven seer Faren og løber til og holder fast paa Dig, da fortørnes Du ikke, om han end i sin Iver griber saa fast, at det gjør Ont! Ach han meente Dig det vel; han reddede Dig fra Fald!

Skye dem, der altid rose Dig! de ere enten Dosmere eller Hyklere! Elsk dem, der tale Sandhed, om end deres Tale ikke er indhyllet i Hofsprogets elendige Flitterstads.

Letsind og Uvidenhed var Kilden til mange Landes Ruin. Den alvorlige Mand der med lang Erfaring forbinder stor Kundskab om Landet og øm Kierlighed til Norge, til Dig og til Sandheden! den Mand, o Fyrste være Din Raadgiver! Gud give Dig Lykke til at finde mange saadanne! de ville omhyggeligen søges; de paanøde sig sandelig ikke!

O elskede Christian Frederik, Du som vi ansee som vort Haab, som en kier Gave Forsynet sendte os i vore Trængsler! Vidste Du, hvor Folkets Hierter elske Dig! Kientde Du Normanden tilfulde og hans varme Følelser, da vilde Du kunde fatte, hvor høit vi agte Dig, hvor redebomme vi ere til at vove Alt for Dig? Skiænk Du da ogsaa vort Folk Din Agtelse, Din Godhed, Din Ømhed! Lev længe, lev lykkelig blant os! Tusindes Bønner opsendes til Himlen for Dig i Dag! I hver Normands Bryst luer det Ønske!

Christian Frederik, vor elskede Statholder, leve! Han tilbringe mange Aar iblant os!

Guds Varetægt og Velsignelse hvile over ham og hans Søn!

II.

Prædiken ved Kong Karl Johans Kroning 7 September 1818¹⁾.

Bøn.

Almægtige Gud! Du som styrer Tidernes Løb og bestemmer Nationernes Skjæbne efter dit urandsagelige Raad!

Med inderligen rørte og taknemmelige Hjerter møde vi i denne høitidelige Time her i din Helligdom for at frembære for Dig vor inderligste Tak for alt det meget Gode, Du har bevist mod os og mod det gandske Land. O Fader! Du har gjort store Ting mod os, mere — langt mere end vi selv indsee, mere end vi ere istand at fuldtakke Dig for. Dog erkjende vi det med inderlig Følelse, at Du faderligt har løsrevet os fra saamange Ulykker, som andre Folkeslag have maattet bære, og som ogsaa lettelig havde kunnet ramme os, hvis din faderlige Forsorg ikke saa forunderligt²⁾ havde beskjærmet os. Du har underligen ledet vore Veie, Du har stiftet Fred der, hvor før var Fiendskab og Tve-

1) Denne meget omtalte Prædiken blev Dagen efter Kroningen af Biskopen dikteret Sønnen Søren Bugge, som da var Student. Af denne er der rimeligvis taget flere Afskrifter. Det er muligens en af disse, der nu tilhører Provst T. C. Hirsch paa Nordrehov, og hvorefter Prædikenen her trykkes. Vi har imidlertid ogsaa for os en anden, hvis Historie er følgende: „Da Biskop Bugge paa Kroningsdagen den 7 Septbr. 1818 — — havde holdt sin Prædiken i Domkirken, — — kom gamle Arnt Solem [en bekjendt Haugianer] ind til ham med Anmodning om at faa denne Tale at læse, hvilket og Biskopen, skjønt ugjerne, gik ind paa mod at faa den tilbage den paafølgende Morgen. Solem havde imidlertid betinget sig en Afskriver, der sad oppe hele Natten og afskrev Talen ordlydende — — — Nedskriveren [Konsul Chr. Thaulow] har været heldig nok til at komme i Besiddelse af denne Afskrift, som her gjentages in extenso.“ Mellem begge Afskrifter er der kun enkelte sproglige Uoverensstemmelser, der vil findes i Noterne, hvor Solems Afskrift betegnes med: S.

2) S. „underlig“.

dragt; Du har ledet alt saaledes, at nu begge nordiske Folk ere faldne hinanden i Armene som Venner og Brødre til fælles Lykke, til fælles Tryghed og Beskjærmelse; Du har efter dit vise Raad forenet os med et fra gammel Tid ærværdigt Rige, hvis Indvaanere nu ere vore Brødre, og saaledes har Du for Fremtiden afværget megen Blodsudgydelse, mange Plager for begge Riger, og i dets Sted ladet det blideste Haab smile til os. Du har givet os en Konge, hvis prøvede Erfaringer, hvis store Aand, hvis ædle Hjerte er en¹⁾ Borgen for den heldigste Fremtid, som vi selv maatte gjøre os værdige til, og os, som her ere tilstede, har Du forundt den Lykke at være Vidner til den høitidelige Handling, at han, som skal styre vort Folk, selv modtager Kronen ligesom af Din Faderhaand, selv beder til Dig om Velsignelse, at hans Regimente maatte werde lykkeligt og geraade til begge Rigers Hæder og Lyksalighed. O, milde Gud, dit Navn være evigt lovet og velsignet, din Fadergodhed werde aldrig glemt af os; din Naade og Velsignelse vige aldrig fra din Salvede, herom bede vi, vor Fader Du o. s. v.

Text: 1 Kong. 3, 9. Saaledes bad Salomon til Gud: Giv din Tjener et forstandigt Hjerte til at dømme dit Folk og til at skjelne mellem Godt og Ondt.

Der gives Timer i Livet, i hvilke saa mange Følelser strømme ind paa Hjertet, saa mange Tanker bestorme Forstanden, at vi ei selv kunne gjøre os Rede for, hvad vi tænke, men at det Hele ligesom opløser sig i en eneste Følelse, i den inderligste Tak til Gud, den tillidsfuldste Fortrøstning til ham, — Timer, i hvilke Sjælen ligesom føler sit guddommelige Udspring og taber sig i Henrykkelse ved Overveielsen af Guds forunderlige Veie. Saa-danne Timer ere da, naar vi enten gandske uventet naae en Lykke, som vi ikke turde haabe, neppe engang ønske; eller naar vi paa forunderlige Maader reddes af en overhængende Fare, hvori al Redning syntes os umulig; dog saadan en Time²⁾ er denne, i hvilken vi nu ere forsamlede, hvorledes maatte vel den Nordmand være sindet, der da³⁾

---

1) S. „os“. 2) S. „Tid“. 3) S. „dog“.

skulde være kold og følesløs. Man maatte enten antage, at et saadant Menneske af Naturen maatte være aldeles ubevæget til at lade sig røre af Noget, eller og at han maatte være sit Fædrelands Fiende. — Hver sand Norges Ven maa vel idag sige af fuld Overbevisning: Herren har gjort store Ting imod os, hans Navn være lovet. — Ja store og for 10 Aar siden uventede Ting har Herren gjort imod os. Vi see idag mange af vore hensovede Forfædres Ønsker opfyldte. Vi see for vore Øine Norges Throne opreist og vor Konge siddende paa den for endrægteligen med os at nedkalde Velsignelse over sig, sit Land og sit Folk. Vi see paa denne Throne siddende en Mand, prøvet ved Erfaring¹⁾, udrustet med Aandsgaver, hærdet i Fare; en Mand med en gjennemtrængende Forstand og et sandt Heltemod, forenet med den blødeste²⁾ Menneskekjærlighed, den ømmeste Omhu for de Lidendes Lindring. — Vi se i ham den Mand, hvem vi have at takke for at vi bleve til et Folk, den Mand, der gav os Rettigheder og Friheder, som vi for faae Aar siden ikke turde drømme om, og som det var at ønske hver Mand i Riget vilde bruge saaledes, at vi aldrig glemte Giverens Ædelmodighed; thi det daarlige Pral skulde vi vel blevet ved at yttre, at det var vor store Kraft, der fremtvang disse Rettigheder; den Tid skulde dog nu være kommen, da hver sindig Mand maatte betænke, at det var Karl Johan, der havde Magten, men der med et maaskee i Historien mageløst Exempel viste, at Magten i hans Haand kun var et Middel for ham til at gjøre os lykkelige og frie, som vi selv ønskede at blive, og Skjændsel maatte hvile over os, hvis vi nogensinde glemte den Ædelmodighed, han viste mod os, eller hvis vi nogensinde med Utaknemmighed skulde gjøre os den Godhed uværdige, hvorpaa han har aflagt saa kjendelig Prøve. Det er vel saa, at den tænkende Fædrelands Ven, naar han med Harme seer Frihedens uanstændige Misbrug, un-

---

1) S. „Erfaringer“. 2) S. „blideste“.

dertiden kan fristes til at tvivle, om det ogsaa var en Velgjerning for Norge, at det fik Frihed eller med andre Ord, om Folket var modent til at modtage saa store Rettigheder, ja jeg nægter det ikke, denne Tvivl er ofte falden mig selv ind, thi mismodig maa dog hver Fædrelands Ven see, hvorledes Frihed ofte sammenblandes med Frækhed, hvorledes Øvrighed og Regjering omtales med den dybeste Haan, hvorledes der gives Mennesker, som troe at de da aflægge Prøve paa sit usle Mod og Manddoms Sjæl, naar de trodse al borgerlig Orden og ansee det groveste Overmod som et Særkjende paa den sande Patriot. Dog bør disse Betragtninger ikke mørkne vore Udsigter, ikke hindre os i at takke Gud og Kongen, der gav os disse Rettigheder, som vel ofte endnu misbruges, men som Lovens Kraft skal vide at holde inden visse Grændser. Vi maa betænke at hvis intet Folk skulde erholde lovbunden Frihed, med mindre det var modent dertil, da vilde intet Menneske paa Jorden nogensinde have erholdt den, eller herefter erholde den; thi hvad kan modnes under Slavelænker, hvorledes kan Menneskets Aand udvikle sig, hvor det hensad i Trældom, hvor det var en Forbrydelse at tænke, endnu langt mere at tale.

Det er kuns under Friheden sely, at Mennesket modnes til Frihed; det er Frihedens Sol, Moralen, der fremlokker Spiren til den sande Humanitet, der ligger i Menneskets Hierte; det er Friheden, der omsider skaber ikke denne Trældoms Frygt, men den dybe i Hiertet rodfæstede Ærbødighed¹⁾ for Lovene, samt bestyrket af Folkets almindelige Villie; — det er Friheden, der fremavler den sande Fædrelandskjærlighed, der ikke bestaaer i pralende Ord, men i den villigste Opofrelse af Alt, hvad der er os kjærte paa Jorden, for at bidrage til dets Forsvar, dets Held og dets Hæder. Det er Friheden, der nærer den alminde-

¹⁾ S. „Ærefrygt“.

ligste og ærbødige¹⁾ Kjærlighed til Kongen som den, der vaager over, at Folkets Held i Lovens forklarede Villie bliver udført. Saa skal da og Friheden være velsignet for Norge, saa skal da og Karl Johans Navn blive uforglemmeligt og priset i Norges Aarbøger, saa skal da en taknemmelig Efterslægt erkjende ham for Norges Lykkes første Stifter, og naar alle de, der synes at finde Glæde i at spotte Alt, laste Alt, for længe siden ere overgivne til Forglemmelse, da vil hans Minde straae i sin fulde Glorie, og vor Afkom, ja jeg tør vel sige — den endnu levende Slægt vil taknemlig erkjende, at det var ham, som med mageløs Ædelmodighed grundlagde vor tilkommende Held og Hæder.

Men idet vi saaledes overtænke, hvad vi ere blevne ved ham, og hvad vi have Gud og ham at takke for, hvad mener I da, at denne store Mand selv føler, der sidder for Eders Øine paa sin Kongestol, og hvis Klarhed i dette Øieblik siger ham, at det var ham, der lagde den første Grundsteen til Norges tilkommende Flor? hvormange Følelser maae ikke kraftigen bevæge hans Hierte saavel som vores? Med ydmyg Andagt og Tilbedelse skue vi Forsynets forunderlige Veie, der udrustede ham med saa store Evner, der lod disse Evner prøves og udvikles under saa mange Farer, under saa mange Omvæltninger i fjernere Lande, for at vi skulle høste disse Erfaringers, disse Prøvelsers modne Frugter under hans vise Bestyrelse. Men han selv, hvad maa han føle i dette²⁾ Øieblik, naar han tilbedende erkiender den skiulte Haand, der saa ofte reddede ham af Dødens Svælg paa Slagenes farefulde Dage, naar han overtænker de mange tilsyneladende smaae Omstændigheder, der maatte bidrage til, at den evige Viisdoms velgiørende Plan skulde naaes, at han skulde blive en Høvding og en viis Fader for Skandinaviens Folk i det kolde Norden, hvor maa da ikke hans hele Sjæl være gennemtrængt af Følelsen af den usynlige, almægtige Haands Viisdom og Storhed og

---

1) S. „ærbødighedsfuldeste“, 2) S. „dette høitidelige“.

Godhed, hvor maa han da ikke føle hos sig selv, at han er et af Forsynet udmærket Redskab¹⁾, ved hvilken det vil udrette noget Stort her paa Jorden, at det ikke var den Almægtiges Villie, at han skulde hvile paa sine Laurbær og i stille Ro nyde den Løn og den Ære, som alle Europas Nationer yde hans udmærkede Fortjenester, men at han til sit sidste Øieblik skulde virke til Millioners Vel? Stor maa han føle sig, men stor i Gud og hans Styrkes Kraft. Klarlig maa han indsee, at Herren gav ham et stort Ærinde paa Jorden at rygte. — Tillidsfuld maa han vide, at den samme Almagts Haand, som hidtil saa forunderligt beskærmede ham, fremdeles vil give ham Kraft til at bære Kronens Byrder og styrke hans Arm til at føre Zep-teret med Retfærdighed. Men tillige maa han føle at det er Gud alene, som kan gjøre dette, at det er Himmelens og Jordens Bestyrer, der alene formaaer at velsigne hans Bestræbelser, og derfor er det, at han offentligt ydmyger sig for Gud i denne hans Helligdom; derfor er det, at han offentligt paa sin Kroningsdag føler Trang til at bede til ham om Viisdom og Kraft herovenfra at styre sit Folk, saa at dets sande Lyksalighed kan naaes. Derfor var det, at han befalede mig at lægge den oplæste Text til Grund for min Tale, idet Nordens Salomon ligesom hiin vel betænker, at det er Herren, som opløfter Kongerne paa deres Sæde, som grundfæster Thronerne, som maa give Held og Lykke, til at Nationernes Vel blomstrer under Regentens Bestyrelse. Saa lad os derfor betragte²⁾ vor Texts Indhold. Giv din Tjener, siger Salomon, et forstandigt Hierte til at dømme dit Folk og med Forstand at skille mellem Godt og Ondt; thi hvo kan ellers dømme dit Folk. Disse Ord ville give os Anledning til at betragte med hinanden:

En viis og gudfrygtig Konges Følelser paa sin
Kroningsdag.

Jeg har sagt: en viis og gudfrygtig Konge; thi evigt

---

¹⁾ S. „Forsynets udmerkede Redskaber“. ²⁾ S. „betænke“.

staaer den Sandhed fast, at Guds frygt er Viisdommens Begyndelse. Viisdom og Guds frygt vise sig klarligt¹⁾ i vor oplæste Text. Guds frygt er det, naar Kongerne²⁾ midt i al sin Pragt og Majestæt erkjende sig for Tjenere under ham, som styrer det umaadelige³⁾ Alt — naar de føle Trang til hans Naade, naar Overbevisningen om, at al god Gave og al fuldkommen Gave maa komme fra Lysenes Fader, virker saa mægtigt paa deres Hjerter, at de opløfte sig i Bøn til Gud om Kraft og Bistand.

Men denne gudfrygtige Tænkemaåde viser sig klarest⁴⁾ i vor Text, naar Salomon for dum og vor Konge idag beder til Herren: Giv din Tjener o. s. v.

Men med denne Guds frygt staaer ogsaa Viisdom i vor Text i den skjønneste Harmoni. Thi hvilket vissere Kjendemerke gives der paa sand Viisdom end at ønske den og tragte efter den. Kun den selvkloge Daare troer, at han er viis nok. Hvilket sandere Kjendemerke gives der paa den tænkende Mand, end naar han ved at begynde en Bane, der for det sandselige Menneske er glimrende⁵⁾ — som at bestige en Kongestol, der saa let vilde bragt Daaren til at glemme, hvor høit han som Menneske trænger til forbarmende Naade, ikkun har for Øie det Tunge, det Byrdefulde, det Vigtige i sit store Kald og derfor føler, hvor høligen han trænger til Bistand og Kraft herovenfra for at fuldbyrde sit vanskelige Hverv, saaledes at Hensigten, nemlig Folkets Ro og Lyksalighed kan opnaaes. — Men tillige hvor glædeligt for os alle at see idag for vore Øine en Konge, bestemt af Gud til at styre vort Folk, hvis store Egenskaber saa let kunde undskylde, om han lidende paa sig selv, — hvor glædeligt for os, siger jeg, at see denne store Konge at ydmyge sig for sin og vor Gud og ligesom offentligt erklære, at Alt, hvad han ønsker og beder om, er Guds Kraft og Guds Naade og Viisdom her-

---

1) S. „klarligen“. 2) S. „Konger“. 3) S. „umaalelige“. 4) S. „klarligen“. 5) S. „saa glimrende“.

ovenfra til at fremme det Gode, Viisdom til at skille Godt fra Ondt, Sandhed fra Blændværk, Redelighed fra Forstillelse. Sandelig denne vor Konges andægtige Bøn vil blive hørt. Det vil gaae ham,¹⁾ som den hellige Skrift fortæller strax efter vor Textes Ord, at det var takkeligt for Herrens Øine, at Salomon gjorde denne Bøn, og Gud sagde til ham, hedder det: „Efterdi du haver begjæret denne Ting og haver ikke begjæret et langt Liv og haver ikke begjæret dig Rigdom, haver og ikke begjæret din Fiendes Liv, men haver begjæret dig Forstand, se saa haver jeg gjort efter din Bøn. Se! jeg haver givet dig et viist og forstandigt Hjerte.“

Saa nødvendig ansaa Salomon Herrens Bistand til et lykkeligt og for Riget gavnligt Regimente, saa gennemtrængt er han af Følelsen af en høiere Krafts Uundværlighed, at han i Sammenhæng med vor Text erklærer det for aldeles umuligt uden denne at rygte sit vigtige Kald. — Hvo kan ellers dømme Dit Folk, siger Salomon, hvo kan, medmindre Du oplyser Forstanden, finde det Sande og det Rette i alle de indviklede Tilfælde, der saa ofte stille sig i Veien for den grandskende Konges Øine? Saaledes tænker den i Sandhed store Mand, der ikke med letsindigt Blik kun løseligen betragter de Vanskeligheder, der ville møde paa hans Bane, men der vel betænker²⁾ Menneskets Svaghed og dets faae Kræfter³⁾ til at staae fast i Fristelsens Stund. — Hvor maa ikke især den vise og gudfrygtige Regent være overbevist om Nødvendigheden af en høiere Krafts Understøttelse til at bære Kronens Byrder; hvor maa han ei levende føle Vigtigheden af den Sandhed, at det er Gud, han skal staae til Ansvar for det Meget, han betroede ham her paa Jorden; hvor maa ei enhver hans Undersaat være ham dyrebar, naar han betragter denne ikke alene i det Forhold, hvori han staaer til ham her paa Jorden som hans Undergivne, men naar han betragter ham

---

1) S. „her“. 2) S. „vil betænke“. 3) S. „Mangel paa Kræfter“.

med Kristendommens Lys som sin Medskabning, som sin Medforløste, som sin Medreisende over Verdens vildsomme Hav til Evighedens Havn.“ Betragter den vise og gudfrygtige Konge sine Undersaatter i dette Lys, overveier han derhos, at Gud har sat ham i sit Sted til at bestyre og regjere disse mange Tusinde, at de Alle have Krav paa hans Faderhjerte og dog hver af dem saa forskjellige Fornødenheder; overveier han derhos, hvor nøie Forbindelsen er mellem Menneskets udvortes Omstændigheder og dets indvortes Dannelse; hvor vist det er, at Kongens Regimente baade kan nedbryde og opbygge, baade kan forene Lykke og afstedkomme Ulykke for nulevende og tilkommende Slægter, betænker han, hvorledes hans Exempel lyser for det hele Land, hvorledes hans Gudsfrygt og Fromhed kan vække alle vore Tanker¹⁾ og forjage Letsindighedens Støi hos Millioner af Mennesker, hvorledes paa den anden Side hans Ringeagt for det²⁾ Hellige vil gjøre Ugudelighed til Mode og Kaadhed til Dagens Orden over det hele Rige; o skrækkelig farlig maa da hans Bane forekomme ham, og hans Hjerte vil sige ham, at han behøver Guds Kraft og Guds Bistand, hvis han ved sine Dages Ende med frelst Samvittighed kan sige til sin Fader i Himmelen, som Frelseren, da han skulde ende sit Liv her paa Jorden: Fader, jeg har fuldkommet den Gjerning, som Du gav mig at udrette. Den vise og gudfrygtige Konge føler saameget mere, hvor hellig han trænger til Herrens Bistand, som han ved og seer, og som alle Tidens Erfaring viser, at Ingen er mere udsat for at blive bedragen end netop Regenter.

Smigrerier omringe³⁾ dem, egennyttige Mennesker søge at blænde dem, ja der nærmer sig dem, der gjentage uden Ophør,⁴⁾ at de kun da nyde alle store Forrettigheder, naar de ere ufølsomme over den store Mængdes Skrig — for at kunne vare paa egne⁵⁾ Vellyster. Overhæng og tusinde

¹⁾ S. „Alvors Tanke“. ²⁾ S. „den“. ³⁾ S. „omkring“. ⁴⁾ S. „nærmer sig dem gjentagne uden Ophør“. ⁵⁾ S. „kunne nære sine og deres Vellyster“.

Kunster søge at fange¹⁾ Regenten i sine Garn; man søger at indbilde ham, at Alt gjenlyder af Jubel og Glæde uden at lade den Nedtryktes Sukke komme for hans Øren. Nærmer sig ham en sand Ven i Ordets ædle Forstand, laaner han Øre til de Forestillinger, denne gjør ham, da vil der være nok af dem, der ville søge at fjerne en saadan Mand langt bort ifra ham. Det er sandt, Historien opviser Exempler nok paa Fyrster, der føre Fordærvelse over sit Land; men sandelig de vare oftere svage end slette, forladte af Alle midt i den store Sværm, som omringer dem, ere de mere en Gjenstand for den tænkende Mands Medlidenhed end for hans haarde Dom. Guds frygt, Tillid til ham, som raader for alle vore Skjæbner,²⁾ ere ikke de Midler, som Smigreren raader Fyrsterne til at bruge, endskjønt de vare de eneste, som kunde redde Regent og Folk.

O prise maa det Folk Herren, der har faaet en Regent som vor, en Regent som med alvorligt Sind bestiger sin Throne, som ydmyger sig for Gud og venter sin Hjælp fra ham, og som ikke blues ved paa sin Kroningsdag offentligt at bede til Herren: Giv Din Tjener o. s. v.

En saadan Regent er sandelig stor i sin Ydmyghed, takkelig for Gud og glædelig for Folket; en saadan Regent tør dristigen trøste sig ved Guds Naadeløfte: „Jeg vil aldrig slippe Dig og aldrig forlade Dig.“ En saadan Regent siger frimodigen med sin kongelige Sanger: „Min Sjæl er stillet til Gud, fra ham kommer min Frelse; han er aleneste min Klippe, min Redning og min Ophøielse, at jeg ikke skal rokkes.“ En saadan Regent gaaer frimodigen sit Kald imøde; thi han haaber paa Herren, sin Gud, han skrækkes ikke for de Vanskeligheder, der ville lægges ham i Veien; thi han ved, han skal seire over dem, naar Herrens Haand styrker ham, han forfærdes ikke for alle de Snarer, som omringe ham, thi han lider paa, at Gud vil

---

¹⁾ S. „fælde“. ²⁾ S. „som styrer alt, andægtig Bøn til ham, som raader o. s. v.“

bevare hans Fod paa Fredens Vei og lette ham hans Vandring, hvor byrdefuldt endog hans Kald maatte være.

Ja byrdefuldt er tilvisse Fyrstens Kald; den ædle Fyrste lever jo ei for sig selv, men for sit Folk, han opofrer sin Rolighed for dets Lykke; jo inderligere Folket elsker ham, jo mere hengivne Hjerterne ere ham, jo mindre føler han sig tilfreds, naar han ikke er istand til at gjøre det saa lykkeligt, som han ønsker.

Det er kun den lidet tænkende Mand [der mener?], at den vise og gudfrygtige Fyrste finder Løn for al sin Møie i de Nydelser, som smigre hans Sandser, i de Paladser, som han beboer, i de Hyldninger, som han modtager, og i den udvortes Glands, som omringer hans Person. Midt i al denne Herlighed er Fyrsten ofte nedtynget af Sorger, fortåret af Uro og et Offer for sine Pligter. Saa ofte seer han med Græmmelse, at Hindringer lægges iveien for hans gavnligste Planer, og disse Sorger kunne ikke opveies af den Overflod, som synes at omringe ham, og af hvilken han kun kan nyde en liden Deel. Hans store Palads er ofte for ham en tom Ørken, hvor han kun indtager et lidet Rum. I sine prægtige Høisale søger han ofte efter den søde Hvile, som Arbeidsmanden nyder, fordi tusinde Bekymringer kvæle ham, fordi alle hans Undersaatters Vel ligger ham saa tungt paa Hjerte. Naar han drager i Feldten, for at væрге Land og Rige — er Seiren og Æren endog hans, hvor taare-blandet er dog ikke den Glæde, som kjøbes for hans Undersaatters Blod? Den ædleste af alle Glæder, den, som har sin Oprindelse i at gjøre vel, hvor blandet er ogsaa den for Fyrsten? Alle kan han dog ikke gjøre lykkelige. Tusinder ville finde sine Skjæbner tunge, uden at han er istand til at lette dem. Midt under Munterhedens Sange vil ofte hans Hjerte ængstes af Sorg over, at maaskee Tusinder sukke under Lidelser fjernt fra ham. Vanskeligt trænger Sandheden til ham, saa gjerne han end ønskede at høre den; vanskeligt vil han være istand til at fjerne¹⁾ alle

1) S. „feie“.

dem fra sig, der søge at indsmigre sig hos ham ved at male ham den redelige Mand som en knarvorren Menneskehader, der intet finder tilpas, og derimod fremstille den nedrige Hykler for ham som hans og Landets trofaste Ven. Stort er det, at¹⁾ Fyrsten kan naae den Løn her paa Jorden, som vor ædle Konge har erklæret at være den eneste, han søger, nemlig Folkets Kjærlighed; men selv denne Løn vil blive blandet med Sorger, og ofte vil en saadan Konge beklage, at han ikke er istand til at udrette, hvad han saa gjerne ønskede. Jo inderligere han elsker sit Folk og elskes af det, jo inderligere maa det bedrøve ham, naar han undertiden maa kjæmpe mod utallige Hindringer for sit Folks Velfærd. — O slibrig er Fyrstens Bane og byrdefuldt hans Kald. Den letsindige Regent bestiger Thronen uden at tænke paa Andet, end de Glæder og de Nydelser, hans høie Plads vil være istand til at forskaffe ham; men den vise og gudfrygtige Konge føler sit Kalds hele Vigtighed, føler, at han ikke alene som andre Mennesker er underkastet menneskelige Skrøbeligheder og adskillige Lidelser, men at en eneste ubetænksom Handling, et eneste ubevogtet Øieblik af ham kan føre Jammer og Fordærvelse over hans hele Folk; han modtager derfor Kronen som af Guds Haand, mere som en Byrde end som en Løn. Hans Haab staaer alene til Herren som den, der seer hans Hjertes redelige Forsætter og vil hjælpe ham til at udføre dem; sin Hjælp venter han alene fra Gud, der ene er istand til at give hans Bestræbelse Held og Velsignelse. Herren er hans Klippe og hans Skjold, og tillidsfuld raaber han til ham som Salomon i vor Text og vor Konge paa denne sin Kroningsdag: Giv o. s. v.

O priset være Herren, evigt takket og lovet være hans Miskundhed, der efter saa mange Aars Forvildelser gav os en Konge, hvis Haab staaer til Gud i Himmelen, og som venter al sin Hjælp og Bistand fra ham!

---

1) S. „Sandt er det.“

Aldrig kunne vi noksom paaskjønne Guds Fadergodhed mod os; længe nok har denne Forblindelse været næret, at Kaadhed og Gudsforagt vare Kjendetegn paa en stor Sjæl og en dannet Forstand; længe nok har Sædelighed og sand Gudsfrygt ligesom været forjaget fra deres Huse, der ville gjøre Paastand paa at høre til den oplyste Verden. Skrækkelig har Følgerne været: Ungdommen er opdraget i Frækhed. Den voxne Mands Hjerte savner Fred. Laster og Udsvævelser ere blevne til Mode, og den Mand, som frygter Herren, maa endda prise sig lykkelig, hvis han kan undgaae taabelige Gjækkers Spot. Endnu engang siger jeg: Lovet være Herren, at den store Konge, som idag modtager Norges Krone, ytrer andre Grundsætninger, røber andre Følelser, og blues ikke ved at tilstaae, at han søger sin Trøst og sin Hjælp hos Herren, den Almægtige. Han vil da sikkerlig ogsaa bidrage Sit til, at Religion og Kristendom hædres i Landet. Selv besjælet af Agtelse¹⁾ for det Hellige vil han lade det offentligt²⁾ see, at hver, som vil takkes ham, maa frygte Herren, og at Gjækkeri og Kaadhed i Tale og Gjærning ikke er Veien til at vinde hans Agtelse og Tillid. O største Aarsag have vi til at takke Gud for vores Karl Johan, og største Aarsag have vi til at forene vore Bønner med hans, at Herren vor Gud vil forlene ham Kraft³⁾ til at føre et forvildet Folk tilbage til Fædres Tro og Retsindighed. — Aldrig kunne vi paa usvigeligere Maade lægge vor Kjærlighed til ham for Dagen og vor inderlige Ærbødighed for ham end just derved, at vi af Hjertet bede som han: Gud o. s. v.

Med Velbehag modtager den gode Konge vistnok de Æresbeviisninger, som et trofast Folk efter Evne yder ham som Tegn paa dets undersøatlige Lydighed og ærefrygtsfulde Hengivenhed, med Velbehag hører han til Folkets Jubel ved at see ham, til dets Glædesytringer ved at have ham blandt sig. Gjærne blive han, naar han seer de glade

---

1) S. „Agt“. 2) S. „det Offentlige“. 3) S. „Kraft og Viisdom“.

Miner, der bortjage hver Sorgens Rynke af deres Aasyn, som faaer ham at see.

Men selv under disse Glædesytringer kan han ikke være saa fuldelig overbevist om sit Folks inderlige Kjærlighed, aldrig saa fuldelig forsikret om at ikke Noget af det, han seer, er et Foster af Smiger og Forstillelse, som naar han seer og ved, at hans Undersaatte inderligt og hjerteligt bede til Gud for ham og med ham. Sandelig, hvor Kristendom hersker i Landet, hvor Frihed og Gudsdyrkelse endnu ikke er bleven forjaget, der vil Folkets hjertelige Raab: Gud velsigne Kongen, være ham et visere Kjendetegn paa Folkets uskrømtede Kjærlighed, end de prægtigste Tilberedelser nogensinde kunde være.

O et rørende Syn, naar en Konge paa sin Throne sukker til Herren: Gud giv o. s. v., og Folkene endrægteligen raabe til Gud om Held og Velsignelse for den gode Konge, han gav det.

Kristne, naar Kongen beder for sig, da beder han for det gandske Land, og naar vi bede for Kongen, da bede vi ogsaa for os selv; hans Vel er aldeles uadskilleligt fra vort; hans Modgang og Trængsel vil ramme Landet, hans Held og Lyksalighed vil fremme Landets Held og Lykke; hans Gudsfrygt og Sædelighed vil virke mere end de bedste Love. Naar Gud velsigner Kongen, saa have vi Aarsag til at haabe, at han med Miskundhed seer ned til det gandske Land. Naar han revser Kongen, da have vi billig Grund til at frygte, at hans Haand vil falde tungt paa det hele Folk. — Gud velsigne da Kongen, Gud velsigne begge hans Riger og hver Indvaaner i dem begge. Gud lade sin Velsignelse krone hver redelig Mands Bestræbelse, han give Held baade af Land og Vand, saa at hver af os maa kunne boe i sit Paulun og nyde Landets Glæde under Guds Beskjærmelse. Ja, af Hjertet ville Alle sige med David Ps. 72: „Gud, giv Kongen Dine Domme og Kongens Søn din Retfærdighed, at han kan dømme dit Folk med Ret og redde de Elendige.“ Saa opløfte vi da Alle Hjerte og

Sind til Dig, Du evige høie forbarmende Fader, Din Vare-tægt anbefale vi vor naadigste Konge Karl Johan, som idag indvies i din Helligdom til at være vor rette Arvekonge, din Velsignelse ledsage ham, din Almagts Haand beskjærme ham. Gjør Alle dem tilskamme, som hade ham, hvad enten de ere hans aabenbare eller hemmelige Fiender. Velsign ham med trofaste Raadgivere, der redeligt ville fremme Landets Vel. Udrust ham med Din Aand og med Din Kraft, at Kronens Byrder ikke maatte nedtrykke ham; giv hans Bestræbelser Held og Velsignelse, at Lykke og Ro maatte fremmes i Landet, og dit Rige igjen opreises blandt os! Vor naadigste Dronning Eugenia Bernh. anbefale vi din faderlige Beskjærmelse, afværg i Naade fra hende alle Sorger og alt Uheld, og hvis det er din behagelige Villie, da forund os ogsaa engang den Glæde at see hende som Moder engang iblandt os. Vor dyrebare Kronprints Josef Fr. Oscar anbefale vi Din beskjærmende Faderhaand! Herre vor Gud, bevar ham for al Ulykke baade til Liv og Sjæl; lad ham fremdeles blive sin Faders Glæde og Rigeres Haab, saa at, naar engang det skrækkelige Budskab kommer, at Karl Johan er gaaet til sine Fædre, vi da i ham maatte faae en sand Fader for Folket og Rigerne! Hendes Kgl. Højh. Pr. Sophie Albertine ville Du af Naade beskjærme og bevare, og omsider, naar Din Time kommer, skjænke hende en rolig Død og en evig Salighed fra dette forkrænkelige Liv! — Tag o Gud, os Alle i din Beskjærmelse, fri os Alle fra al Ulykke, hjælp os Alle gennem denne Verdens Trængsel til Fredens evige Boliger, hvor der er godt at være! Du kan, o Gud, gjøre over alt, hvad vi bede eller forstaae!

Saa anbefale vi Dig baade Konge og Folk og alle vore Anliggender, idet vi andægtigen paakalde Dig i Jesu Navn og med Jesu Bøn: Vor Fader, Du o. s. v.

